

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلّم
(راهنمای تدریس)

فارسی

اوّل دبستان

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : کتاب معلم فارسی اول دبستان - ۵۱

مؤلفان : دکتر فریدون اکبری شلرده، دکتر حسن ذوالفقاری، دکتر محمد رضا سنگری، عبدالرحمان صفاریور، غلامرضا عمرانی،

گلزار فرهادی و دکتر حسین قاسم پور مقدم

ناظر : حمیدرضا شرف بیانی

ویراستار : دکتر حسن ستایش

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

صفحه‌آرا : زهره بهشتی شیرازی

حروفچین : فاطمه محسنی

مصحح : فاطمه صغری ذوالفقاری، رعنا فرج‌زاده دروئی

امور آماده‌سازی خبر : زینت بهشتی شیرازی

امور فنی رایانه‌ای : حمید نابت‌کلاچاهی، مریم دهقان‌زاده

ناشر : اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ ، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶ ، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹.

وبسایت : www.chap.sch.ir

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و توبت چاپ : چاپ اول ۱۳۹۱

حقوق چاپ محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۰۰۸-۶ / ISBN 978-964-05-2008-6

فهرست

مقدمه

- ۱ بخش اول : ساختار و محتوای فارسی اول دبستان
- ۲ – آشنایی با ساختار کتاب فارسی اول
- ۱۴ – ساختار کتاب کار فارسی اول
- ۱۷ – موضوعات اساسی برنامه درسی فارسی
- ۲۵ – اهداف کلی آموزش زبان فارسی در سال اول ابتدایی
- ۲۸ – اهداف کلی بخش نگاره‌ها
- ۳۰ – روش تدریس نگاره‌ها
- ۳۲ – اهداف کلی بخش نشانه‌های ۱ و ۲
- ۳۳ بخش دوم : آموزش نگاره‌ها
- ۳۴ – نگاره یک : به خانه ما خوش آمدی
- ۴۸ – نگاره دو : بچه‌ها، آماده
- ۵۲ – نگاره سه : یک، دو و سه، راه مدرسه
- ۵۶ – نگاره چهار : به مدرسه رسیدیم
- ۵۹ – نگاره پنج : از کلاس ما چه خبر؟
- ۶۱ – نگاره شش : بازی، بازی، تماشا
- ۶۳ – نگاره هفت : به به، چه روستایی!
- ۶۶ – نگاره هشت : چه دنیای قشنگی!
- ۶۸ – نگاره نه : در مسجد محله
- ۷۱ – نگاره ده : نوروز در خانه ما
- ۷۵ بخش سوم : آموزش نشانه‌ها (یک)
- ۷۸ درس اول : آب – باران : آ ا – ب ب

- ۹۴ درس دوم : ابر - باد : آ - د
- ۹۶ درس سوم : مدرسه - کلاس : م - س
- ۹۸ درس چهارم : توت - تاب : او - و - ت
- ۱۰۰ درس پنجم : مادر - نان : ر - ن
- ۱۰۲ درس ششم : ایران - سرباز : ای - ی - ای - ز
- ۱۰۴ درس هفتم : استخر - گوش شنوا : ا - ه - ه - ش
- ۱۱۱ درس هشتم : دریا - اردک : ی - ا - ا
- ۱۱۳ درس نهم : لک لک - ورزش : ک - و
- ۱۱۵ درس دهم : پرواز - جنگل : پ - گ
- ۱۱۷ درس یازدهم : روز برفی - درخت : ف - خ
- ۱۱۹ درس دوازدهم : همکاری - گل : ق - ل
- ۱۲۱ درس سیزدهم : نارنج و برنج - خروس خوش آواز : ج - ا - استشنا
- ۱۲۳ درس چهاردهم : مهتاب - چشمه و چراگاه : ه - ه - چ
- ۱۲۵ درس پانزدهم : زاله و منیژه - کتابخوانی : ژ - خا - خا
- ۱۲۷ - روان خوانی
- ۱۲۹ بخش چهارم : آموزش نشانه‌ها (دو)
- ۱۳۰ درس شانزدهم : در بازار : -
- ۱۳۶ درس هفدهم : صدای موج - سفر دلپذیر : ص - ص - ذ
- ۱۳۹ درس هجدهم : علی و معصومه - مثل خورشید : ع - ع - ع - ث
- ۱۴۷ درس نوزدهم : حلزون : ح - ح
- ۱۵۰ درس بیستم : رضا - خاطرات انقلاب : ض - ض - ط
- ۱۵۳ درس بیست و یکم : لاک پشت و مرغابی‌ها - درس آزاد : غ - غ - غ
- ۱۵۵ درس بیست و دوم : پیامبر مهربان : ظ
- ۱۵۷ - روان خوانی
- ۱۵۹ - پیوست : گزارشی از چگونگی طراحی و اجرای خط تحریری آموزان
- ۱۶۸ - کتاب نامه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

پروردگار مهربان را سپاس می‌گوییم که در پی جهش به سوی تحوّل بنیادین و تغییر نگرش‌ها در قلمرو آموزش و پرورش، توانسته‌ایم با تکیه بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و نیز توجه به چهارچوب برنامه‌دستی ملی، به بازنگری برنامه‌دستی فارسی و بازتولید محتوای درس فارسی بپردازیم و کار تهیه، سازماندهی و طراحی ساختار و محتوای کتاب درسی و دیگر مواد و کارافزارهای آموزشی را به فرجام برسانیم. امید است آموزش این برنامه، سبب شکوفایی استعداد های نوآموزان و رشد و بهبود فرایند آموزش عمومی در میهن اسلامی گردد.

زبان فارسی نه تنها میراث ارجمند گذشته و نگاهبان وحدت و رمز هویت ملی ماست، بلکه تکیه‌گاه رشد و شکوفایی فرهنگ و ارزش‌ها نیز هست. بنابراین برنامه‌دستی زبان‌آموزی، بزرگ‌ترین و مهم‌ترین نقش را در این زمینه برعهده دارد.

در نتیجه مادر و یاور همه‌دروس نیز هست، به بیان دیگر، یادگیری درس‌هایی چون ریاضی، دینی، علوم و ... بدون توجه به «مادر درس» فارسی ممکن نیست.

برنامه‌دستی زبان‌آموزی دوره دبستان و به‌طور خاص، فارسی «بخوانیم و بنویسیم» پایه‌اول، حدود یک دهه در چرخه‌آموزش رسمی کشور حضور داشت؛ اینک بر بنیاد یافته‌ها و اندوخته‌های کارشناسان و تجربه‌های علمی و آموزشی همکاران و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت سراسر ایران عزیز، فرصت تولّد دوباره یافت؛ به همین سبب از فرصت فرخنده فراهم آمده، استقبال کردیم و کوشیدیم با بهره‌گیری از دیدگاه‌های مختلف و کاربست نیکوترین آنها، در همه‌عناصر ساختاری و محتوایی برنامه، بازنگری و اصلاحات و تغییرات بایسته صورت گیرد.

توجه به نیازهای کودکان عزیز و رعایت واژگان پایه‌دستی زبان‌آموزان متناسب با میزان درک و دریافت آنان و نیز درخواست‌های آموزگاران گرامی، در تمام فراز و فرودهای این تغییرات، پیش‌روی ما بوده است.

برای کمک به فرایند یاددهی - یادگیری و بهبود آموزش و بهره‌وری نیکوتر، توجه شما همکاران ارجمند را به نکات زیر، جلب می‌کنیم:

۱- محتوای برنامه‌دستی زبان‌آموزی دوره دبستان، با توجه به مهارت‌های زبان، در دو پهنه سازماندهی شده است:

الف) کتاب فارسی (مهارت خواندن)

ب) کتاب کار فارسی (مهارت نوشتن)

کتاب مهارت خواندن در آموزش بر روش پیکره‌نگر (کلی) و کتاب مهارت نوشتن، بر روش سازه‌نگر (جزئی) تأکید دارد، اما با توجه به نگاه تلفیقی، در مراحل از آموزش به فراخور محتوا، به هر دو روش توجه شده است.

۲- این برنامه، بر پایه‌مهارت‌های گفتاری (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، تفکر و استدلال) و مهارت‌های نوشتاری (دست‌ورزی، رونویسی، کلمه‌نویسی، بندنویسی و املا و ...) سازماندهی شده است.

۳- کتاب فارس مهارت خواندن، با نگاره آغاز شده است؛ این بدان معناست که گام نخست در آموزش زبان، پرورش سواد بصری به همراه رشد سواد شنیداری است که با دست‌ورزی‌هایی همراه شده است. در پی تقویت چشم و گوش و ماهیچه‌های دست و رشد توانایی‌های فراگیران، آموزش نشانه‌های خطی زبان آغاز می‌شود. دانش‌آموزان پس از آشنایی با شکل نوشتاری نشانه‌ها و کلمه‌ها، در کتاب کار از نمونه‌تحریری آنها، بازنویسی و نمونه‌برداری می‌کنند. برای پویاتر کردن آموزش و ژرفابخشی و تثبیت آموخته‌ها توصیه می‌شود از روش‌های فعال، مشارکتی و همیاری و ... استفاده شود تا دانش‌آموزان، برای شکوفایی تفکر و پرورش استعداد‌های خود در جریان یاددهی - یادگیری، نقش اثربخش‌تری داشته باشند.

۴- برای تقویت خوانانویسی و خوش‌خطی دانش‌آموزان، در سازماندهی محتوا، سه نوع خط به کار گرفته شده است:

الف) خطِ نسخ، چایی یا خطِ خوانداری که سرمشق خواندن شاگردان است و همان خطی است که معمولاً همه کتاب‌های کودکان به آن خط نوشته و چاپ می‌شود. این خط برای کمک به خواندن درست، سریع و روان استفاده شده است.

ب) خطِ نوشتاری که سرمشق نوشتن دانش‌آموزان است و خطی است که متن درس‌ها با آن نوشته شده است. مبنای بهره‌گیری از خطِ نوشتاری یا تحریری، مشق نظری، دست‌ورزی و تمرین عملی دانش‌آموزان است، این کار با الگوپذیری از روی کتاب و تمرین و تکرار میسر می‌شود.

پ) خط نستعلیق ساده یا شبه نستعلیق که برای پرورش سواد بصری و حس زیبایی‌شناسی و با هدف آشنایی با جلوه‌های از هنر ایرانی - اسلامی، فقط در بخش «باهم بخوانیم» به کار گرفته شده است.

۵- برای آشنایی دانش‌آموزان عزیز با خطِ خوش و زیبانویسی و پرورش سواد دیداری، برخی از واژه‌ها در متن درس (بخش سوم)، به هر دو شکل (خطِ خواندن و خطِ نوشتن)، نوشته شده است؛ مانند: فجر و فجر. لازم است آموزگاران در آموزش، به این دو شکل نوشتاری اشاره کنند، اما در ارزشیابی درس املا، آنچه باید مورد توجه باشد، درست نویسی شکل املائی کلمات است، نه نوع خط آنها، بنابراین، املائی کلمه فتح و فتح هر دو صحیح است.

۶- یکی از درس‌های کتاب، «درس آزاد» است. تهیه محتوای مناسب برای این درس، به عهده معلم‌ان محترم و دانش‌آموزان عزیز گذاشته شده است تا با توجه به نیازهای منطقه‌ای، ضرورت‌های فرهنگی و آداب و رسوم محلی به تولید آن بپردازند. در اینجا رعایت عناصر ساختاری درس و هماهنگی با دیگر درس‌ها، لازم است.

۷- در پایان بخش دوم و سوم کتاب فارسی، متن‌هایی به نام «روان‌خوانی» آمده است. در تهیه و تدوین و گزینش این متن‌ها به میزان پیشرفت زبان‌آموزی دانش‌آموزان، توجه بیشتری شده است؛ از این رو، تکرار و تمرین در خوانش این متن‌ها، به رشد مهارت خواندن و پرورش توانایی درک آنان کمک خواهد کرد.

۸- برای ایجاد هماهنگی بیشتر در زمینه خوانش صحیح اشعار و متن‌های کتاب به زبان فارسی معیار، لوح فشرده «کتاب گویا»، آماده شده است، بهره‌گیری از این ابزار، سبب تقویت قوه شنیداری و پرورش ذوق

و ایجاد تنوع و نشاط در فراگیران خواهد شد.

۹- ارزشیابی توصیفی، فرصت مناسبی را برای شناسایی دقیق توانایی و استعداد های فراگیران فراهم می‌آورد. برای بهره‌گیری کارا تر از این شیوه، لازم است از آغاز سال، ابزارهای مناسب، همچون آزمون‌های عملکردی، کارپوشه‌ها و سیاهه رفتار تهیه گردد تا بازخوردهای توصیفی، به هنگام و به جایگاه، ثبت و ارائه گردد.

۱۰- با توجه به این که سازماندهی محتوایی و برنامه‌ریزی آموزش زبان، بر بنیاد نیازهای دانش‌آموزان و قابلیت ذهنی و توانایی زبانی آنان و با تکیه بر مبانی علمی و تجربه کارشناسانه، صورت پذیرفته است، لازم است آموزگاران گرامی و اولیای محترم مدارس به کتاب درسی و رعایت برنامه آن، پایبند باشند و از تحمیل کتاب‌های کمک درسی به فرزندان عزیز، خودداری فرمایند.

۱۱- برای گسترش فرهنگ مطالعه و پرورش روحیه کتاب‌خوانی، به معلم‌ان عزیز، توصیه می‌شود به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که در هر فعالیت «کتاب‌خوانی» یک کتاب مناسب با این گروه سنی، در کلاس خوانده شود.

۱۲- جمله‌های کوتاه، گویا و پرمایه که در پیشانی بخش‌های کتاب فارسی گنجانده شده است، اگرچه با زبان آموزی، پیوندی مستقیم ندارد اما از دید محتوایی کاملاً با آموزه‌های فرهنگی – تربیتی و اهداف آموزشی کتاب، درآمیخته و آگاهانه انتخاب شده‌اند؛ بنابراین، لازم است آموزگاران محترم با درنگ بر سر آن عبارات، زمینه گفت‌وگوی دانش‌آموزان را نیز فراهم آورند.

۱۳- برنامه زمان‌بندی آموزش این کتاب، فقط برای هماهنگی بیشتر و ایجاد هم‌نوایی در جریان آموزش عمومی کشور، تهیه و تدوین شده است و جنبه پیشنهادی دارد، به همین سبب در مناطق مختلف، با توجه به شرایط آب و هوایی و بافت اقلیمی، به تشخیص کارشناسان آموزش ابتدایی استان‌ها، قابل انعطاف و تغییرپذیر است.

برنامه پیشنهادی زمان‌بندی آموزش کتاب فارسی

ماه	هفته	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
مهر	نگاره ۱-۲	نگاره ۳-۴	نگاره ۵-۶-۷	نگاره ۸-۹-۱۰	
آبان	درس ۱ آ-ب-ب	درس ۲ ا-د	درس ۳ م-س-س	درس ۴ او-ت-ت	
آذر	درس ۵ ر-ن-ن	درس ۶ ای-ی-ای-ز	درس ۷ ا-ه-ه-ش-ش	درس ۸ ی-ا-ا-ا	
دی	درس ۹ ک-ک-و	درس ۱۰ پ-پ-گ-گ	درس ۱۱ ف-ف-خ-خ	درس ۱۲ ق-ق-ل-ل	

روان‌خوانی	درس ۱۵ ژ - خوا	درس ۱۴ ه - ه - ه - چ - ج	درس ۱۳ ج - ج - ا استثنا	بهمن
درس ۱۹ ح - ح	درس ۱۸ ع - ع - ع - ث - ث	درس ۱۷ ص - ص - ذ	درس ۱۶ تشدید	اسفند
درس ۲۱ غ - غ - غ - آ - آزاد	درس ۲۰ ض - ض - ط	-	-	فروردین
مرور و تمرین	مرور و تمرین	روان‌خوانی	درس ۲۲ ظ	اردیبهشت

کتاب درسی، سند رسمی، معتبر و محوری آموزش و پرورش است که در کنار دیگر ابزار و امکانات که به آن «کارافزارهای آموزشی یا بسته آموزشی» می‌گوییم، با محتوایی برنامه‌ریزی شده و هدفمند در چرخه آموزشی قرار می‌گیرد. کتاب فارسی از کتاب‌های اساسی دوره ابتدایی است که باید ایفاگر نقش‌ها و فعالیت‌های گوناگون برای تحقق اهداف زبان‌آموزی اهداف ارزشی و نگرشی، نگارشی، املائی، ادبی و مهارت‌های زندگی باشد تا دانش‌آموز را برای زیستن متعالی و شناخت درست و دقیق زبان و فرهنگ و ادبیات آماده کند.

کتاب معلم یا راهنمای آموزش که اکنون پیش روی شماست، بر پایه ساختار کتاب فارسی سازماندهی شده است؛ به همین روی، چهار بخش دارد:

— بخش اول، ساختار و محتوای فارسی اول؛

— بخش دوم، آموزش نگاره‌ها؛

— بخش سوم، آموزش نشانه‌های یک؛

— بخش چهارم، آموزش نشانه‌های دو؛

توجه: پیش‌نیاز مطالعه، درک و دریافت درست محتوای این کتاب، کتاب «راهنمای آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی» یا «روش‌شناسی آموزش زبان فارسی» است که همزمان با این اثر، تولید و چاپ شده است، بنابراین، لازم است همکاران گرامی ابتدا آن را تهیه و به دقت مطالعه فرمایند.

بازخوانی، نقد و پیشنهادهاى ارزنده شما در بهبود و اعتلای کتاب درسی و راهنمای آن می‌تواند مؤثر باشد و تردیدی نداریم که با هم‌فکری و بهره‌گیری از نقد و نظر شما، راهی روشن‌تر و هموارتر پیش‌رو خواهیم داشت، چشم به راه پیشنهادهای شما هستیم.

گروه زبان و ادبیات فارسی

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

literature – dept. talif. sch. ir: نشانی پایگاه رایانه‌ای

بخش اوّل

ساختار و محتوای فارسی اوّل دبستان

آشنایی با ساختار کتاب فارسی اول

کتاب فارسی در پایه اول به دلیل آن که آغاز آموزش‌های زبانی است از دید ساختاری اندکی با کتاب‌های دیگر متفاوت است، به همین دلیل، ساختار کتاب اول و کتاب‌های دوم به بعد جداگانه بررسی می‌شود؛ اما به لحاظ محتوا در هر پایه، اهداف مشخصی دنبال می‌شود.

کتاب فارسی در سال اول شامل سه بخش است: نگاره‌ها، نشانه‌های یک، نشانه‌های دو، ساختار انتخابی بر مبنای مراحل رشد زبان و توانایی یادگیری، طراحی شده اما کتاب‌های دوم به بعد ساختار موضوعی دارند. گرچه ساختار زبانی این کتاب‌ها نیز در فارسی اول بر پایه موضوع‌هایی نظیر (نهادها، بهداشت، اخلاق، دانش و دانشمندان، دین، ملی - میهنی، طبیعت، هنر و ادب) شکل گرفته است، اما این تقسیم‌بندی به صورت آشکار در ساختار کتاب به چشم نمی‌آید.

بخش اول: نگاره‌ها

این بخش در واقع جانشین لوحه‌ها در کتاب‌های پیشین است. ده نگاره برای چهار هفته، پیش‌بینی شده است که شامل ده موضوع است؛ خانواده، در راه مدرسه، حیاط مدرسه، کلاس، بوستان (پارک)، طبیعت و مزرعه، باغ وحش، مسجد، عید نوروز.

هر نگاره عنوان و موضوع خاصی دارد که دربرگیرنده مطالب آن نگاره است؛ مانند: به خانه ما خوش آمدی یا بازی، بازی تماشا. این عناوین به جای جمله‌های قالبی و خشک و بی‌روح برگزیده شده است. رویکرد آموزش نگاره‌ها از کل به جزء است: ابتدا تصویر بزرگ نگاره با هدف تشویق دانش‌آموزان به سخن گفتن، خوب دیدن، تفکر و خوب گوش دادن پیش روی آنهاست. سپس تصاویر کوچک زیرنگاره همراه با نام هر تصویر عرضه می‌شود تا تصویر و نام آن، هر دو در ذهن دانش‌آموز ثبت و ضبط شود.

نکته مهم: ذکر نام هر تصویر تنها برای آشنایی با شکل کلی کلمه است نه یادگیری شکل نوشتاری آن، پس تأکید بر روی تصویر است نه واژه.

۱- تصویر بزرگ آموزشی

الف) محتوا : اعضای یک خانواده

ب) هدف

- آموزش مفاهیم متناسب با برنامه درسی زبان فارسی و هم‌سو با برنامه درسی ملی
- پرورش و تقویت مهارت‌های زبانی
- یافتن واژه مناسب برای تمرین بیشتر تا تقویت توانایی تشخیص شکل نوشتاری و آوایی
- آشنایی با مفاهیم کلیدی سایر حوزه‌ها در یادگیری (علوم، ریاضی، هنر، دینی و قرآن، تربیت بدنی = رویکرد تلفیق)
- توانایی کاربرد آموخته‌ها در متن زندگی
- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی

۲- تصویرک‌ها

الف) محتوا : تعدادی تصویر بین ۴ تا ۱۰ تصویر مرتبط با تصویر بزرگ آموزشی

ب) هدف

- انطباق تصویرک و واژه‌ها
- تقویت مهارت‌های شفاهی زبان (گوش دادن، سخن گفتن)
- گسترش گنجینه واژگانی با تکیه بر تصویرخوانی

فعالیت‌ها و تجربه‌های یادگیری

تعداد فعالیت‌های یادگیری با توجه به توان درک و دریافت و میزان پیشرفت سوادآموزی از نگاره یک تا ده، متفاوت است؛ و بر پایه رعایت اصل حرکت از ساده به دشوار و نیز با توجه به توانایی ذهنی و زبانی کودکان، این فعالیت‌ها سازماندهی شده است؛ بنابراین در نگاره‌ها حدود دو تا شش فعالیت پیش‌بینی شده است. فعالیت‌های یادگیری به گونه‌ای سامان یافته، در چند بخش ارائه می‌گردد. هدف از این فعالیت‌ها یکسان کردن روش‌های آموزش است و معلم می‌تواند آزادانه عمل کند. این آزادی عمل به توانایی‌ها و ظرفیت‌های تک‌تک افراد کلاس بازمی‌گردد.

اهداف

- تقویت مهارت خوب دیدن

● آموزش راست به چپ و بالا و پایین (شناخت جهت‌ها)

● تنظیم حرکت چشم

● تنظیم فاصله چشم با کتاب

● تقویت مهارت‌های کلامی

● ارزشیابی از مفاهیم تصویر پایه

● تأکید بر سه مفهوم آغاز، میانه و پایان در نقل وقایع، حوادث و داستان‌ها

● گسترش دامنه واژگان کودک در زبان فارسی معیار

● گسترش و تعمیق مفاهیم اصلی

* تقویت نگرش مناسب نسبت به مفاهیم ارزشی

فعالیت‌های این بخش عبارت‌اند از :

● **ببین و بگو :** هدف از این فعالیت توجه و تمرکز دانش‌آموز، جمله‌سازی و بیان شفاهی تصویرها

است. (تصویرخوانی) معلم می‌تواند علاوه بر آنکه درباره هر تصویر پرسش‌هایی طرح بکند ارتباط میان تصاویر را نیز موضوع پرسش و محل توجه دانش‌آموز قرار دهد. دانش‌آموز باید در یک جمله مقصود را بیان کند. این تمرین‌ها می‌تواند فرصتی برای یادگیری مشارکتی فراهم نماید.

اهداف

● تقویت خوب دیدن

● پرورش قوه تمیز و تشخیص

● تقویت توانایی خوب سخن گفتن

● رشد توانایی تبدیل دیده‌ها به گفتار

گوش کن و بگو : هدف از این فعالیت تقویت توجه، تمرکز، واکنش نسبت به سؤال، درک

تصویری، جمله‌سازی، بیان شفاهی دیده‌ها و نکات دیگری است که ممکن است دانش‌آموزان به‌طور خاص به آنها توجه داشته باشند. سؤالات جنبه الگویی دارند، معلم در انتخاب این سؤالات یا سؤالات مشابه آزاد است. نکته اساسی آن است که در پاسخ‌ها به جنبه‌های خلاق باید توجه ویژه شود و از همه دانش‌آموزان پاسخ‌های یکسان خواسته نشود. معلم می‌تواند پس از دریافت پاسخ‌های فردی و جمعی به جمع‌بندی بپردازد.

اهداف

● تقویت خوب گوش دادن

- تقویت فرایندهای ذهنی
- گسترش دامنه واژگان
- تقویت مهارت خوب سخن گفتن
- گسترش مفاهیم اصلی
- تعمیق مفاهیم اصلی

بگرد و پیدا کن : دانش‌آموز در این تمرین با توجه به صورت کلی کلمه که در حافظه دارد و خواندن آن را به کمک تصویر فراگرفته است، آن را در تصویر بیابد. ابتدا معلم می‌تواند با خواندن واژه‌ها از دانش‌آموزان بخواهد آنها را در تصویر نشان دهند، سپس در مراحل بعدی دانش‌آموزان خود تصویر واژه را بیابند.

اهداف

- انطباق واژه‌های شنیداری با اجزای تصویر
- تقویت مهارت‌های کلامی
- تقویت واژه‌آموزی
- گسترش و تعمیق مفاهیم کل اصلی

به دوستان بگو : در این نوع تمرین‌ها دانش‌آموزان با یکدیگر و معلم ارتباط عاطفی برقرار می‌کنند و با توجه به آنچه تاکنون فراگرفته‌اند دایره سخن گفتن را وسعت داده و به محیط اطراف و مسائل شخصی و خصوصی خود سوق می‌دهند. در این تمرین که جنبه خلاقانه دارد و باز پاسخ است دانش‌آموز می‌کوشد به کمک تخیل یا تفکر خویش مطالبی را در قالب بیان خاطره یا دیده‌ها و شنیده‌ها و اطلاعات خود برزبان آورد.

اهداف

- تقویت مهارت خوب گوش دادن
- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی
- تقویت مهارت گسترش مفهوم اصلی
- تقویت مهارت خوب سخن گفتن
- تقویت مهارت‌های ارتباطی
- تقویت مهارت ایجاد نظم و ترتیب

بدین ترتیب تمامی دانش‌آموزان با فعالیت مشارکتی و گروه‌بندی، قادر به حرف زدن هستند. برای

معلم، این فرصت مناسبی است که بتواند اولاً در تمامی دانش‌آموزان اعتماد به نفس ایجاد کند و ثانیاً دانش‌آموزان کم‌رو و خجالتی را به صحنهٔ فعالیت‌های کلاسی بکشد. به‌علاوه از این طریق، ارتباط‌های صمیمی نیز بین دانش‌آموزان برقرار می‌شود.

بازی و نمایش: این دو بخش که به طور متناوب می‌آیند با هدف ایجاد فضای شاد و تفریحی، کشف استعداد‌های نهفته و پرورش آنها، آموزش غیر مستقیم مسائل و تقویت مهارت‌های زبانی آماده ساختن دانش‌آموز برای زندگی در بیرون از محیط کلاس، ابراز وجود دانش‌آموزان و پرورش تخیل طراحی شده‌اند.

اهداف

- ایجاد فضایی لذت‌بخش و شادی آفرین
- تقویت مهارت‌های سخن گفتن و گوش دادن
- شناخت استعداد‌های کودکان و پرورش آنها
- ایجاد فرصت سالم برای ابراز توانایی‌های فردی
- تقویت مهارت‌های حسی – حرکتی
- ایجاد فرصت برای بیان عواطف و احساسات
- گسترش و تعمیق مفاهیم اصلی
- ایجاد و تقویت مهارت ایفای نقش

با هم بخوانیم

اهداف

- ایجاد فضای شاد و لذت‌بخش
 - تقویت نگرش مثبت نسبت به سخن منظوم فارسی
 - تسلط بر آهنگ و ریتم و وزن و قافیه در شعر
 - گسترش دامنه واژگان
 - پرورش استعداد‌های متمایل به شعر
 - گسترش و تعمیق مفهوم اصلی (مثلاً در نگارهٔ ۱ موضوع خانواده)
- در صفحات «با هم بخوانیم» شعرهایی انتخاب شده است که مکمل و همسو با محتوای آن نگاره است. این اشعار جنبهٔ التذادی دارد و خواندن آن به شکل گروهی، فضای شادی در کلاس ایجاد می‌کند. این اشعار با خوانش معیار و همراه با آهنگ مناسب، به شکل لوح فشرده به نام «کتاب گویا»

در اختیار معلمان قرار می‌گیرد تا در کلاس استفاده کنند. علاوه بر این معلم می‌تواند با توجه به شرایط کلاس و فرصتی که دارد، فعالیت‌های ویژه‌ای را برای اشعار در نظر بگیرد. مثلاً از دانش‌آموزان بخواهد برخی از آنها را حفظ کنند. توضیح شعر به شیوه متن درس اصلاً لازم نیست.

تمرین‌ها در هر بخش به فراخور توان متوسط دانش‌آموزان است؛ لکن معلم در این زمینه می‌تواند با ابتکار عمل خود، بر جنبه‌های آموزشی کتاب بیفزاید.

کتاب‌خوانی: در کتابنامه‌های رشد فهرست ۵۲ کتاب آمده است. معلم از میان کتاب‌های پیشنهادی یا هر کتاب دیگری که خود تشخیص می‌دهد یکی را برگزیده، در کلاس می‌خواند؛ آنگاه از دانش‌آموزان می‌خواهد به سؤالات طرح شده در کتاب یا هر سؤال دیگری که خود لازم می‌داند پاسخ دهند. در طرح سؤالات مربوط به کتاب‌خوانی سعی شده است تمامی ابعاد محتوایی و ظاهری و دانشی در نظر گرفته شود. این بخش با این هدف طراحی شده است که فرهنگ کتاب‌خوانی رشد کند و گسترش یابد؛ مهارت خواندن تقویت شود، کتابخانه‌های مدارس غنی گردد و آموزه‌ها تنها مختص به کتاب درسی نباشد. یکی از ویژگی‌های متمایز این برنامه اختصاص ساعت کتاب‌خوانی در برنامه زبان‌آموزی است؛ زیرا برنامه‌ریزان آموزشی و متخصصان آموزش زبان یکی از خلأهای نظام آموزشی کنونی را ضعف مهارت خواندن می‌دانند. کتاب‌خوانی در تقویت سه مهارت دیگر نقش به‌سزایی دارد به گونه‌ای که می‌توان گفت زیربنای ضعف مهارت‌های زبانی، در نادیده گرفتن مطالعه و کتاب‌خوانی و بی‌توجهی به آن است. ضمناً می‌دانیم که این مهارت باید از کودکی نهادینه شود تا در آینده به یک عادت مثبت و مفید بدل گردد. انتخاب ۵۲ کتاب برای ۵۲ هفته سال است که معلم از میان آنها تنها ۲۲ کتاب را متناسب با ۲۲ درس کتاب و موضوعات آن انتخاب می‌کند.

ساختار بخش ۲ نشانه‌های (۱)

در این بخش ۳۰ نشانه خطی فارسی طی ۱۵ درس و ۱۵ هفته آموزش داده می‌شود. هر درس شامل معرفی و شناخت دو یا سه نشانه است. جدول زمان‌بندی آموزش نشانه‌ها در مقدمه کتاب آمده است.

هدف

- شناخت و تشخیص نشانه‌های خطی (الفبا) و آوایی زبان فارسی
- انطباق و همگون‌سازی صدا با نشانه خطی زبان فارسی و توانایی ترکیب آنها

- آموزش مهارت‌های شهروندی
 - آموزش و گسترش مهارت‌های شفاهی زبان فارسی
 - آموزش و گسترش مهارت‌های کتبی زبان فارسی
 - ایجاد نگرش مثبت نسبت به مهارت‌های شفاهی و کتبی
 - ایجاد نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی به عنوان عامل پیوند پاره فرهنگ‌ها.
- هر درس از این بخش شامل قسمت‌های زیر است :

قسمت نخست : عنوان متن اصلی درس

۱- تصویر بزرگ اصلی

۲- تصویرک‌ها

۳- متن نوشتاری

۴- تصویر درشت نشانه

۵- چینش نشانه‌ها

قسمت اول : تصویری کلی (تصویر بزرگ، تصویر عنوانی یا تصویر مادر) که ضمن حفظ ارتباط با بخش نگاره‌ها و تقویت مهارت‌های شفاهی زبان، بر آموزش نشانه‌هایی خاص تأکید می‌ورزد. محتوا تصویر بزرگی است که معمولاً تمامی عناصر لازم برای تدریس را دربردارد و در این کتاب در سطح تمام دروس توزیع شده است. این عناصر عبارت‌اند از : شبکه آوایی، تصویری، معنایی؛ یعنی وقتی به واژه‌ای بر می‌خوریم، دست کم براساس سه زمینه صدا، تصویر و معنا به یاد واژه‌های دیگری می‌افتیم که با هم یک شبکه واژه را تشکیل می‌دهند؛ مثلاً با شنیدن واژه «توپ» واژه‌های توت، تور، توس یا ... به ذهنمان می‌آید که اشتراک آوایی/ ت دارند یا سوپ و رود به علت وجود واج‌های /و/ و/پ/؛ اما دیدن توپ، هر شیئی کروی از حباب گرفته تا کرات آسمانی را به خاطرمان می‌آورد و باز هم شبکه‌ای از واژه‌ها به ذهن می‌آید. گاهی نیز با شنیدن، دیدن یا حتی فکر کردن به توپ، شمار زیادی از بازی‌هایی که محور اصلی آن‌ها توپ است به ذهن می‌آید؛ از قبیل : فوتبال، والیبال، تنیس روی میز، هندبال، واترپولو و ...

هدف

- پرورش خوب دیدن
- فعال کردن ذهن
- آموزش مجموعه اهداف نگرشی

● جلب توجه به مفهوم یا مفاهیم مورد نظر

● تقویت مهارت‌های زبانی

قسمت دوم: در زیر هر تصویر سه تا شش تصویر (تصویرک یا تصویر کوچک) از محتوای داخلی تصویر کلی به همراه واژه آن به خط خواندن (نسخ) آورده می‌شود. این تصاویر که حاوی کلید واژه‌های درس هستند، از میان واژه‌هایی انتخاب می‌شود که قبلاً دانش‌آموز در بخش نگاره‌ها با آنها آشنا شده و شکل خطی آنها را دیده و تلفظ آنها را شنیده است. هر واژه ضمن ارتباط معنایی با دیگر واژه‌ها، یک یا دو حرف مشترک نیز دارند. مثلاً:

باد، باران، برف، سبز، سفید، سرخ، مدرسه، مدیر، پرچم
یک حرف از این کلید واژه‌ها با رنگ قرمز مشخص شده که تأکید اصلی درس، همان صداست. صدا نه به شکل مجرد بلکه در قالب واژه آموزش داده می‌شود. تصویرک‌ها ساختار تعدادی تصویر کوچک است که یا از متن تصویر پایه استخراج می‌شوند یا با تصویر پایه تناسب ظاهری و مفهومی دارند. واژه‌ی مربوط به هر تصویرک با خط نسخ، خط خوانداری با رنگی کردن نشانه مورد نظر در زیر آن نوشته شده است. معمولاً این واژه و تصویر در نگاره‌ها تکرار شده است و واژه اصلی کلیدی آن چندین بار آمده است و دانش‌آموز بر اثر تکرار و تمرین، می‌تواند بدون کمک معلم آن را بخواند.

هدف

● خواندن واژه به کمک تصویر

● تشخیص و تفکیک واج و نشانه

● نوشتن به معنای رمزگذاری و انطباق نشانه با صدا

قسمت سوم: پس از ارائه واژه‌ها و تمرین کافی برای آموزش هر حرف و اطمینان یافتن از آموزش، متنی کوتاه و حتی الامکان آهنگین آمده که فقط برای خواندن است. یعنی دانش‌آموز نه ملزم به یادگیری شکل املایی و نوشتاری آن است و نه از روی آن مشق می‌نویسد. کلمات انتخابی الزاماً از حروف خوانده شده نیستند، زیرا روش خواندن، کلی یا پیکره نگر است. دانش‌آموز با دو قرینه شکل و تصویر، قادر خواهد بود خواندن را فرا گیرد.

یکی از تمرین‌هایی که در گذشته مبنای آموزش خواندن و نوشتن بود بخش کردن و صداکشی است.^۱ ضمن تأیید این شیوه به عنوان یکی از مهارت‌های زبانی تسهیل کننده در آغاز زبان‌آموزی، بر

۱- باغچه‌بان از آن جهت بر این روش تأکید می‌ورزید که سر و کاری با دانش‌آموزان ناشنوا بوده است و طبعاً برای آن دانش‌آموزان روشی مفید به‌شمار می‌رود.

این باوریم که ادامه آن به شکل افراطی و مستمر روند آموزشی را کند می‌کند. به ویژه اگر دریابیم که دانش‌آموزان به حد قابل قبولی در تشخیص صدا و حرف مورد نظر پیشرفت کرده‌اند ادامه این روش برای دانش‌آموزان دیرآموز یا آنان که ناتوانی یادگیری دارند و کسانی که از شنوایی و یا بینایی یا درک کامل برخوردار نیستند، مناسب است. متن نوشتاری و متناسب با موضوع هر درس پس از تصویرک‌ها آمده است که از تعدادی کلمه (به عنوان کل) یا جمله (به عنوان کل) که با آهنگی تقریباً موزون بیان شده و صرفاً برای خواندن می‌باشد.

واژه‌ها یا جمله‌هایی را که دانش‌آموز از طریق تصویرخوانی، می‌شناسد و می‌تواند با توجه به تجربه قبلی (آشنایی در نگاره‌ها) یا از طریق جا به جایی برخی از نشانه‌ها / واژه‌ها در زنجیره جانشینی بخواند.

هدف

● ایجاد و تقویت مهارت خوب خواندن

● ایجاد و تقویت مهارت خوب نوشتن

قسمت چهارم: حرف و صدای مورد آموزش و شکل‌های خطی آن به شکل درشت و خوانا در پایین صفحه به طور مستقل نوشته می‌شود. تصویر درشت واج یا گونه‌های واج؛ به عنوان مثال آَ

هدف

● ایجاد توانایی تفکیک واج و حرف

● توانایی تطبیق صدای نشانه با شکل خطی آن

قسمت پنجم: طرح انگشت اشاره است که حروف آموزش داده شده و در حال آموزش و حروف درس آینده با سه رنگ متمایز در آن درج شده و تا پایان آموزش حروف و صداها ادامه می‌یابد. انگشت اشاره با این هدف ترسیم شده است که دانش‌آموز هر روز حرف آموخته شده را پیش چشم داشته باشد.

چینش نشانه‌ها: در این بخش نشانه‌ها با چهار رنگ چیده می‌شوند:

— سیاه بیانگر نشانه‌های آموخته شده

— قرمز بیانگر نشانه مورد آموزش

— آبی بیانگر نشانه درس بعدی

— رنگ سبز برای نشانه‌های استثنا به کار گرفته شده است.

هدف

● تمرین دیداری (مشق نظری) واج‌های خوانده شده و شکل‌های متفاوت آن

● آمادگی بصری برای واج خوانده نشده

فعالیت‌های یادگیری هر درس

اهداف فعالیت‌های این بخش تقریباً هماهنگ با هدف‌های ذکر شده در بخش نگاره است که در

این قسمت با تعمیق بیشتری تداوم می‌یابد :

ببین و بگو / گوش کن و بگو / به دوستان بگو / بگرد و پیدا کن / بازی و نمایش
کتاب خوانی / با هم بخوانیم

کتاب کار

ساختار بخش ۳، نشانه‌های ۲

در این بخش، ۱۰ نشانه باقی‌مانده که عمدتاً حروف عربی هستند و دارای شکل‌های مختلف و یک صوت واحد می‌باشند، آموزش داده می‌شود اینها حروف و صداهایی هستند که درجه دشواری بیشتری نسبت به بقیه دارند. این ۱۰ نشانه طی ۷ هفته آموزش داده می‌شود. نشانه‌های این بخش عبارت‌اند از: تشدید، ص، ص، ذ، ع، ع، ع، ث، ح، ض، ط، غ، غ، غ و ظ.

❁ یادآوری

۱- هر درس از این بخش با یک متن ساده، روان و آموزشی آغاز می‌شود. در این متن‌ها مشکل آموزش‌های قبلی وجود ندارد، زیرا متن‌ها از حروف و صداهای خوانده شده، انتخاب می‌شوند. بنابراین، دست معلم در استفاده از این درس‌ها برای گفتن املا باز است. در متن از کلید واژه‌هایی استفاده می‌شود که حاوی حرف یا صداهای مورد آموزش باشد.

تمرین‌های این بخش، همان است که در بخش اول با آنها آشنا شدیم. در این تمرین‌ها علاوه بر تعمیق آموزش‌های همان درس به تکرار و تمرین آموخته‌های درس‌های پیش هم توجه می‌شود.

۲- یک درس از درس‌های این بخش به صورت آزاد در نظر گرفته شده است. «درس آزاد» فرصتی است تا دانش‌آموز و معلم در کنار هم، متناسب با ذوق و علائق و ملاحظات فرهنگ بومی زبان و ادبیات محلی و ضرورت‌هایی که احياناً در دروس دیگر دیده نشده و یا معلم خود احساس نیاز می‌کند، درسی را طراحی کنند. هدف از این درس مشارکت دانش‌آموز و معلم، و ایجاد فرصت‌های ویژه برای خلاقیت و اعتماد به نفس است.

تقویت فرهنگ مطالعه و کتابخوانی

بدیهی است که وقتی در این مقطع آموزش، سروکار ما با کودک است و کودک نیز به قصه وابسته است، بهتر است از همان ابتدا با قصه آغاز کنیم. البته قصه، تنها فاتح دنیای کودکان نیست و تنها کودکان نیستند که داستان می‌خوانند یا قصه‌های متعدد قرآن خاص دوران کودکی انسان‌ها نیست. قصه پیمانه‌ای پر از عبرت و تذکر و هدایت و بشارت و وعده و وعید و نوید و بیم دادن و شاد کردن و ترساندن و... است که خداوند برای ابلاغ منویات خود از قالب آن استفاده کرده است. شگفت نیست که همه کتاب‌های آسمانی سرشار از قصه و داستان است.

روشن است که وقتی خداوند زبان قصه را برای بشر برمی‌گزیند، آن را وسیله‌ای مناسب می‌یابد. اینک مسئله پیش روی ما این است که اگر قالب قصه برای رساندن پیام آن قدر مناسب است که خداوند حدود دویست و شصت قصه کوتاه و بلند در قرآن آورده، چرا ما در نظام آموزشی خود از آن استفاده نکنیم؟ از این روست که کتاب فارسی با آن که تا حد امکان ساختاری داستان گونه را برگزیده است، باز هم برای پاسخ گویی به عطش فطری کودک برای شنیدن داستان، مجموعه‌ای از پنجاه و دو جلد کتاب کودک را که در کتابنامه‌های رشد آمده است - که همگی ساختار داستانی دارند - به کمک خواسته است.

اگرچه طول سال تحصیلی به ۳۶ هفته می‌رسد و با احتساب هر هفته یک داستان، معلمان موفق ما تنها می‌توانند ۳۶ کتاب را در کلاس بخوانند، اما برنامه درسی کتاب فارسی بر آن است که جریان کتابخوانی را از کلاس درس به خانه بکشاند و به تمام طول سال تسری دهد؛ و بدیهی است وقتی این مهم میسر خواهد شد که کتابخوانی به همت مجموعه آموزش و پرورش جزئی از زندگی کودک و خانواده وی گردد. سیاهه کتاب‌ها - که در فهرست پایانی کتاب آمده - هر ساله با ارتقای کیفیت کتابخوانی و کتاب نویسی برای کودکان، تغییر خواهد کرد و مناسب ترین کتاب‌های موجود به فهرست کتاب‌های مخصوص کودکان در کتاب فارسی افزوده خواهد شد. بهتر است مریان خود را به این فهرست محدود نکنند و در صورت امکان در صدد یافتن مناسب ترین کتاب‌های موجود در بازار کتاب برآیند و علاوه بر آن، منابع محلی و بومی را نیز برای یافتن قصه‌ها و داستان‌های مناسب در نظر بگیرند و در انتخاب کتاب مناسب، فرهنگ بومی یا پاره فرهنگ‌ها را نیز مراعات کنند.

روان‌خوانی

روان‌خوانی، تمرین و پرسش و خودآزمایی و سایر فعالیت‌های یادگیری ندارد؛ زیرا هدف آن،

خواندن و سریع خواندن به همراه درک و دریافت است. در این بخش، سرعت انتقال مطلب از صفحه کتاب بر صفحه ذهن مطرح است و به همین دلیل، جز متن درس، هیچ عنصر دیگری - که احتمالاً ممکن است مزاحم درک و دریافت سریع تلقی شود - در این بخش نیامده است.

سخن اخیر به معنای نفی اهمیت روان خوانی نیست، بلکه این واقعیت را می‌رساند که روان خوانی به تنهایی نمی‌تواند جوابگوی انتظاراتی باشد که جامعه از نوآموز امروز و شهروند فردا دارد. درست به همین دلیل است که کتاب «فارسی» این بار عظیم را بر دوش ۵۲ کتاب داستان گذاشته است و ده‌ها شعر که به تناسب و تناوب در کلاس و خارج از کلاس خوانده می‌شود؛ بنابراین، بخش اخیر را بهتر است پنجره‌ای تلقی کنیم به فضای گسترده آن همه کتاب، یا کلیدی برای گشودن در باغ رویایی خواندن؛ و از آن، در جهت ارتقای کیفی و کمی مهارت خواندن در کودکان بهره بگیریم.

جدول بازی‌ها و نمایش‌ها

نمایش	بازی
۱- انجام برخی از کارهای کشاورز در مزرعه	۱- کشیده گفتن مصوت (آ ا)
۲- وضو گرفتن	۲- برقرار کردن ارتباط منطقی بین کلمات و تصاویر
۳- رفتن به مهمانی و عید دیدنی	۳- توپ بازی همراه با ارتباط عاطفی
۴- پوست گرفتن میوه و خوردن آن	۴- ماهی‌گیری با آهن ربا از کلمات خوانده شده
۵- حدس زدن نام دو ورزش مورد نظر	۵- کلمه‌سازی با استفاده از صدای آخر کلمه بیان شده
۶- اجرای صدا و حرکات حیوان مورد علاقه	۶- کامل کردن کلمات مختلف با تشخیص یک حرف در آن‌ها
۷- نمایش ورزش‌های مختلف (اسب سواری، فوتبال، شنا و...)	۷- ساختن کلمات مختلف به وسیله کارت‌های حروف
۸- داستان بین و بگوی درس	۸- پیدا کردن چیزهای پنهان
۹- کاشتن دانه و آبیاری آن	۹- بیان وسایل پنهان
۱۰- معلم و کلاس	۱۰- کلمات مختلف با صداهاى مشترک
۱۱- حرکت جانوران مختلف	
۱۲- ظرف شستن در آشپزخانه	

نکته: در فعالیت‌های کتاب «فارسی» در پایان هر هفته، به صورت یک هفته در میان، بازی و نمایش و کتاب‌خوانی گنجانده شده است.

جدول «با هم بخوانیم»

درس	شاعر	شعر
نگاره ۱	پروین دولت‌آبادی	خدای مهربان
نگاره ۴	افسانه شعبان نژاد	راه مدرسه
نگاره ۷	محمود کیانوش	سبز و سبز و سبز
نگاره ۱۰	مصطفی رحماندوست	انار
درس ۲	افسانه شعبان نژاد	مهربان‌تر از مادر
درس ۵	مصطفی رحماندوست	زردآلو
درس ۶	اسدالله شعبانی	ای ایران
درس ۱۱	عباس یمینی شریف	ما کودکانیم
درس ۱۴	ناصر کشاورز	جشن در آسمان
درس ۱۷	جعفر ابراهیمی (شاهد)	دریا
درس ۱۹	—	شعر درس آزاد
درس ۲۰	کبری هاشمی	جشن بهمن
درس ۲۲	علی اصغر نصرتی	پیغمبر ما
روان خوانی	شکوه قاسم نیا	شادیم و پاک و خندان

تذکر: تمرین‌های کتاب «فارسی» صرفاً جنبه شفاهی دارد و فرصتی است برای گفت‌وگوی دانش‌آموزان؛ بنابراین، لازم نیست که پاسخ تمرین‌ها نوشته شود، بلکه فقط باید به تقویت مهارت‌های گفتاری (سخن‌گفتن، گوش‌دادن و خواندن) پرداخته شود.

ساختار کتاب کار فارسی اول

در این بخش از کتاب، برای هر روز یک صفحه تمرین، در نظر گرفته شده است که به‌طور موازی و یکسان همه مهارت‌های دست‌ورزی و نوشتاری را تقویت می‌کنند. به همین سبب تلاش شده است از تنوع کافی برخوردار باشند.

نوشتن، عالی‌ترین مرحله از مراتب زبان‌آموزی است؛ فعالیت پیچیده و وابسته به مبادی و مقدمات بسیار. بی‌تردید از آن هنگام که ارتباط میان انسان‌ها برقرار شده است، تا امروز؛ نوشتن همچنان جایگاه و پایگاه خویش را حفظ کرده است و پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که از این پس نیز وضعیت همچنان خواهد بود؛ بنابراین دلایل، هر شهروند شایسته‌ای باید این مهارت را بیاموزد و لزوم آموختن آن، چنان بدیهی

است که نیاز به ذکر دلیل ندارد.

با همه اهمیت که برای نوشتن ذکر کردیم، نباید آن را تنها مهارت زبان‌آموزی دانست و بیش از حد لازم بر آن تکیه کرد و سه مهارت دیگر را زیر پا گذاشت. زبانی که در سال‌های اخیر از بابت این طرز تفکر بر ما وارد شده، اندک نیست؛ چرا که در یک تلقی سنتی همه کوشش آموزگار ابتدایی مصروف ارتقای مهارت نوشتن می‌شد و گوش دادن و سخن گفتن هرگز در برنامه درسی جایی نداشت، خواندن نیز فقط تا آنجا اهمیت می‌یافت که در خدمت نوشتن قرار می‌گرفت؛ غافل از اینکه بزرگترین عنصر در شخصیت انسان - از هر طبقه‌ای که باشد - زبان و سخن اوست و طرز سخن گفتن او. ممکن است کسی اصلاً توان نوشتن نداشته باشد یا داشته باشد اما آن را به ندرت به ظهور برساند یا حتی به ظهور برساند، ولی کمتر کسی توفیق خواندن نوشته‌های او را پیدا کند؛ ولی همین آدم از برقراری ارتباط شفاهی با دیگران ناگزیر است و شخصیت واقعی او در سخن گفتن متجلی می‌شود. این سخن به معنای کم اهمیت شمردن مهارت نوشتن نیست، بلکه به معنای توجه به جنبه‌های دیگر مهارت کلامی است و تأکید اینکه نباید با بزرگ کردن یک مهارت خاص، مهارت‌های دیگر را به فراموشی سپرد.

به هر حال، نوشتن جای خود را دارد و در نوع خود بسیار هم مهم است و به همین دلیل آموزش آن باید به‌طور دقیق، مستمر و پیگیر صورت گیرد و تمهیدی اندیشیده شود که ارتکاب اشتباهات از ابتدا به حداقل برسد.

برای رسیدن به این هدف باید راه‌های زیادی را طی کرد. کودکانی که دست کم یک دوره پیش دبستانی را گذرانده‌اند، کمتر برای آموزگاران در دسر فراهم می‌کنند. اما آنان که از چنین تجربه‌ای برخوردار نیستند، باعث بروز مشکلات روزافزونی برای خود و آموزگار و اولیا می‌شوند. در اینجا قصد سخن گفتن از خط، اصول، مبانی، انواع شیوه‌های نوشتن، مقدمات و مبانی نوشتن و تأثیر آن را نداریم؛ اما فقط یادآوری این دو نکته کوچک را لازم می‌دانیم که توانایی نوشتن در تکوین شخصیت کودک و میزان اعتماد به نفس وی تأثیر دارد و دانش‌آموزانی که دچار مشکلاتی در زمینه نوشتن می‌شوند، ممکن است با مسایل روانی همچون کاهش عزت نفس روبه‌رو شوند. محققان علت این امر را ناتوانی آنان در بیان افکار معلوماتشان از راه نوشتن می‌دانند.

نگاره‌ها، هر صفحه این بخش شامل سه بخش است :

بخش نخست با نام «کامل کن» به وسیله دو نماد آنچه را که قرار است نوآموز بنویسد، در ابعاد بزرگتر و نمایش جهت شروع و ختم به صورت نقطه‌چین به نوآموز می‌نمایاند. پیشنهاد می‌شود معلم روش

صحیح شروع و ختم این نماد نوشتار را - که در حال حاضر نماینده هیچ یک از حروف الفبا هم نیست و تنها به دلیل ایجاد مهارت به دست می آید - به نوآموز آموزش دهد تا با هدایت وی این نقطه چین را از آغاز تا پایان، بدون برداشتن قلم پررنگ کند.

بخش دوم هر صفحه بخش «کامل کن و رنگ کن» است و شامل یک طرح ناتمام است که نوآموز آن را کامل می کند و در حین کامل کردن آن، نمونه های مشابهی از شکلی را که امروز فرا گرفته، در جریان یک بازی آموزشی کشف می کند. هدف از رنگ کردن این شکل، آن است که روش درست قلم به دست گرفتن و محدوده نوشتن، به طور کامل تحت تسلط وی درآید.

بخش سوم صفحه «بنویس» نام دارد. نماد نوشتاری ابتدا به رنگ توسی و محو (ترام) است.

توجه: قبل از آنکه مداد را به کودک بدهیم و بگوییم: «بنویس»، باید اطمینان پیدا کنیم که:

● عضلات کوچک دست و انگشتانش به اندازه کافی رشد کرده است؛

● میان حرکت دست و چشم او هماهنگی برقرار است؛

● کودک برای نوشتن آمادگی ذهنی و روانی لازم را دارد؛

اگر تمامی این مهارت ها در کودک رشد کرده باشد، آنگاه می توانیم از او انتظار نوشتن داشته

باشیم. برای فراهم کردن شرایط نوشتن به پرسش های زیر پاسخ دهیم:

در هر میز چند نفر باید بنشینند؟

کودک باید از چه نوع کاغذی برای نوشتن استفاده کند؟

کاغذ را چگونه باید روی میز بگذارد؟

کاغذ را با چه زاویه ای از خود نگاه دارد؟

چپ دست ها چه باید کنند؟

بعد از یافتن پاسخ مناسب برای سؤال های فوق، یک کاغذ به کودک بدهیم و او را آزاد بگذاریم

تا هر طور که می خواهد کاغذ را خط خطی کند؛ شیوه درست به دست گرفتن قلم و چگونگی جای گرفتن

آن در میان انگشتان، از گام های نخست آشنایی دانش آموز با نوشتن است. در ضمن این کار، باید به

حالت ها و حرکات ظریف دست ها و انگشتان او دقت کنیم. به فاصله کاغذ و قلم نگاه کنیم. حالت سه

انگشت اصلی ۱، ۲ و ۳ که قلم را در میان می گیرند و ۴ و ۵ را که سومی بر آنها تکیه می کند در نظر

بگیریم. فاصله نوک مداد را از کاغذ تا انگشت ها در نظر بگیریم. یاد بدهیم که به مداد فشار زیاد وارد

نکند بلکه آن را طوری به دست بگیرد که بتواند آزادانه بین سه انگشت بچرخاند.

توجه: این بخش با تمرین هایی بسیار متنوع شامل شش صفحه برای هر هفته است. قسمت

اصلی، چند سطر نخست صفحه با عنوان «بنویس» است که کار واقعی نوشتن خط تحریری با آن شروع می‌شود و ادامه می‌یابد. تمامی واژه‌هایی که نوآموز در کتاب فارسی خواندن آنها را فرا گرفته است، در کتاب کار، نوشتن آنها را تمرین می‌کند و فرا می‌گیرد.

آموزش نشانه‌ها (۲)

در این بخش از کتاب، حجم نوشته‌های تحریری افزایش می‌یابد و تمرین‌ها به تناسب پیشرفت تحصیلی نوآموز، تنوع بیشتری پیدا می‌کند.

❁ چند یادآوری

- ۱- تمرین‌های کتاب کار جنبه نوشتاری دارد و به تقویت مهارت نوشتن می‌پردازد که شامل رونویسی، املا، مرتب کردن کلمات، کلمه‌سازی، جمله‌سازی و ... است.
- ۲- هر صفحه کتاب با عنوان «سلام» شروع و به یک جمله زیبا ختم می‌شود.
- ۳- در پایان نشانه‌های «۱» سه صفحه، تمرینات دوره‌ای در نظر گرفته شده است.
- ۴- پایان نشانه‌های «۲» چهار صفحه، تمرینات دوره‌ای در نظر گرفته شده است.
- ۵- خانه‌های خالی عمودی در هر صفحه، برای این است که کار دانش‌آموز در پایان هر روز مورد ارزیابی قرار گیرد.

موضوعات اساسی برنامه درسی فارسی

برای بررسی دقیق محتوای مطالب کتاب فارسی جنبه‌های زیر را مد نظر قرار می‌دهیم:

الف) مفاهیم

- ۱- نکات دستوری و زبانی و واژگانی
- ۲- نگارشی و رسم الخطی
- ۳- نکات املایی
- ۴- نکات ادبی
- ۵- نکات دانشی
- ۶- نکات ارزشی و نگرشی
- ۷- واژگان

ب) مهارت‌های زبانی

- ۱- گوش دادن انتقادی
- ۲- سخن گفتن
- ۳- خواندن
- ۴- نوشتن
- ۵- نقد و تحلیل
- ۶- تفکر و اندیشیدن خلاق

پ) فعالیت‌های ویژه

۱- گوش کن و بگو	۲- درست، نادرست
۳- بین و بگو	۴- به دوستان بگو
۵- بگرد و پیدا کن	۶- با هم بخوانیم
۷- کتاب خوانی	۸- بازی
۹- نمایش	۱۰- با هم بخندیم
۱۱- روان خوانی	۱۲- جدول
۱۳- چیستان	۱۴- رنگ کردنی

مفاهیم کتاب فارسی سال اول

۱- نکات دستوری و زبانی

● مبنای آموزش‌های زبانی در کتاب فارسی سال اول، آموزش نشانه‌ها و شکل‌های مختلف آن است و تمامی فعالیت‌ها و تمرین‌ها، پیرامون آموزش صامت‌ها و مصوت‌های زبان فارسی است.

۲- نکات نگارشی و رسم الخطی

● در کتاب فارسی اول، دانش آموز با مفهوم جمله و جمله‌نویسی و ارتباط جمله‌ها برای ساختن یک بند معنی‌دار آشنا می‌شود.

● در حوزه رسم الخطی، دانش آموز سه مفهوم نقطه، علامت سؤال و ویرگول و کاربرد آنها را در جمله به‌طور غیرمستقیم و به شکل کاربردی فرا می‌گیرد.

● با ساختار جمله و جمله‌سازی آشنا می‌شود.

۳- نکات املائی

● دانش آموز بتواند شکل نشانه‌های فارسی را درست بنویسد.

● شکل املائی و درست صامت‌های چندشکلی را تشخیص دهد.

● «ه» غیرملفوظ از «ه» ملفوظ را تشخیص دهد.

● شکل املائی کلماتی که در آنها واو معدوله است مثل خواهر، خواب و ... را تشخیص دهد.

● تشدید و استثناها را به درستی تشخیص دهد.

۴- نکات ادبی

● دانش آموز با وزن و آهنگ و موسیقی شعر آشنا می‌شود و نقش قافیه و قافیه‌بندی را از طریق

شنیدن شعر درمی‌یابد.

- با قالب داستان برای بیان مفاهیم و با نمایش به‌عنوان یکی از قالب‌های ادبی آشنا می‌شود.
- با طنز و کاریکاتور به‌طور غیرمستقیم آشنا می‌شود.

۵- مفاهیم دانشی

- آشنایی با محیط خارج از خانه چون خیابان، مغازه، میدان، عبور و مرور، و آنچه در مدرسه است.
- آشنایی با محیط مدرسه، ناظم، دوستان، معلم، بخش‌های مدرسه، آداب ورود به کلاس و ...
- آشنایی با پاییز و هم‌زمانی آن برای ورود به مدرسه و تغییر طبیعت و برگ‌ریزان
- آشنایی با فضا و زندگی روستایی، حیوانات، خانه‌ها، نحوه زندگی و کار در روستا و بچه‌های

روستا

- آشنایی با مشاغل روستایی مثل دامپروری، کشاورزی و نقش آنها در زندگی بشر
- آشنایی با تغییر طبیعت در نوروز
- آشنایی با عناصر طبیعی چون باد، آب، آفتاب، باران، برف
- آشنایی با رنگ‌ها
- آشنایی با میوه‌ها
- آشنایی با پرندگان و طبیعت، حلزون و ویژگی‌های آن
- آشنایی با نوشت‌افزار و وسایل بازی
- آشنایی با حواس و اعضای بدن
- آشنایی با ورزش، انواع ورزش‌ها
- آشنایی با جانوران و محل زندگی هر یک، جنگل، دریا
- مفهوم پرواز و پرندگان
- آسمان، ستاره، شب، مهتاب
- گل، حفظ گل، آب دادن به گل
- فصول و ویژگی‌های آنها و تحولات
- ماه‌های سال و میوه‌های هر فصل
- شاهنامه و داستان‌های آن
- ۱۲ فروردین، سالروز ورود امام خمینی و رفتن شاه
- امام خمینی، انقلاب اسلامی و رهبری انقلاب

● چراغ راهنمایی، پلیس و عبور و مرور

۶- مفاهیم ارزشی و نگرشی

● خانواده و اعضای آن و چگونگی همکاری اعضای خانواده با هم و وظایف هریک

● خدا و مهربانی او نسبت به همه جانوران و طبیعت و انسان

● پدر و مادر و نقش آنها در خانواده و مهربانی مادر

● ایجاد علاقه به محیط کلاس، نحوه شستن، اجازه گرفتن، سلام و خداحافظی با دوستان

● هم کلاسی و معلم، و مواظبت از وسایل شخصی

● علاقه مندی به کتاب و فواید آن

● آشنایی با پارک، وسایل بازی، آداب پارک، مراقبت از گیاهان

● درخت و میوه و پرندگان و وصف طبیعت به شعر

● علاقه مندی به حیوانات، مراقبت در باغ وحش از خود

● آشنایی با صداهای طبیعی و صدای حیوانات

● ایجاد علاقه به مسجد، نماز جماعت، بخش های مختلف مسجد؛ مثل : مناره، گلدسته، محراب،

سجاده و ...

● میوه ها و طعم و مزه و رنگ و بوی هریک

● عید نوروز، آیین های خاص آن، هفت سین، مفهوم سال نو، دید و بازدید

● دریا و ویژگی های آن، قایقرانی، تفریح و شنا در دریا، دریا و موجودات دریایی

● زمستان و ویژگی های آن، برف بازی، آدم برفی و بازی های زمستانی

● محافظت حیوانات و پرندگان و جانوران از خود مثل لاک پشت و حلزون

● مادر بزرگ و مهربانی او و داستان های مادر بزرگ

● آشپزخانه، کار در خانه، همکاری با والدین، وسایل آشپزخانه

● سفر، فواید سفر و خاطره نوشتن در سفر

● نظافت شخصی

● رعایت ادب، مهربانی، سلام کردن

● قرآن به عنوان کتاب آسمانی

● دهه فجر، پیروزی انقلاب و جشن پیروزی

● ایران و مردم ایران

● فواید سکوت و مضرات سخن نابجا

● عید مبعث، زندگی پیامبر

● حضرت علی (ع)

● دعا

● سپاس از معلم

مهارت‌های زبانی

۱- گوش دادن و سخن گفتن : ۷۳ تمرین در بخش «گوش کن و بگو» از محتوای نگاره‌ها و درس‌ها طراحی شده است که به طور مستقیم مهارت‌های شنیدن و گفتن را تقویت می‌کند. علاوه بر این، حدود ۲۹ تمرین بین و بگو به عنوان تصویرخوانی ضمن تقویت خوب دیدن و دقت در پدیده‌ها، دانش‌آموز را تشویق به گفتن می‌کند. محتوای این تصویرها در ارتباط با موضوعات زبانی و نگرشی و ارزشی درس است.

علاوه بر این، حدود ۵۲ تمرین با عنوان به دوستانت بگو نیز ضمن تقویت مهارت شنیدن در بخش نگاره از موضوعات فراتر از نگاره‌ها (در بخش نگاره‌ها) و در بخش نشانه‌ها از محتوای درس برای درک مطلب سؤالاتی طرح می‌کند. ۱۳ شعر در متن کتاب آمده است که برای خواندن جمعی یا فردی در نظر گرفته شده است.

۲- خواندن : در کتاب اول، خواندن به اشکال زیر تقویت می‌شود :

● خواندن واژگان به کمک تصویر در بخش نگاره‌ها (حدود ۶۰ مورد)

● خواندن واژگان بخش نشانه‌ها از طریق بازشناسی دیداری عناصر زبانی اعم از حروف، کلمات و جمله‌ها (حدود ۷۵۰ کلمه)، کلمات هم‌آغاز و هم‌پایان و ...

● خواندن متن درس‌ها، روان‌خوانی‌ها و درک پیام‌های زبانی و روابط معنایی آنها (حدود ۳۱۲ جمله و ۱۸۰۰ کلمه)

● کتاب‌خوانی؛ که در ابتدا به کمک معلم انجام می‌شود و سپس دانش‌آموز پس از یادگرفتن نشانه‌های ۱ و ۲ به طور مستقل قادر به خواندن است.

۳- نوشتن : ۴۵۰ تمرین کتاب کار، همگی برای تقویت مهارت نوشتن پیش‌بینی شده است که در شکل‌های زیر نمود می‌یابد.

● تمرین‌های دست‌ورزی نشانه‌های فارسی (۸۰ مورد)

- کامل کردنی با تمرین‌های متنوع (۶۰ مورد)
- تفکیک هجاها و صداها (۲۰ مورد)
- وصل کردنی
- تشخیص صداها و نشانه‌ها
- پاسخ‌دانی
- رونویسی (۱۳۰ تمرین)
- تصویرنویسی
- کلمه‌سازی
- دنباله‌نویسی
- جمله‌سازی
- اشتباه‌یابی
- مرتب‌کردنی
- رنگ‌زدنی
- دسته‌بندی
- انتخاب‌کردنی

۴- واژگان: تمامی کلماتی که تازه آموزش داده می‌شوند و در حوزه واژگان نوشتاری دانش‌آموز هستند حدود ۷۵ کلمه است. ۶۰ کلمه نیز در بخش نگاره‌ها به صورت زیرنویس نگاره آمده است که تنها برای یادگیری شکل خطی آن‌ها است و جزء واژگان پایه شنیداری و خوانداری محسوب می‌شود. این بخش شامل ۱۰۰ واژه تکراری است که جهت تقویت واژه و کاربرد آن آموزش داده می‌شود. در کتاب بنویسیم نیز واژگان جدید درس‌ها در شکل‌های مختلف تمرین و تکرار می‌شوند. برای تمرین بیشتر واژگان ۲۹ تمرین «بگرد و پیدا کن» در نظر گرفته شده است که به واژگان درس در بخش نگاره‌ها و نشانه‌های فارسی و استثناها اختصاص دارد.

فعالیت‌های ویژه

برای آنکه محتوای کتاب از یک دستی و خشکی بیرون آید و فضاهای کتاب و کلاس اندکی نشاط آور شود موارد زیر پیش‌بینی شده است:

- ۱۰ بازی که ماهیتی زبان‌آموزانه دارند؛

- ۱۲ نمایش برای تقویت مهارت‌های زبانی با توجه به محتوای درس‌ها
- ۵ جدول در کتاب کار
- ۱۳ شعری که به صورت جمعی خوانده می‌شود.
- ۱۰ مورد رنگ کردن
- فرصت‌های کتاب‌خوانی
- درس آزاد

بررسی درس‌ها

اهداف کلی آموزش زبان فارسی در سال اول ابتدایی

الف) اهداف شناختی

- آشنایی با نمادهای خط فارسی
- گسترش حوزه نمادها و معانی مناسب
- آشنایی اولیه با عناصر محورهای جانشینی و هم نشینی
- آشنایی با گونه گفتاری زبان معیار
- آشنایی با نمونه‌های نظم مناسب
- آشنایی اولیه با مسائل اعتقادی، ملی، علمی، اجتماعی و هنری
- آشنایی با شیوه‌های صحیح تقویت و پرورش حافظه و تفکر خلاق

ب) اهداف عاطفی

- ۱- فراهم نمودن زمینه‌های علاقه و نگرش مثبت نسبت به :
 - برقراری ارتباط شنیداری و گفتاری
 - مطالعه اولیه نوشته‌های ساده و تصویری
 - مسائل اعتقادی، ملی، علمی، هنری و اعتقادی
- ۲- تلطیف احساسات و عواطف

پ) اهداف مهارتی

- ۱- مهارت گوش دادن :
 - دقت در سخن عینی و واضح گوینده
 - دریافت پیام ساده، واضح و عینی
 - دریافت ارتباط بین بخش‌های یک پیام واضح و کوتاه
 - بررسی شنیده‌های واضح و ساده
 - درک پیام در گونه‌های مختلف زبانی
 - دقت در آهنگ کلام

۲- مهارت سخن گفتن :

- به کارگیری کار افزارهای مناسب ارتباطی
- برقراری ارتباط احساسی (عاطفی) با شنونده
- حرکت از سخن خود محور به گفت و گوی دو سویه
- توانایی سخن گفتن کوتاه و ساده در برابر جمع
- انسجام در رساندن پیام
- پاسخ گویی به سؤالات
- به کارگیری گونه‌های متفاوت زبانی

۳- مهارت خواندن :

- توانایی خواندن نمادهای نوشتاری (توانایی رمز گردانی نمادهای نوشتاری)
 - توانایی دریافت ارتباط معنایی یک متن ساده
 - توانایی بلندخوانی و صامت خوانی متن ساده
 - توانایی خواندن متن ساده یا شعر با لحن و آهنگ مناسب
 - توانایی بررسی متن ساده و کوتاه
 - توانایی به کارگیری کار افزارهای مناسب در خواندن
 - توانایی عادات مطلوب در خواندن
 - گسترش دایره دید در خواندن
- ## ۴- مهارت نوشتن :

- توانایی نوشتن درست نمادهای نوشتاری
 - توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری
 - توانایی به کارگیری به هنجار خط (خوانایی، درست نویسی و زیبانویسی)
 - توانایی استفاده از برخی علائم سجاوندی
 - کسب عادات مطلوب در هنگام نوشتن
 - توانایی کاربرد درست کلمات در جمله (با کلمات افتاده)
 - توانایی نوشتن جمله‌های ساده
- هدف کتاب فارسی : تربیت شهروندی با صلاحیت‌های مشترک (مبتنی بر برنامه درسی ملی)
- امروز تقریباً هر کتابی را- که در مورد اهداف آموزش دوره ابتدایی نوشته شده - بگشاییم،

اهداف این دوره را در سه مورد زیر خلاصه می کند :

۱- خواندن

۲- نوشتن

۳- حساب کردن

و اعتقاد دارد که آموزش و پرورش کودک در دوره ابتدایی باید منحصر به همین سه مورد باشد تا نتیجه دلخواه به دست آید؛ اما با تحولات امروز جهان و جامعه بشری، دیگر عمر این عقیده به پایان رسیده است. اکنون هدف آموزش، پرورش افراد سالم و آموزش مهارت‌های زندگی است تا بتواند آنان را برای زندگی در جامعه فردا آماده سازد. به زبان ساده، یعنی آنچه امروز به کودک می‌آموزیم، باید راه زندگی فردا را به او یاد بدهد.

کتاب «فارسی» با این هدف نوشته شده است تا شرایطی را برای شکوفایی فطرت توحیدی و رشد همه جانبه ابعاد شخصیتی دانش آموز فراهم آورد و درست براساس همین دیدگاه است که می‌کوشد تا به این چند هدف اساسی برای تحقق هدف اصلی آموزش مهارت‌های زندگی جامعه عمل بپوشاند :

الف) حاکمیت ارزش‌های انسانی بر فضای کلاس

ب) یادگیری - یاد دهی مشارکتی

پ) تلفیق مواد درسی با هدف ایجاد نگرش کلی و یکپارچه

ت) پرورش نسل مسئولیت‌پذیر، متفکر و خلاق

امروزه می‌گویند : «مدرسه باید نمونه کوچکی از زندگی واقعی شاگردان باشد؛ زیرا زندگی چیزی جز مواجه شدن با مسائل و حل آنها نیست. مشکلات زندگی باید به صورت فعالیت‌های مختلف در کلاس‌های درس مطرح شود و به وسیله خود شاگردان، ولی با راهنمایی معلمان حل شود. اگر شاگردان اندیشیدن را در مدرسه نیاموزند، در کجا خواهند آموخت؟ معلم باید محیط آموزشی و امکانات یادگیری را آنچنان ساماندهی کند که به صورتی زنده و منطقی با زندگی شاگردان ارتباط پیدا کند.»^۱

برای کسب چنین بینشی، فرد باید شایستگی‌هایی را در خود به وجود آورد که به طور مختصر می‌توان آنها را در سه حوزه هدف‌های دانشی، مهارتی و نگرشی جای داد.

مجموعه این اهداف کلی باید بتواند شخص را برای ادامه یک زندگی سالم با خود و با دیگران مهیا سازد. شهروند مناسب برای زندگی با خود، نیازمند این ویژگی‌هاست : عزت نفس، آزادگی، خودآگاهی و قدرت تصمیم‌گیری و ...

۱- شعبانی، حسن، مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)، انتشارات سمت، چاپ دوازدهم، ۱۳۸۱، ص ۷۵

و برای زندگی با دیگران نیازمند مهارت‌ها و توانمندی‌هایی است از قبیل: ایمان، شجاعت، تعقل، همکاری، دلسوزی برای دیگران، دوست یابی، درک مسئولیت‌های زیست محیطی و آشنایی با حقوق خود و دیگران.

اهداف کلی بخش نگاره‌ها

الف) اهداف شناختی

- ۱- آشنایی بیشتر با واج‌های زبان فارسی
- ۲- آشنایی با تلفظ کلمات
- ۳- آشنایی با کاربرد کلمات در جمله
- ۴- آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار (تفاوت گفتار فارسی معیار با گویش محلی)
- ۵- آشنایی با محیط زندگی
- ۶- تقویت و گسترش دامنه واژگان پایه
- ۷- آشنایی اولیه با نمادهای خط فارسی
- ۸- زمینه سازی برای آموزش نشانه‌های ۱ و ۲
- ۹- آشنایی اولیه با خود، خلق، خلقت و خالق

ب) اهداف عاطفی - نگرشی

- ۱- تقویت توجه و علاقه به جلوه‌های زندگی
- ۲- ایجاد نگرش مثبت به جلوه‌های اعتقادی
- ۳- ایجاد نگرش مثبت به زبان فارسی معیار
- ۴- التذاذ از اشعار و جمله‌های زیبا
- ۵- تلطیف احساسات و عواطف نسبت به مفاهیم موجود در نگاره‌ها
- ۶- ایجاد علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی
- ۷- ایجاد و تقویت نگرش مثبت نسبت به عرصه‌های ارتباطی، خود، خلق، خلقت و خالق

پ) اهداف مهارتی

- ۱- تقویت مهارت خوب گوش دادن
- ۲- تقویت مهارت خوب سخن گفتن
- ۳- تقویت مهارت بیان تصویری (تصویر خوانی)
- ۴- تقویت دقت در پدیده‌های اطراف
- ۵- تقویت توانایی انجام کارهای خلاق
- ۶- توانایی شرکت در فعالیت‌های گروهی و مشارکتی
- ۷- تقویت مهارت‌های دست ورزی
- ۸- ایجاد توانایی انجام فعالیت‌های یادگیری
- ۹- تقویت مهارت‌های تفکر و درست اندیشیدن

نگاره‌ها برای بقیه کتاب به منزله فهرستی است که در آن می‌توان نمای کلی کتاب را ملاحظه کرد. نگاره واژه‌ای فارسی است که به جای لوحه در نظر گرفته شده است. وظیفه نگاره‌ها ایجاد آمادگی زبان‌آموزی و مهارت‌آموزی و فضایی شاد برای جذب کودک است. مرحله آمادگی کودک دبستانی نیز برعهده نگاره‌هاست. نگاره‌ها یک دوره نسبتاً کامل زندگی است؛ زندگی کودکی در خود، محور کتاب قرار گرفته و کتاب از دیدگاه او و با محوریت او پیش می‌رود تا به صورت یک داستان دنباله دار درآید.

کودک (آزاده/امین) در نگاره نخست، همچنان که کار تدریس پیش می‌رود، خود را وابسته به جامعه‌ای بزرگتر و بزرگتر می‌بیند؛ یعنی مدرسه، اجتماع و کل جهان هستی؛ تا آنجا که نسبت به همه این مظاهر حساس شود و همه را، از انسان تا گیاه و جانور، در سرنوشت خویش سهیم ببیند و خود را متقابلاً در سرنوشت آنها؛ با همه مظاهر هستی الفت پیدا کند و نیک و بد جهان را نیک و بد خویش بداند؛ در خیال خود با ملیت‌ها و قومیت‌های متفاوت درآمیزد و برای آنها حقی همچون حق خود قائل شود و وظایف خود را نسبت به کل جهان هستی و خالق آن، حفظ و حراست از آن و صلح و هم‌زیستی در جامعه بشناسد.

توجه: زبان‌آموزی در پایه اول دبستان سهم و نقش عمده‌ای دارد؛ زیرا زبان، خود نیز، برخلاف پایه‌های دیگر، موضوعیت دارد و هنوز تبدیل به ظرفی نشده است که بتوان علوم دیگر را در آن ریخت و آموخت، بلکه خود این ظرف نیز نیازمند شکل گرفتن و ساخته شدن است؛ یعنی یادگیری زبان در اینجا نه یادگیری درباره زبان است و نه یادگیری از طریق زبان؛ بلکه دقیقاً یادگیری خود زبان است. ظرف زبان‌آموزی در سال اول به تدریج و با طی کردن مراحل ساخت می‌شود که اهم آنها در دو شکل

شفاهی و کتبی به شرح و ترتیب زیر صورت می گیرد :

الف) مرحله جمله آموزی ب) مرحله واژه آموزی

جمله آموزی : بزرگترین واحد زبان جمله است. ما با جمله حرف می‌زنیم. واحدهای دیگر زبان در جمله قرار دارند. در زبان واحدی بزرگتر از جمله مستقل نداریم و بعد از آن هر چه می‌بینیم، جمله‌های مستقل بی در پی هستند که در کنار هم قرار می‌گیرند و وظیفه انتقال پیام برعهده آنهاست. واژه آموزی : واژه آموزی به عنوان یک کل، مهمترین بخش یادگیری زبان است که در روش تدریس فعلی، مهمترین رکن زبان آموزی را تشکیل می‌دهد. اهمیت واژه در هر زبانی به این دلیل است که واژه‌ها نامحدود هستند و همواره در حال گسترش‌اند.

تذکر : شعرها اگرچه جنبه التذادی دارند ولی حفظ کردن آنها برای تقویت توانایی سخن گفتن و پرورش حافظه، بسیار مؤثر هستند. در گروه‌های کلاسی می‌توان دانش آموزان را به حفظ شعر دعوت کرد و هر گروه یک یا دو شعر را حفظ کنند.

● روش تدریس نگاره‌ها

چه روشی را برای تدریس کتاب فارسی انتخاب کنیم؟

نخست، سعی کنیم روش‌های متداول تدریس چه سنتی، چه مشارکتی را بشناسیم و بر اجرای آنها دقیقاً مسلط باشیم؛ اما فراموش نکنیم معلم آگاه حتی به روشی هم که برگزیده، صددرصد پایبند نمی‌ماند؛ بلکه فرصت‌های آموزشی پیش آمده در کلاس را مغتنم می‌شمارد و می‌کوشد تا برنامه تدریس‌اش را سامان دهد؛ اما در هر حال باید بر روش‌ها اشراف داشته باشد.

● تدریس سنتی : روش‌های سنتی تدریس ممکن است امروز در کلاس‌های مشارکتی کمتر مورد

استفاده قرار گیرد، اما اشراف بر آنها همچون تسلط بر روش‌های امروزی برای معلم ضروری است.

روش‌های تدریس سنتی را - که هنوز متداول‌اند - این گونه بر شمرده‌اند :

۱- روش سخنرانی

۲- روش حفظ و تکرار

۳- روش پرسش و پاسخ

۴- روش نمایشی

۵- روش ایفای نقش

۶- روش گردش علمی

۷- روش بحث گروهی

۸- روش آزمایشی (آزمایشگاهی)

شما با همه این روش‌ها آشنا باشید، یا به نحوی آنها را در کلاس تجربه کرده‌اید؛ اما از هشت روشی که اینجا برشمردیم، یقیناً دو گونه نخست را همه ما بیشتر می‌شناسیم و متأسفانه شاهد اجرای آنها بوده‌ایم. شاید گاهی هم به ندرت نوع سوم را تجربه کرده باشیم؛ اما کمتر معلمی را می‌شناسیم که آن را - چنان که می‌بایست - به شیوه سقراطی اجرا کرده باشد. روش‌های دیگری که از آنها نام بردیم، در مقیاسی بسیار اندک مورد توجه قرار گرفته‌اند اما شاید بتوان ادعا کرد که اگرچه دست کم پنج روش اخیر تدریس سنتی در زمره شیوه‌های مترقی محسوب می‌شوند - که اگر خوب اجرا می‌شدند، نتایج درخشانی به بار می‌آوردند - اما فاقد یک ویژگی مطلوب‌اند؛ و آن «هم‌یاری» دانش‌آموزان است به زبانی دیگر، احساس مسئولیت هریک از آنها در مقابل یادگیری دیگران که امروزه مهمترین رکن در روش‌های جدید آموزش و غرض از آن همان هدف اصلی آموزش، یعنی تربیت شهروند سالم و باورمند به آداب و اخلاق دینی است.

● **تدریس مشارکتی و فعال**: بدیهی است که در فرایند تدریس چند فکر بهتر از یک فکر و بازدهی گروه بهتر از کار فردی است. برنامه‌های تدریس مشارکتی از ابتدا بر این پایه و اساس قرار گرفته‌اند که ارتقای نیروی انسانی جامعه به نفع یکایک آنهاست. اصل مشارکت برای پیشرفت و ارتقای همگانی از این تفکر ناشی شده است که همه با هم بکوشیم و برای پیشبرد همگانی تلاش کنیم تا از دستاوردهای کوشش همگانی بهره‌مند شویم.

بنابراین محیط آموزش باید به محیطی تبدیل گردد که همه در آن:

- ۱- با هم کار کردن را بیاموزند؛
- ۲- دانسته‌های خود را به جمع هدیه کنند؛
- ۳- از دانسته‌های جمع بهره بگیرند؛
- ۴- به نظر جمع احترام بگذارند؛
- ۵- موفقیت هریک از اعضای گروه را موفقیت خود تلقی کنند؛
- ۶- مسئولیت جمعی خود را بشناسند.

یادگیری مشارکتی (هم‌یاری): یادگیری مشارکتی باید بتواند روحیه ایثار، گذشت و همبستگی و احساس تعلق به گروه را در افراد ایجاد کند. در این یادگیری برخلاف یادگیری فردی و رقابتی که دیگران مانع تلقی می‌شوند، هریک از افراد گروه، حامی و پشتیبان دیگری است.

اهداف کلی بخش نشانه‌های ۱ و ۲

الف) اهداف شناختی

- ۱- آشنایی و معرفی نشانه‌های آوایی و دیداری زبان فارسی
- ۲- آشنایی با ساختار جمله‌های ساده در نثر فارسی
- ۳- آشنایی بیشتر با پدیده‌ها و مسائل و محیط زندگی
- ۴- تقویت و گسترش بیشتر واژگان تازه
- ۵- زمینه سازی برای نوشتن خلاق
- ۶- آشنایی با اصول و شیوه‌های مهارت‌های زبانی
- ۷- آشنایی با نعمت‌های خدا

ب) اهداف عاطفی

- ۱- ایجاد نگرش مثبت نسبت به پدیده‌های زندگی فردی و اجتماعی
- ۲- تقویت نگرش مثبت نسبت به باورها و ارزش‌ها
- ۳- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی و کاربرد آن در زندگی
- ۴- تقویت علاقه به کتاب و کتاب خوانی
- ۵- تلطیف احساسات و عواطف نسبت به سروده‌ها و نوشته‌های زیبا در زبان فارسی
- ۶- جلب توجه دانش‌آموزان به فرهنگ و زبان بومی و ارتباط با زبان فارسی

پ) اهداف مهارتی

- ۱- تقویت مهارت‌های شفاهی زبان (گوش دادن - سخن گفتن، خواندن)
- ۲- توانایی مهارت‌های کتبی زبان (نوشتن، نگارش)
- ۳- تقویت دقت در نشانه‌های زبان فارسی
- ۴- تقویت توانایی انجام فعالیت‌های یادگیری
- ۵- تقویت توانایی شرکت در فعالیت‌های گروهی و مشارکتی
- ۶- تقویت توانایی روان خوانی متن‌های ساده
- ۷- تقویت مهارت‌های تفکر

* به پدر و مادر خود نیکی کنید.
قرآن کریم

بخش دوم

آموزش نگاره‌ها

نگاره ۱

به خانه ما خوش آمدی			
۱- آشنایی با نهاد خانواده، اعضا و وظایف هر یک ۲- احترام گذاشتن به افراد خانواده ۳- آشنایی با ابزارها و وسایل زندگی ۴- توانایی تلفظ کلید واژه‌های بابا، مادر، امین و... ۵- توانایی رسم خطوط عمودی از بالا به پایین رو و زیر خط زمینه ۶- آشنایی با نحوه نشستن و قلم به دست گرفتن			اهداف درس
بابا- مادر- امین - آزاده			واژه‌های جدید
شعر پیشنهادی در راهنمای معلم	شاعر	شعر	نمایش
-	پروین دولت‌آبادی	خدای مهربان	-
فعالیت‌های «کتاب کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
صفحه ۱ و ۲ شامل کامل کن کامل کن و رنگ کن و بنویس کامل کن : صحیح نوشتن و توجه به حرکت دست کامل کن و رنگ کن : کامل کردن یک طرح ناتمام و رنگ آمیزی آن بنویس : نوشتن برای تقویت حرکت دست		بین و بگو : شناخت اعضای خانواده و رابطه عاطفی آنها بگوش کن و بگو : آشنایی با اعضای خانواده، توانایی مشاهده دقیق تصویر، توانایی تشخیص جهت‌ها و رنگ‌ها	

مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره ۱

بهتر است در هر مورد، معلم ابتدا سؤالش را به صورت جمله بپرسد و بچه‌ها به صورت کلمه پاسخ دهند، اما پس از برقراری ارتباط، دانش‌آموزان را به بیشتر سخن گفتن تشویق کند. می‌دانیم که حضور هر نگاره بهانه‌ای است برای ایجاد کنجکاوی و هر کنجکاوی خواه ناخواه به پرسش‌هایی منجر می‌شود که نقطه شروع یاد دهی - یادگیری است. این مهم نیست که پرسش‌ها را ما آغاز کنیم یا کودک؛ مهم این است که این تعامل به صورت کاملاً فعال و شاداب صورت گیرد و ادامه یابد. مرکز ثقل هر نگاره یکی دو موضوع محوری آن است؛ بنابراین، کودک باید از طریق پرسش و پاسخ به سمت دلخواه هدایت شود؛ برای مثال: «بچه‌ها، دوستان شما در گروه ۳ معتقدند که این نگاره

خانواده‌ای را در منزلشان، در اوایل شب نشان می‌دهد. شما چه فکر می‌کنید؟ اعضای گروه‌ها با هم مشورت کنند و...»

طرح پرسش از طرف ما بسیار مهم است. بعضی از پرسش‌ها طوری طرح می‌شوند که انتظار پاسخ درست و دلخواه از آنها بیهوده است. برخی از پرسش‌ها بسیار جزئی نگرنند. برخی از پرسش‌ها به نکات فرعی و کم اهمیت اشاره می‌کنند. پرسش‌ها را طوری طرح کنیم که پاسخ آن کلی نگر باشد و دید دانش‌آموز را همیشه به کل معطوف کند. پرسش «در این تصویر چه چیزهایی می‌بینی؟» دانش‌آموز را به سمت جزئیات می‌کشاند و نتیجه مطلوب نمی‌دهد.

پرسش «آیا تا حالا چنین منظره‌ای را دیده اید؟» هم، فقط یک پاسخ‌آری یا نه دارد. شاید طرح پرسش‌هایی از این قبیل بتواند تا اندازه‌ای به مقصود کمک کند.
«از این تصویر چه می‌فهمید؟» / «اگر شما به جای این کودک بودید... چه می‌کردید؟»
«آیا می‌توانید خودتان را به جای یکی از این دو کودک بگذارید و زندگی خودتان را برای دوستانتان تعریف کنید؟» / «اگر شما به جای پدر/ مادر این خانواده بودید، چه می‌کردید؟»

هدف‌های نگاره ۱

الف) اهداف شناختی (آموزشی و دانشی)

- ۱- آشنایی با جلوه‌های شناخت خود، خلق، خلقت و خالق در محیط زندگی و خانوادگی
- ۲- آشنایی با نهاد خانواده و اعضای خانواده، جایگاه و وظایف اعضای خانواده، توسعه‌واژگان پایه کودک، یاد دادن و آموختن تلفظ درست و کاربرد واژه‌هایی در زمینه:
 - نام اعضای خانواده محدود؛ از قبیل پدر، مادر، خواهر، برادر، پسر، دختر، بابا، مامان و... خانواده گسترده؛ از قبیل عمو، عمه، دایی، خاله، پدر بزرگ، مادر بزرگ، نوه، پسر عمو، دختر عمو و...
 - نام بخش‌های گوناگون خانه؛ از قبیل اتاق نشیمن، اتاق پذیرایی، آشپزخانه، حیاط، در، دیوار، دره، باغچه، سقف، کف، پنجره، راهرو، اتاق خواب، حمام، دست شویی، انباری، حیاط خلوت، تراس، پشت‌بام، راه‌پله، پلکان و...
 - نام و نوع خانه‌های سنتی و روستایی و جنگلی و کوهستانی و عشایری و... و اجزای آنها
 - نام لوازم و اثاثیه منزل و اشیایی که در این خانه یا هر خانه دیگری معمول است، از قبیل میز، رومیزی، صندلی، مبل، گل، گلدان، تلویزیون، ضبط صوت، آینه، جالباسی، ساعت، پرده، پستی،

فرش، قالی، میوه، کارد و چنگال، سفره و وسایل آن و...

- واژه‌هایی که در حیطه نگرشی و عاطفی اعضای خانواده مطرح است؛ از قبیل دوستی، محبت، علاقه، همکاری، دلسوزی، همراهی، کمک و...

● نام رنگ‌ها

● وقت و ساعت

● برخی مفاهیم (- قیده‌ها) از قبیل چپ، راست، بالا، پایین، زیر، رو، میان و داخل؛ (= صفت‌ها)

از قبیل پر، خالی، کم، زیاد، بیشتر و کمتر

- برخی از کارهایی که اعضای خانواده انجام می‌دهند؛ از قبیل کشاورزی، دام پروری، مشاغل متفاوت و گوناگون، قالی بافی، بافتن بافتنی، خواندن کتاب برای بچه‌ها، آشپزی، رفت و روب، دوخت و دوز، اتوکشی

● برخی از بازی‌ها و اسباب بازی‌ها

● نام میوه‌ها

● نام غذاها و خوراکی‌ها

(ب) اهداف مهارتی

● مهارت سخن گفتن و گوش دادن

● مهارت صحبت کردن با جمله‌های کوتاه و ساده

● مهارت شعر خوانی

● مهارت اجرای کارهای جمعی

● تصحیح اشتباهات تلفظی

● مهارت تصویر خوانی

● رعایت جمله بندی معیار

● رعایت نظم و ترتیب در سخن گفتن و گوش دادن و تقسیم وقت

(پ) اهداف نگرشی

ایجاد نگرش مثبت نسبت به :

● زبان فارسی

● نهاد خانواده و اعضای آن

● ایجاد حس احترام به خانواده و اعضای آن

- توجه به پدر و مادر و نقش آنها در زندگی
 - ایجاد علاقه نسبت به شناخت خود، خلق، خلقت و خالق
 - آداب معاشرت و تشویق دانش آموزان به رعایت برخی از آداب اجتماعی
 - احساس مسئولیت نسبت به وسایل شخصی
 - احترام گذاشتن به پدر و مادر و بزرگترها در خانواده
 - محبت نسبت به کوچکترها
 - احترام گذاشتن به محیط زندگی
- که دانش آموزان به مرور پاسخ‌های آموزگار را با جمله‌ه‌ر چند گفتاری پاسخ دهند و آموزگار آنها را به بیان جملات نوشتاری هدایت کند.

روش تدریس پیشنهادی: (همیاری) دو نمونه روش تدریس در صفحات بعدی آمده است.

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

هدف اصلی این قسمت مطابقت تصویر با واژه به طور غیر مستقیم، رفع اشکالات تلفظی، تقویت بیان شفاهی و تصویری است. بنابراین آموزگار باید دقت کند که هرگز به واژه زیر تصویرهای کوچک تأکید نکند. هرچند دانش آموز ناخودآگاه میان تصویر و شکل خطی، ارتباط ایجاد می‌کند. تصاویری که در زیر نگاره اول آمده است عبارت اند از: بابا، مادر، امین، آزاده. بهتر است در صورت نیاز و ظرفیت کلاس، تصاویر دیگری از جزئیات نگاره ۱ با واژه زیر آن تهیه و به دانش آموزان ارائه شود.

● **ببین و بگو:** هدف از این فعالیت، تقویت توجه، تمرکز، جمله سازی، بیان شفاهی و تصویرخوانی است. آموزگار تصویرها را به ترتیب از راست به چپ به دانش آموزان نشان می‌دهد و برای اولین بار به جهت حرکت دست برای نوشتن و خواندن از راست به چپ اشاره می‌کند. لازم است دانش آموزان در هر گروه تصویری را بررسی کنند و راجع به آن فکر کرده و گفت و گو کنند. سپس معلم به صورت گروهی یا فردی راجع به آن تصویر سؤال کند و در انتها، مطالب را جمع بندی کرده و در چند جمله هر تصویر را شرح دهد.

برای مثال:

تصویر ۱ — برادر در حال بازی کردن با اسباب بازی

شما چه بازی‌هایی را دوست دارید؟

آموزگار با این سؤالات و سؤالات مشابه دیگر به اهمیت بازی در زندگی کودک بیشتر توجه

می‌کند و از این طریق رابطه عاطفی خوبی با بچه‌ها برقرار می‌کند.

● توجه دادن کودک به این مسئله که نوع اسباب بازی و قیمت آن مهم نیست بلکه طرز استفاده صحیح از آن مهم است و تأکید بر این نکته که خود بچه‌ها می‌توانند در ساختن اسباب بازی مشارکت مستقیم داشته باشند.

تصویر ۲- مادر در حال خواندن کتاب داستان

سعی شود بچه‌ها با جمله‌های کامل به سؤالات پاسخ دهند و در برابر جمله‌های کامل تر، تشویق شوند.

بهتر است آموزگار به وجود مادر به عنوان نعمت الهی اشاره کند.

بهتر است آموزگار به وجود مادر به عنوان فردی که برای آسایش همه در خانه تلاش می‌کند و همراه پدر، سعی در فراهم کردن زندگی خوبی برای فرزندان دارد، اشاره کند. و از بچه‌ها بپرسد:

۱- آیا دوست دارید کسی برای شما قصه بگوید؟

۲- دوست دارید چه کسی برای شما قصه بگوید؟

۳- چه قصه‌هایی را بیشتر دوست دارید؟

و سؤالات دیگر می‌تواند به تکمیل مفاهیم این تصویر کمک کند.

تصویر ۳- پدر در حال بازی کردن با فرزندان، توجه بچه‌ها را به اهمیت پدر در خانواده، علاقه و فرصت پدر به بازی با فرزندان، وسیله بازی و موارد مشابه جلب کرده و سعی می‌شود دانش‌آموزان در مورد هر تصویر جمله یا جمله‌هایی را بگویند و فقط به یک کلمه جواب اکتفا نشود، مثلاً در آنجا که پدر با فرزندش بازی می‌کند، هرچه به جزئیات تصویر بیشتر اشاره شود، بهتر است، مانند: رنگ لباس بچه، وسایل دیگری که در اینجا هست، نوع بازی و...

تصویر ۴- خواهر در حال نقاشی کردن: در این تصویر فعالیت معلم می‌تواند به گونه‌ای باشد که دانش‌آموز خود را به جای او تصور کند و اهمیت باسواد شدن را درک نماید.

● معلم با توجه به ظرفیت کلاس و سلیقه خود می‌تواند تصاویر دیگری نیز در این زمینه‌ها از کتاب‌های داستان یا مجلات کودکان تهیه کند تا دانش‌آموزان به تصویر خوانی علاقه مند شوند و از آموزش لذت ببرند.

● گوش کن و بگو: هدف اصلی این تمرین توجه به جزئیات، تمرکز حواس، درک تصویر و تصویر خوانی، جمله سازی، بیان شفاهی و تقویت حافظه است که در زیر به سؤالات این بخش بیشتر توجه می‌کنیم:

۱- در تصویر چه چیزهایی می بینی؟ پدر، مادر، خواهر، برادر، آزاده، امین، کتاب خانه، فرش، مبل، میز، رادیو، تلویزیون، در، پنجره، تابلو، روسری، میوه، کتاب، رومیزی و...؟
و گاهی به جملاتی هم اشاره می کنیم. مانند:
پدر برای امین کتاب می خواند
آزاده کنار مادر ایستاده است.
۲- هریک از اعضای خانواده چه می کنند؟
هدف از این سؤال، آشنا کردن دانش آموز با وظایف افراد خانواده است و بچه ها در پاسخ خواهند گفت:

بابا برای امین کتاب می خواند
امین به قصه ای که بابا می خواند، گوش می دهد.
آزاده از مادر سؤال می کند.

و سؤالاتی با مفاهیم بالا که ممکن است از نظر جمله بندی متفاوت باشد؛ مانند:

۱- چه چیزهایی به رنگ آبی است؟

آموزگار در نگاره، توجه بچه ها را به بعضی از رنگ های موجود جلب کرده که قسمتی از آن در سؤال آمده است. بچه ها در پاسخ به این سؤال، به شلوار امین، نقش های فرش، جلد کتاب، تابلو و... اشاره می کنند.

● آموزگار رنگ های دیگر را نیز سؤال می کند.

۲- چه چیزهایی روی فرش است؟ هدف فرعی از این سؤال آشنا کردن دانش آموزان با مفاهیم روی، زیر، بالا، پایین، کنار، عقب و جلو است.

هدف اصلی از این سؤال تأکید بر مفهوم «روی» است. بچه ها به کلیه چیزهایی که روی فرش قرار دارد، اشاره خواهند کرد، مثل: مبل، میز، آزاده، مادر، امین، برادر، بابا،
● آموزگار می تواند مفاهیم زیر و بالا و عقب و جلو و پایین و... را نیز در قالب سؤالاتی مطرح کند.

● با هم بخوانیم: بخشی از آموزش در کتاب فارسی به شعر اختصاص داده شده است تا ضمن آموزش مفاهیم، لحظاتی شاد و پر نشاط برای کودکان فراهم شود. لازم است در هر بخش از تدریس از شعر استفاده کنید، برای اجرای آن لازم نیست خود را به زمان خاصی - مثلاً پایان درس - محدود کنیم. اگر احساس کردیم که هم اکنون - چه در شروع درس جدید باشیم، چه در میانه یا پایان

آن - دانش آموزان مشتاق شنیدن شعر و موسیقی اند، از این اشتیاق در ایجاد فضایی سرشار از لذت و زیبایی استفاده کنیم و با اجرای موسیقی مناسب به کلاس جانی تازه ببخشیم.

کتاب کار

کامل کن : توجه کنید حرکت دست کودک از راست به چپ باشد و نقطه چین های تصویر را با توجه به جهت حرکت ↓ ← کامل کند.

- **کامل کن و رنگ کن :** توجه دانش آموز را به نقطه چین های تصویر جلب کنید و آنها را به کامل کردن تشویق نمایید و سپس از دانش آموزان بخواهید تصاویر کامل شده را رنگ کنند.
- **بنویس :** نوشتن شکل با توجه به حرکت دست، از راست به چپ

مبانی نظری فعالیت

شنیدن و خواندن شعر برای همه لذت بخش است مخصوصاً برای کودک که گویا روح او را با حرکات موزون سرشته اند، زیرا وقتی که زبان باز می کند آهنگین است حتی سخنان بی معنی او دلنواز است و به گوش شنونده از هر موسیقی ای خوش تر.

کودکی که با این ویژگی مراحل رشد را می پیماید، از شنیدن آهنگ موزون هم لذت می برد و از زمان نوزادی بدان واکنش نشان می دهد. بنابراین هرچه محیط رشد و زندگی اش از موسیقی سرشار باشد، ذوق تلطیف یافته تری پیدا می کند. وقتی آهنگ و موسیقی در وجود کودک نهادینه شود، هر کدام موضوعی را به سرعت فرا می گیرد و دنیای تخیلات و دانستنی هایش گسترده می شود. کودک مسائل جدید را از راه شعر بهتر می آموزد. ماندگاری هر موضوعی که به زبان شعر به او داده شود، بیشتر می شود، حتی مضامین آموزشی و اخلاقی - که پذیرفتن مستقیم آنها برای مخاطب دشوار است - به مدد شعر به راحتی مورد پذیرش کودک قرار می گیرد؛ بنابراین، شعر را باید به عنوان یکی از ابزارهای تلطیف روحی و آموزش مفاهیم به کودکان به خدمت گرفت.

به همین دلیل، در کتاب فارسی - علاوه بر آنکه بخشی از متون درسی به شکل موزون آمده است - شعر هم به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای آموزشی به کار گرفته شده است. لذا با توجه به کارآیی شعر در این دوره و استقبال روز افزون کودکان از آن به عنوان یک وسیله جالب و شوق انگیز خود را تنها به سروده های کتاب محدود نکنیم.

از نوارهای تولید شده دفتر تأمین رسانه های آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و

لوح فشرده «کتاب گویا» که همه شعرها و متن‌های کتاب درسی را با خوانش معیار و تنظیم موسیقی متناسب با دنیای کودکان تدوین و منتشر شده است، استفاده نمایید.

طرح درس نگاره ۱

نام نگاره : به خانه ما خوش آمدی

موضوع : شناخت نهاد خانواده

اهداف

- ۱- آشنایی با نهاد خانواده (دانشی)
- ۲- بیان نوع روابط میان اعضای خانواده (مهارتی - نگرشی)
- ۳- تقویت احساسات و عواطف نسبت به خانواده (نگرشی)

مواد و وسایل

- ۱- کتاب درسی
- ۲- تصاویر آموزشی و کمک آموزشی (تصویرهای فانتزی مانند خانواده خرگوش‌ها)
- ۳- مداد رنگی
- ۴- کاغذ A۴
- ۵- خمیر بازی
- ۶- چسب و قیچی
- ۷- تصویرک‌های درس - پرسش‌نامه تصویری به تعدادی دانش‌آموزان (تصاویر متنوع و مختلف از اعضای خانواده مرغ، خروس، گربه و...) - کارت‌های گروه‌بندی به شکل ستاره که دونیمه شده است.

فعالیت ۱

تشکیل گروه‌ها

گروه‌بندی دانش‌آموزان (گروه‌های دو نفری) براساس رنگ (ستاره‌های نیمه، آبی، قرمز، زرد، سبز و...) هر دو نیمه یک ستاره، یک گروه را تشکیل می‌دهند.

فعالیت ۲

آشنایی با یکدیگر

دانش‌آموزان هر گروه، خود را به یکدیگر معرفی می‌کنند و از تعداد خواهر - برادرشان صحبت می‌کنند و یا با چه کسانی زندگی می‌کنند.

سؤالاتی از طرف معلم مطرح می‌گردد:

- اگر دو برادر دو قلو داشتید، وضع خانواده شما چه تغییر می‌کرد؟

- اگر هر کدام از شما به جای پدر و یا مادر خود بودید، روز جمعه چه می‌کردید؟

- قرار است در خانه شما مهمانی بزرگی برگزار شود، هر یک از اعضای خانواده چه خواهند

کرد؟

فعالیت ۳

کار هنری

به هر سه گروه یک کار هنری واگذار می‌شود.

سه گروه با هم (نقاشی یا کار دستی با خمیر) درباره خانه و بخش‌های مختلف آن طراحی

کنند.

سه گروه با هم (نقاشی یا کار دستی با خمیر) درباره افراد خانواده طراحی کنند.

بعد از پایان فعالیت، هر گروه کار خود را به کلاس ارائه می‌دهد و یک نفر از هر گروه به‌عنوان

نماینده این کار را انجام می‌دهد.

معلم سؤالاتی را مطرح می‌کند:

- در این خانه چه کسانی زندگی می‌کنند؟

- چه اشیاء و وسایل و جاهایی در این خانه وجود دارد؟

دانش‌آموزان بعد از پاسخ به این سؤالات، نتیجه بگیرند که در خانه معمولاً چه وسایل و چه

جاهایی وجود دارد و چه افرادی زندگی می‌کنند؟

فعالیت ۴

دقایقی با نگاره

از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب فارسی را باز کنند و به تصویر نگاره ۱ نگاه کنند. درباره آنچه

می‌بینند، باهم گفت‌وگو کنند.

معلم با طرح پرسش‌هایی دانش‌آموزان را هدایت می‌کند:

– این تصویر چه جایی را نشان می‌دهد؟

– چه چیزهایی در تصویر می‌بینید؟

– فکر می‌کنید در یک خانه چه چیزهایی به غیر از اینها وجود دارد؟

– نام هر وسیله و طرز کار آن را بگویید و بگویید در چه جایی قرار دارد؟

– چه کسانی را در تصویر می‌بینید؟ هر یک در کجای تصویر هستند؟

– آیا این اعضا در همه خانواده‌ها هستند؟

– شما با چه کسانی زندگی می‌کنید؟

در این مرحله به صورت مستقیم یا غیر مستقیم خانواده‌نگاره ۱ مطرح می‌شود. بابا – مادر –

آزاده – امین

فعالیت ۵

حقوق و مسئولیت

دانش‌آموزان در گروه‌های خود درباره کارهایی که هر یک از اعضای خانواده انجام می‌دهند

صحبت می‌کنند.

معلم سؤلهایی را درباره موضوع مطرح می‌کند:

– امین چه کارهایی را در خانه انجام می‌دهد؟ آزاده چگونه؟ شما چگونه؟

– اعضای خانواده چه می‌کنند؟

– فکر می‌کنید چه موقع از شبانه روز است؟ چرا؟

– این خانواده چند نفرند؟

– چه چیزهایی به رنگ سبز هستند؟

– چند تا استکان چای وجود دارد؟ استکان‌ها کجا قرار دارند؟

– وسایل خانه را نام ببرید و بگویید هر کدام کجا هستند؟ (اشاره به مفاهیم ریاضی – بالا – پایین

و...).

فعالیت ۶

تصویر خوانی

دانش آموزان در گروه‌های خود، نسبت به مفاهیم تصویری اظهار نظر می‌کنند و با توجه به تصویر، آنها را می‌خوانند. (تصویر خوانی)
معلم هدایت می‌کند. اگر به جای بابا، پدر گفته شود توسط معلم هدایت می‌گردد.

فعالیت ۷

پرسش نامهٔ تصویری

هدف: ارزشیابی

- ایجاد آمادگی فردی برای پاسخ دادن به پرسش‌های ارزشیابی
 - ایجاد آمادگی گروه برای تعامل با همدیگر
 - توجه دادن کودک به ارزش کار گروهی
 - ایجاد مهارت سنجش و مقایسه و قضاوت
- به هر دانش‌آموزی یک پرسش‌نامه داده می‌شود (با قید نام دانش‌آموز).
از آنها می‌خواهیم تصویرهایی که افراد خانواده را نشان می‌دهد، رنگ کنند (با رعایت زمان، بعد از رنگ‌آمیزی توسط دانش‌آموز، پرسش‌نامه‌ها جمع‌آوری می‌شود).
پرسش‌نامه‌ها در گروه‌های دیگر توزیع می‌شود (مشورت و مقایسه صورت می‌گیرد).
اظهارنامه دربارهٔ تفاوت‌ها و در انتها در پوشهٔ کار نگهداری می‌شود.

فعالیت ۸

ببین و بگو

دانش آموزان در گروه‌های خود دربارهٔ تصاویر داستان می‌سازند.

فعالیت ۹

گوش کن و بگو

طرح پرسش‌ها از جانب معلم و پاسخ به صورت انفرادی

کتاب کار فارسی

کتاب کار فارسی باز می‌شود. معلم حرکت دست را روی تابلو نشان می‌دهد و از چند دانش‌آموز می‌خواهد که روی تابلو بنویسند سپس دانش‌آموزان به کتاب مراجعه می‌کنند و نوشتن را طی ۳ مرحله زیر انجام می‌دهند.

۱- کامل کردن

۲- کامل کردن و رنگ کردن

۳- نوشتن

چارچوب طرح درس نگاره ۱

روش و ابزار پیشنهادی برای تدریس نگاره ۱

وسایل لازم: پاکت‌های رنگی در ۶ رنگ، هر رنگ ۵ عدد

– پازل پدر، مادر، مادر بزرگ، پسر، دختر هر کدام ۶ عدد.

فعالیت فراگیرنده	فعالیت معلم
۱- با توجه به رنگ پاکت‌ها، گروه‌های پنج نفره تشکیل دهند.	۱- به هر یک از دانش‌آموزان یک پاکت رنگی بدهید و از آنان بخواهید با توجه به رنگ پاکت خود، گروه‌های پنج نفری هم رنگ را تشکیل دهند.
۲- پازل‌ها را به صورت انفرادی بسازند.	۲- به دانش‌آموزان بگویید که در هر پاکت، پازل یک آدمک قرار دارد. هر یک از آنها باید پازل مربوط به خود را مرتب کند.
– در گروه در زمینه نقش هر یک از افراد خانواده گفت و گو کنند.	سپس درباره آن گفت و گو کنند و بگویند که هر یک از افراد در خانواده چه نقشی دارند.
– نقش افراد خانواده	– اسم خواهر یا برادر خود را بگویند.
– اسم خواهر یا برادر	– در خانواده با چه کسی یا چه کسانی زندگی می‌کنند.
۳- چه کسانی در خانواده‌های آنها زندگی می‌کنند، پاسخ دهند.	۳- نگاره خانواده را روی تابلو نصب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که به نگاره خوب نگاه کنند و به سؤالات زیر پاسخ دهند:
– مشاهده دقیق نگاره	– در تصویر چه می‌بینید؟
– پاسخ به سؤالات معلم	– در شکل چه چیزهایی به رنگ آبی است؟
	– هر یک از اعضای خانواده چه می‌کنند؟
	– چه چیزهایی روی فرش است؟

۴- کتاب خود را باز کنند و به سؤالات آن پاسخ دهند. ۵- بچه‌ها شعر را تکرار کنند. ۶- توجه به کتاب، گفت و گو در گروه و پاسخ یک نفر به سؤالات	۴- از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود(ص ۲) را باز کنند. سؤالات بین و بگو از کتاب را مطرح کنید و از آنها جواب بخواهید. ۵- یک دانش‌آموز شعری را در کلاس می‌خواند تا بچه‌ها هم با او بخوانند. ۶- سؤالاتی در زمینه علوم و ریاضی مطرح کنید.
۷- دریافت کاغذ و کشیدن اعضای خانواده در آن ۸- باز کردن کتاب بنویسیم و توجه به توضیحات معلم ۹- انجام دادن مراحل مختلف و توجه به تذکرات معلم - نشان دادن تکالیف انجام شده به معلم	۷- در اختیار قرار دادن کاغذهای سفید تا اعضای خانواده خود را در آن بکشند. ۸- از دانش‌آموزان بخواهید تا کتاب‌های کار(ص ۱) را باز کنند و درباره نماد زنبور و نماد مداد و پاک کن توضیح دهند. ۹- دقت و توجه به طرز نوشتن بچه‌ها در کتاب و انجام مراحل: کامل کن - کامل کن و رنگ بزن و بنویس، تشویق دانش‌آموزان و دادن امتیاز به صورت انفرادی و گروهی

پاکت‌ها در ۶ رنگ در نظر گرفته شده‌اند و هر رنگ شامل ۵ یا ۶ پاکت است. در داخل پاکت‌ها قطعات پازل یکی از اعضای خانواده وجود دارد(پدر، مادر، مادر بزرگ، دختر، پسر).

نگاره ۲

بچه‌ها، آماده			
۱- آشنایی با وظایف اعضای خانواده ۲- ایجاد علاقه نسبت به انجام دادن وظایف شخصی ۳- رعایت بهداشت فردی و استفاده از وسایل شخصی ۴- آشنایی با نظم و ترتیب در انجام وظایف و کارهای روزانه ۵- توانایی رسم خطوط افقی از راست به چپ و خمیده ۶- ابراز محبت نسبت به یکدیگر ۷- توانایی تلفظ کلمات کلیدی درس			اهداف درس
کفش - آزاده - کتاب - کیف - آبی			واژه‌های جدید
شعر پیشنهادی در راهنمای معلم	شاعر	شعر	نمایش
-	-	-	-
فعالیت‌های «کتاب کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
صفحه‌های ۳ و ۴، مثل نگاره ۱		بین و بگو: ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر (دست و صابون) گوش کن و بگو: فعالیت اعضای خانواده، توانایی تشخیص جهت‌ها و رنگ‌ها	

هدف‌ها، مفاهیم و مهارت‌های نگاره ۲

- آماده کردن وسایل قبل از خواب، برای اینکه صبح کتاب و دفتری را اشتباهی بر ندارد.
- شستن جوراب هر شب قبل از خواب
- دعا خواندن قبل از خواب
- سپاس‌گزاری از خداوند پس از صرف صبحانه، ناهار و شام
- خوابیدن به موقع
- زمان بیدار شدن از خواب
- مرتب کردن رختخواب
- برخی از عادات، اعمال و تشریفات بامدادی افراد خانواده؛ از قبیل شستن دست و صورت،

ورزش بامدادی، گفتن صبح به خیر، مسواک زدن و خداحافظی

- نام وسایل سفره صبحانه، از قبیل فنجان، نعلبکی، کارد، قاشق، قوری، کتری
- نام خوراکی‌های صبحانه، از قبیل نان، پنیر، کره، مربا، عسل، شکر، چای
- نام وسایل مورد نیاز جهت آماده شدن و رفتن به مدرسه از قبیل: روپوش، کیف، کفش،

جوراب، شلوار

- زمان بیرون رفتن از خانه
- نام وسایل پاکیزگی سر و صورت از جمله مسواک، خمیر دندان، صابون، شانه، برس و...
- پوشیدن لباس مخصوص فصل
- انجام برخی وظایف از قبیل آب دادن به گل‌ها، پیشگیری از آلودگی وسایل خانه
- تشویق به کتاب خوانی و مرتب نگه داشتن کتاب‌ها
- آشنایی کودکان با تلویزیون و استفاده درست از آن
- استفاده درست از ضبط صوت و رادیو
- آشنایی با ساعت
- استفاده از وسایل شخصی مثل چتر، حوله و...
- استفاده درست از وسایل روشنایی و صرفه جویی در مصرف آنها
- آموختن شکل‌های گوناگون هندسی
- قیدها و صفت‌هایی از قبیل آنجا، اینجا، پهلوی، قبل از، بعد از، (در) کنار، عقب‌تر از، جلوتر، بالا، پایین، بلندتر، پایین‌تر، نزدیک‌تر و دورتر
- صحبت کردن درباره رنگ‌ها و آموختن نام رنگ‌ها
- صحبت کردن درباره آداب معاشرت
- صحبت کردن درباره پدر و مادر و خواهر و برادر و احترام گذاشتن به آنها
- مهارت ارتباط مؤثر

روش تدریس پیشنهادی: (یادگیری مشارکتی، همیاری)

پس از اشاره به تصویر، با توجه به یادگیری از طریق همیاری، پس از گروه‌بندی در کلاس:

- ۱- هر یک از دانش‌آموزان درباره آنچه در تصویر می‌بینند، فکر می‌کنند.
- ۲- دانش‌آموزان هر گروه درباره آنچه در تصویر می‌بینند، با هم گفت‌وگو می‌کنند.

۳- با توجه به نظر معلم، نماینده‌ای از گروه یا همه اعضای گروه هر چه را در تصویر می‌بینند، بیان می‌کنند.

۴- معلم با توجه به اهداف این نگاره، دانش‌آموزان را هدایت کرده و اشکالات تلفظی آنها را برطرف می‌کند.

با استفاده از تصویر درس و سؤالات مناسب، بحث و گفت‌وگو درباره پدر و مادر را طوری دنبال کنید تا نتایج تربیتی که منظور شماست، به وسیله خود شاگردان کشف و بیان شود. انتظار می‌رود شاگردان به نقش والدین، کوشش‌های آنها، علاقه و محبت افراد خانواده به یکدیگر و وظایف هر یک از افراد خانواده پی ببرند.

۵- بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر جلب کند :

بابا - مادر - آزاده

آماده شدن آزاده برای رفتن به مدرسه

بیدار بودن امین (فرزند کوچک خانواده)

در جای مناسب قرار دادن اشیا ← کتاب‌ها در کتابخانه

جهت‌ها (جلو، عقب، بالا، پایین، روی، زیر، جلو، پشت و...)

رنگ‌ها (زرد، آبی، قهوه‌ای، قرمز و...)

پس از اشاره به هر یک از تصویرهای زیر نگاره، در صورت نیاز و شرایط، آموزگار می‌تواند علاوه بر تصاویر (کیف، کتاب، کفش، برادر، بابا، آزاده، مادر) تصویرهای دیگری نیز از جزئیات نگاره (۲) تهیه و به دانش‌آموزان ارائه دهد.

بین و بگو: مربوط به پیدا کردن تصاویر مرتبط با هم است. بهتر است ابتدا دانش‌آموزان در گروه راجع به تصاویر فکر کنند و ارتباط تصاویر را به تنهایی کشف کنند. معلم درحالی که در کلاس قدم می‌زند و به تلفظ کلمات دانش‌آموزان دقت می‌کند و در صورت لزوم، اشکالات تلفظی دانش‌آموزان را رفع می‌کند و در آخر گروه‌ها تصاویر مربوط به هم را پیدا می‌کنند.

شانه ← مو مسواک ← دندان صابون ← دست

معلم در صورت نیاز و ظرفیت دانش‌آموزان می‌تواند به موارد دیگری نیز اشاره کند؛ مثلاً تصاویری مربوط به هم را به آنها می‌دهد تا از بین سه کلمه، دو کلمه مربوط به هم را پیدا کرده و کلمه نامربوط را شناسایی کنند. مانند :

جوراب - دست - دستکش

دندان - چشم - مسواک

ناخن - ابرو - ناخن گیر

● گوش کن و بگو: در این بخش سعی شده است سؤالات واگرا انتخاب شوند، بنابراین، آموزگار می‌تواند انواع پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان را ببیند.

سؤالات پیشنهادی

۱- اسم چند چیز را در تصویر بگو: (با توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان حجم نام بردنی‌ها متفاوت است) مثلاً: بابا، مادر، آزاده، امین، کیف، کتاب، پنجره، کفش، جوراب، منظره، تلویزیون، میز، رادیو، در، جالباسی، فرش، گلدان، برادر، خواهر و...

۲- هر کدام از اعضای خانواده مشغول چه کارهایی هستند؟

(الف) پدر منتظر آزاده ایستاده است

(ب) پدر برای رساندن آزاده به مدرسه آماده می‌شود.

(پ) آزاده برای رفتن به مدرسه آماده می‌شود.

(ث) آزاده صبح زود بیدار شده و پس از خوردن صبحانه به مدرسه می‌رود.

(ج) امین ایستاده آنها را تماشا می‌کند.

۳- جوراب امین چه رنگی است؟ (علاوه بر رنگ جوراب، به روشنی رنگ جوراب از نظر

بهداشتی نیز توجه شود)

۴- مادر کجا ایستاده است؟ کنار در، روی فرش، کنار دیوار و...

۵- تلویزیون کجاست؟ سمت چپ یا راست اتاق، روی میز تلویزیون، بالای رادیو و...

نگاره ۳

یک، دو و سه، راه مدرسه		
۱- آشنایی با مقررات و قوانین عبور و مرور ۲- آشنایی فرزندان با نقش والدین خود ۳- آشنایی با محیط بیرون از خانه چون میدان، خیابان، مغازه‌ها، مشاغل، کوچه ... و ۴- آشنایی با نقش پلیس در جامعه ۵- توجه به رعایت نکات ایمنی مربوط به عبور و مرور ۶- توانایی شناخت رنگ‌ها ۷- توانایی رسم خطوط از پایین به بالا و از بالا به پایین		اهداف درس
آزاده - مسجد - مدرسه - آب		واژه‌های جدید
شعر	شاعر	شعر پیشنهادی در راهنمای معلم
-	-	-
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»
ببین و بگو: آشنایی با مشاغل و حرفه‌هایی که مردم در طول روز با آن سرو کار دارند مثل خواربار فروشی، نانوايي و رانندگان وسایل نقلیه عمومی گوش کن و بگو: آشنایی با مقررات عبور و مرور، مشاهده دقیق وظایف پلیس		صفحه‌های ۵ و ۶ مثل نگاره ۱
کتاب خوانی: انتخاب کتاب مناسب و خواندن آن در کلاس		

مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره ۳

- نام خیابان‌های محل عبور دانش‌آموزان
- نام مدرسه
- نام وسایل نقلیه گوناگون از قبیل موتور، دوچرخه، اتوبوس، کامیون، ماشین، وانت
- آموزش نشانی خانه
- خطوط عابر پیاده

- نام مکان های گوناگون از قبیل مسجد، گنبد، مناره، کتاب فروشی ها
 - نام درخت ها از قبیل چنار، تیریزی
 - نام اشیای داخل خیابان از قبیل چراغ راهنما، جدول ها، حوض آب، پرچم، سایه بان، تابلو،
- پیاده رو
- واژه هایی در حیطة نگرشی و عاطفی از قبیل کوچه، خط کشی عابر پیاده، خیابان، چهار راه، میدان، دست شویی عمومی، آسفالت، موزاییک
 - نام مجسمه های میان میدان
 - نام مغازه های اطراف
 - آموزش مسیر خانه تا مدرسه
 - آموزش مسیر فروشگاه های ضروری تا خانه
 - آموزش مسیر مکان هایی خاص از جمله مسجد تا خانه
 - آموزش مقررات و قوانین پیاده رو
 - آموزش مقررات و قوانین عبور از خیابان
 - آشنایی با چراغ راهنما و آموزش مفهوم رنگ های سبز، زرد و قرمز آن
 - آموزش نام پارک های اطراف خانه
 - آموزش شغل افرادی که در خیابان مغازه دارند
 - آموزش کار هر یک از افرادی که در خیابان دیده می شوند؛ مثل ماهی فروش، میوه فروش، پلیس، مغازه دار و ...
 - آشنایی با کتاب و کتاب فروشی
 - آشنایی با انواع ماشین ها و صحبت کردن درباره رنگ آنها
 - آموزش مقررات عابر پیاده
 - آموزش لزوم خط کشی های خیابان
 - تقویت مهارت های زبان آموزی دانش آموزان
 - آشنایی با چراغ راهنما، رنگ های آن و اصول آن
 - آشنایی با مأمور راهنمایی و وظایف و کار وی
 - احترام گذاشتن به قوانین عبور و مرور

روش تدریس پیشنهادی (روش همیاری): به نگاره (۱) مراجعه شود.

نکته: بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر در تصویر جلب کند.

خیابان، کوچه، ماشین، مسجد، میدان، خط‌کشی، چراغ راهنما، مأمور راهنمایی، آزاده، امین،

موتور سوار و...

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره: آزاده، مسجد، آب، مدرسه

● بین و بگو:

تصویر ۱- پسر از خواربار فروشی خرید می‌کند.

تصویر ۲- پسر از نانویی نان می‌خرد و افراد دیگر در صف ایستاده‌اند تا با رعایت نوبت نان

بخرند.

تصویر ۳- افراد در ایستگاه اتوبوس، منتظر هستند تا سوار شوند.

● گوش کن و بگو: با توجه به هدف هر سؤال، سعی شود انواع پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان

پذیرفته شود.

۱- در خیابان چه چیزهایی می‌بینی؟ ماشین، موتور، چراغ راهنمایی، خط‌کشی، دانش‌آموزان،

درخت، مأمور راهنمایی، آزاده، پدر، مسجد و...

۲- مأمور راهنمایی چه کارهایی انجام می‌دهد؟

سؤال پیشنهادی

- آزاده از کدام قسمت خیابان عبور می‌کند؟

- از محل عبور عابر پیاده

- از محل خط‌کشی

- از جلوی ماشین‌هایی که ایستاده‌اند.

۳- مأمور راهنمایی چه کارهایی انجام می‌دهد؟ برقراری نظم در خیابان‌ها، گرفتن سارقین و...

● بگرد و پیدا کن: کلمات این بخش: آزاده، درخت، مدرسه، مسجد، کیف، آب

● به دوستان بگو: پاسخ‌های مورد انتظار از سؤالات این بخش را در زیر می‌آوریم:

سؤالات پیشنهادی

۱- امروز در راه مدرسه چه دیدی؟ (پاسخ شخصی)

۲- چرا باید از محل خط‌کشی عبور کرد؟ توجه به رعایت مقررات در خیابان

۳- در محله شما چه مغازه‌هایی وجود دارد؟ نانوائی، قصابی، میوه فروشی، کفاشی و...

۴- نشانی خانه‌ات را بگو؟ (پاسخ شخصی)

هدف از این سؤال آشنایی دانش‌آموز با محل سکونتش است. زیرا لازم است هر دانش‌آموزی

نشانه خانه‌اش را بداند؛ بنابراین، باید این موضوع در آموزش مورد توجه قرار گیرد.

● کتاب خوانی

معلم با کمک دانش‌آموزان یک کتاب انتخاب می‌کند و در کلاس می‌خواند.

نگاره ۴

به مدرسه رسیدیم			
۱- آشنایی با نهاد مدرسه و مقررات آن ۲- آشنایی با پرچم ایران و توجه به رنگ های آن ۳- آموزش و رعایت نظم و ترتیب و بهداشت فردی ۴- آشنایی با بخش های مختلف مدرسه (نمازخانه، آب خوری، دستشویی و...) ۵- توانایی رسم خطوط خمیده و دندانه دار ۶- توانایی انطباق تصاویر با کلمات ۷- توانایی تلفظ کلید واژه های مدرسه، مدیر، آب و... ۸- ایجاد علاقه به کاربرد حواس در بیان واژه ها ۹- ایجاد علاقه به گوش کردن و سخن گفتن درباره موضوع نگاره			اهداف درسی
مدرسه - مدیر - کتاب - آب - کلاس - آبی			واژه های جدید
شعر پیشنهادی	شاعر	شعر	نمایش
-	افسانه شعبان نژاد	راه مدرسه	-
فعالیت های کتاب «کار»		فعالیت های کتاب «فارسی»	
صفحه های ۷ و ۸ مثل نگاره ۱		ببین و بگو : آموزش مهارت های اجتماعی در مدرسه گوش کن و بگو : آشنایی با نهاد مدرسه و تشخیص مدرسه دخترانه و پسرانه، توجه به بهداشت فردی، شناخت رنگ ها بگرد و پیدا کن : توانایی تشخیص عناصر موجود در نگاره	

روش تدریس پیشنهادی : (روش همیاری)

نکته : بهتر است معلم توجه دانش آموزان را به موارد زیر جلب کند :

حیاط مدرسه، پرچم، آب خوری، درخت، برگ درخت، کلاس، دفتر مدرسه، بچه ها (دانش آموزان)،

مدیر، توپ، لیوان

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره : مدرسه، مدیر، آب، کلاس، آبی، کتاب

● ببین و بگو : هدف از این بخش تصویرخوانی، بیان شفاهی و جمله سازی است. (فعالیت گروهی)

تصویر ۱ : دانش آموزی زباله ای را در سطل زباله می ریزد. (آموزش بهداشت)

تصویر ۲: معلم با دانش‌آموزان خداحافظی می‌کند. (آموزش مهارت‌های اجتماعی)

تصویر ۳: دانش‌آموزان هنگام رفتن به منزل، از ناظم خداحافظی می‌کنند. (آموزش مهارت‌های اجتماعی)

تصویر ۴: دانش‌آموزان هنگام خارج شدن از مدرسه از یکدیگر خداحافظی می‌کنند (آموزش مهارت‌های اجتماعی)

جمع بندی: آموزگار ضمن جمع بندی مطالبی که دانش‌آموزان بیان کرده‌اند، به اهمیت ادب و احترام تأکید می‌کند.

دانش‌آموزان دربارهٔ تصویر در گروه بحث و گفت و گو می‌کنند و داستان کوتاهی می‌سازند. نمایندهٔ هر گروه، داستان را در چهار مرحله بیان می‌کند.

● **گوش کن و بگو:** با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته می‌شود. پیشنهاد می‌شود که جهت تمرین بیشتر کلمات هم پایان و هم آغاز از تصاویر نگاره هم استفاده شود مانند: آزاده، آبی، کیف، کتاب (هم آغاز)

سوت - درخت - کتاب - آب (هم پایان)

در تصویر چه چیزهایی می‌بینی؟ حیاط مدرسه، پرچم، آب‌خوری، درخت، برگ درخت، کلاس، تابلو، دفتر مدرسه، بچه‌ها (دانش‌آموزان)، مدیر، توپ، لیوان و ...

سوالات پیشنهادی

- ۱- پرچم ایران چه رنگ‌هایی دارد؟ سبز، سفید، قرمز
 - ۲- دانش‌آموز با چه چیزی آب می‌خورد؟ لیوان، لیوان مخصوص به خودش، لیوان قرمز
 - ۳- بچه‌ها در حیاط مدرسه چه کارهایی انجام می‌دهند؟ بازی می‌کنند، کتاب می‌خوانند و ...
- **بگرد و پیدا کن:** دانش‌آموز کلماتی را که معلم نام می‌برد پیدا و نشان می‌دهد.
- کلمات این بخش: کلاس، لیوان، توپ، مدیر، کتاب، آبی
- نکته:** در صورت داشتن فرصت موارد زیر پیشنهاد می‌شود.

● **به دوستانت بگو:** پاسخ‌های مورد انتظار از سوالات این بخش را در زیر می‌آوریم:

۱- در مدرسه چه چیزهایی می‌بینی که در خانه نیست؟ معلم، گچ، تخته و تخته پاک‌کن، میز و نیمکت، ناظم، مدیر و ...

۲- وقتی به مدرسه می‌رسی به دوستانت چه می‌گویی؟ سلام و احوال‌پرسی، سؤال در مورد برنامه‌های تلویزیون و ...

۳- در مدرسه چه صداهایی می‌شنوی؟ صدای زنگ، ناظم، مدیر، معلم، دوستان، بازی بچه‌ها

۴- چرا به مدرسه می‌آیی؟ درس بخوانم، بنویسم، دوستانم را ببینم و...

● نمایش: رفتن از کلاس به آب‌خوری و خوردن آب با لیوان، بستن شیر آب و برگشتن به

کلاس و با اجازه معلم سر جای خود نشستن و...

نگارهٔ ۵

از کلاس ما چه خبر؟	
اهداف درسی	۱- آشنایی با کلاس درس و قوانین آن ۲- آشنایی با معلم و نقش او در آموزش ۳- رعایت ادب و احترام نسبت به معلم ۴- ایجاد ارتباط مؤثر دانش‌آموزان با یکدیگر ۵- توانایی تلفظ کلمات کلید واژه‌های پرچم، امام، مداد و ...
واژه‌های جدید	امام - مداد - میز - پرچم - نیمکت - آبی
فعالیت‌های کتاب «فارسی»	فعالیت‌های کتاب «کار»
ببین و بگو: آموزش رعایت نظم و بهداشت و توجه به صرفه جویی در مصرف آب گوش کن و بگو: آشنایی با کلاس بگرد و پیدا کن: توانایی پیدا کردن تصاویر در نگاره	صفحه‌های ۹ و ۱۰، مثل نگارهٔ ۱

روش تدریس پیشنهادی: (روش همیاری)

نکته: بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر جلب کند:

امام، تختهٔ کلاس، مداد، پنجره، آموزگار، میز، دانش‌آموزان، نیمکت، کتاب، گلدان، گچ، تخته‌پاک‌کن

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره: امام، مداد، میز، پرچم، نیمکت، آبی

● ببین و بگو: هدف از این تمرین، تصویرخوانی، بیان شفاهی، جمله‌سازی و درک ارتباط تصاویر است. (تصاویر گروهی)

حرکت چشم از راست به چپ مورد توجه قرار گیرد.

تصویر ۱: دانش‌آموز روی نیمکت در کلاس اجازه می‌گیرد. (آموزش رعایت نظم و نوبت)

تصویر ۲: دانش‌آموز با لیوان مخصوص به خود آب می‌خورد. (آموزش بهداشت فردی)

تصویر ۳: دانش‌آموز پس از خوردن آب، شیر آب را می‌بندد. (آموزش صرفه‌جویی و پرهیز

از اسراف)

تصویر ۴ : دانش‌آموز اجازه می‌گیرد تا سر جایش بنشیند. (آموزش ادب و احترام)

- گوش کن و بگو : با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.
- ۱- در کلاس چه می‌بینی؟ تخته و گچ، معلم، دانش‌آموزان، میز، مداد، ضبط صوت، کتاب،

نیمکت ... معلم درس می‌دهد.

۲- روی میز معلم چه چیزهایی است؟ کتاب، گلدان، ضبط صوت، پرچم و ...

- بگرد و پیدا کن : کلمات این بخش گل، امام، گلدان، میز، آموزگار، مداد، دست، نیمکت

سؤال‌های پیشنهادی

۱- چگونه از دفتر و کتاب‌هایت نگهداری می‌کنی؟

- آنها را خیس و کثیف نمی‌کنم.

- آنها را پرت نمی‌کنم.

- آنها را جلد می‌کنم و در کیفم یا در قفسه می‌گذارم.

۲- برای بیرون رفتن از کلاس چه می‌کنی؟ از معلم خود اجازه می‌گیرم.

۳- برای تمیز نگه داشتن کلاس چه می‌کنی؟ کلاس را تمیز نگه می‌دارم و به دوستانم نیز تذکر

می‌دهم که در حفظ و نظافت آن کوشا باشند.

- بازی : کامل کردن اشکال ناقص روی تابلو با چشمان بسته

تذکر مهم : در تدریس نگاره، کوشش شود تا دانش‌آموزان به شیوه مشارکت و همیاری

فعالیت‌های مختلف درس را انجام دهند و فرصت مناسب برای خلاقیت آنها نیز فراهم شود.

نگاره ۶

بازی، بازی، تماشا	
اهداف درسی	۱- آشنایی با بوستان (پارک) و قسمت‌های مختلف آن ۲- تقویت مهارت‌های زبانی ۳- رعایت مقررات عمومی در بوستان و توجه به تابلوها (مراقبت از فضای سبز، رعایت بهداشت، آب خوردن از محل آب آشامیدنی و...) ۴- آشنایی با نحوه استفاده از وسایل بازی در بوستان و رعایت نوبت ۵- تقویت روحیه یاری رساندن به گروه همسالان ۶- توانایی رسم خطوط خمیده از چپ به راست ۷- توانایی تلفظ کلید واژه‌های چمن، چای، بادکنک و... ۸- توجه به رعایت صرفه جویی در اماکن عمومی
واژه‌های جدید	آب - تاب - چای - بادکنک - باد - چتر
فعالیت‌های کتاب «فارسی»	فعالیت‌های کتاب «کار»
بین و بگو : رعایت نکات ایمنی، حفظ و حراست از طبیعت موقع تفریح و... گوش کن و بگو : آشنایی با بوستان (پارک) بگرد و پیدا کن : توانایی پیدا کردن تصاویر در نگاره	ر. ک. نگاره درس ۱ صفحه‌های ۱۱ و ۱۲ مثل نگاره ۱
کتاب‌خوانی : انتخاب کتاب مناسب و خواندن آن	

روش تدریس پیشنهادی : (روش همیاری)

نکته : بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر در تصویر جلب کند :

پارک (بوستان)، گل، چمن، سبزه، تاب، سرسره، لیوان، آب، بچه‌ها، بادکنک، نیمکت، امین، آزاده، بابا، مادری

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره : آب، تاب، باد، بادکنک، چای - چتر

● بین و بگو : هدف از این بخش تصویر خوانی، بیان شفاهی، جمله سازی و درک ارتباط

تصاویر است.

(حرکت چشم از راست به چپ) فعالیت گروهی
تصویر ۱ – پسری پوست موز را روی زمین می‌اندازد.
تصویر ۲ – پارکبان به او تذکر می‌دهد.
تصویر ۳ – پسر از کار خود ناراحت و پشیمان می‌شود.
تصویر ۴ – او پوست موز را از روی زمین برمی‌دارد و در سطل زباله می‌اندازد.
جمع‌بندی: دانش‌آموزان درباره تصاویر در گروه بحث می‌کنند و نماینده هر گروه داستان را در پنج مرحله بیان می‌کند.

● گوش کن و بگو: با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌هایی منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.
سوالات پیشنهادی

۱- در بوستان چه چیزهایی می‌بینی؟ گل، چتر، سبزه، تاب، سرسره، لیوان، آب، الاکلنگ، طناب و ...

۲- بچه‌ها در این بوستان به چه بازی‌هایی مشغول‌اند

الف) بادکنک بازی می‌کنند

ب) سرسره بازی می‌کنند

ج) تاب بازی می‌کند

د) یک بچه بادکنک بازی می‌کند

هـ) بعضی‌ها توپ بازی می‌کنند.

۳- کودک از کجا آب می‌خورد؟ با لیوان از آب خوری، چون تابلوی آب آشامیدنی دارد.

● بگرد و پیدا کن:

کلمات این بخش: آب، نیمکت، سرسره، گل، تاب، بادکنک، درخت، توپ

● کتاب خوانی: معلم با کمک دانش‌آموزان یک کتاب انتخاب می‌کند و در کلاس می‌خواند.

نگاره ۷

به به، چه روستایی!			
تصویر	۱- آشنایی با روستا و روستانشینان		
	۲- آشنایی با خانه‌های روستایی و پدیده‌های موجود در روستا		
	۳- آشنایی با روحیه همکاری در روستا		
	۴- آشنایی با وسایل کشاورزی در روستا و محصولات روستایی		
	۵- آشنایی و علاقه‌مندی به حیوانات اهلی، فایده و نقش آنها در روستا		
	۶- توانایی رسم خطوط منحنی از راست به چپ و از بالا به پایین		
	۷- توانایی تلفظ کلید واژه‌های روستا، اتاق، اردک و ...		
اتاق - اردک - گاو - گوسفند - رودخانه - پل - برف - علف - سرو			واژه‌های جدید
نمایش	شعر	شاعر	شعر پیشنهادی
برخی از کارهای کشاورز در مزرعه	سبز و سبز و سبز	محمود کیانوش	۱- حیوانات اهلی و وحشی ۲- فصل درو
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
بین و بگو: آشنایی با مزرعه و همکاری در آن گوش کن و بگو: آشنایی با روستا بگرد و پیدا کن: پیدا کردن تصاویر در نگاره به دوستان بگو: مراقبت از حیوانات		ر. ک: نگاره‌های درس ۱	

روش تدریس پیشنهادی: (روش همیاری)

نکته: بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر در تصویر جلب کند:

خانه، روستا، خانه روستایی، مرد، زن، کشاورز، مرغ، خروس، جوجه، تراکتور، مزرعه، رودخانه، کوه، پل، جاده، درخت، لانه گنجشک، گوسفند، گاو، برگ

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیرنگاره: اتاق، اردک، گاو، گوسفند، رودخانه، پل، برف، علف، سرو

● بین و بگو: هدف از این بخش، تصویرخوانی، بیان شفاهی، جمله‌سازی و درک ارتباط

تصاویر است. (فعالیت گروهی)

تصویر ۱ - پدر در مزرعه کار می‌کند. (آشنایی با مزرعه، کشاورزی، وسایل کشاورزی و...)

تصویر ۲ - بچه‌ها در کار مزرعه به پدر کمک می‌کنند: (آموزش همکاری و همیاری)

تصویر ۳ - موقع ظهر است، پدر با بچه‌ها مشغول خواندن نماز است. (تربیت دینی و مذهبی)

تصویر ۴ - زیر سایه درخت در مزرعه همگی مشغول صرف ناهار هستند. (آموزش تغذیه مناسب)

جمع‌بندی: دانش‌آموزان درباره تصاویر در گروه بحث و گفت‌وگو می‌کنند و داستان کوتاهی می‌سازند و نماینده هر گروه داستان را در چهار مرحله بیان می‌کند.

● **گوش کن و بگو:** با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.

۱- در روستا چه حیواناتی دیده می‌شوند؟ جوجه، خروس، گاو، گوسفند و مرغ

۲- کشاورز در روستا چه می‌کند؟ کشاورزی می‌کند. گندم و جو می‌کارد. زمین را شخم می‌زند. از حیوانات نگهداری می‌کند. میوه و سبزی می‌کارد.

سؤال پیشنهادی

- چرا کشاورز در روستا سگ و گوسفند دارد؟ از سگ برای نگهبانی، از گوسفند برای استفاده از گوشت، شیر، پشم و... نگهداری می‌کند.

● **بگرد و پیدا کن:**

کلمات این بخش: جوجه، خروس، اردک، بلبل، درخت، رودخانه

● **به دوستان بگو:** پاسخ‌های مورد انتظار از سؤالات این بخش را در زیر می‌آوریم:

۱- اگر دیدی جوجه پرنده‌ای روی زمین افتاده، چه می‌کنی؟ (هدف تقویت روحیه مراقبت از

حیوانات...)

- آن را از روی زمین برمی‌دارم و به خانه می‌برم.

- از او مراقبت می‌کنم.

- آن را در لانه‌اش می‌گذارم...

۲- فکر می‌کنی در تهیه نان چه کسانی همکاری می‌کنند؟ (آشنایی با مراحل تهیه نان و تقویت

روحیه همکاری و مشارکت در کارها)

- کشاورز

- نانوا و...

سؤال پیشنهادی

۱- دوست داری در خانه از چه حیوانی مراقبت کنی؟

هدف

۱- آزار نرساندن به حیوانات

۲- شناخت حیوانات اهلی

۳- آزار نرساندن به همسایه‌ها و...

۲- فکر می‌کنی در تهیه نان چه کسانی همکاری می‌کنند؟ (از کاشت گندم تا پخت نان اشاره

شود)

● نمایش: نشان دادن برخی از کارهای کشاورز در مزرعه

تذکر مهم: کار کردن در کلاس به شیوه گروهی و همیاری هدف اصلی این کتاب است. در

تدریس همیشه آن را مدنظر قرار دهید، زیرا مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی - یادگیری بر تأثیر

آموزش می‌افزاید و یادگیری را آسان‌تر و ماندگارتر می‌سازد.

نگاره ۸

چه دنیای قشنگی!			
اهداف درس		۱- آشنایی با باغ وحش	
		۲- آشنایی با حیوانات وحشی	
		۳- تقویت علاقه نسبت به حیوانات	
		۴- آشنایی با مکان و نوع زندگی حیوانات	
		۵- آموزش رعایت نکات ایمنی در باغ وحش	
		۶- توجه به قدرت خداوند در تنوع حیوانات	
		۷- توانایی رسم خطوط منحنی با دو حرکت	
		۸- توانایی تلفظ کلید واژه‌های درس چون خرگوش، خرس، پلنگ و...	
واژه‌های جدید		خرگوش - خرس - شتر - پلنگ - شیر - گرگ	
بازی	شعر	شاعر	شعر پیشنهادی
—	—	—	—
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
ببین و بگو : مهربانی با حیوانات، انواع خوراک حیوانات گوش کن و بگو : آشنایی با باغ وحش و حیوانات آن بگرد و پیدا کن : پیدا کردن تصاویر در نگاره به دوستان بگو : اشاره به حیوانات اهلی و وحشی، بیان احساسات		ر. ک : نگاره‌های درس ۱	
کتاب خوانی : انتخاب کتاب مناسب و خواندن آن			

روش تدریس پیشنهادی : (روش همیاری)

نکته : بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر در تصویر جلب کند :
ففس، میمون، شیر، پلنگ، ببر، طاووس، لک‌لک، دانش‌آموزان، خانواده، آهو، خرگوش، گوزن، فیل، گرگ، خرس

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره : خرگوش، خرس، شتر، پلنگ، شیر، گرگ

● ببین و بگو : هدف از این بخش تصویرخوانی، بیان شفاهی، جمله‌سازی و درک ارتباط

تصویری است. (فعالیت گروهی).

تصویر ۱ - دانش‌آموزان با نظم همراه آموزگار خود وارد باغ‌وحش می‌شوند. (دقت در آفرینش حیوانات)

تصویر ۲ - یکی از کارکنان باغ‌وحش در حال غذا دادن به خرگوش‌هاست. (مهربانی با حیوانات)

تصویر ۳ - فیل در حال شستن خود با خرطوم است. (رعایت بهداشت حتی در جانوران)

تصویر ۴ - میمون در حال خوردن موز است و بچه‌ها دور قفس جمع شده‌اند. (مهربانی با حیوانات)

جمع‌بندی: دانش‌آموزان درباره تصاویر در گروه بحث و گفت‌وگو می‌کنند و نماینده هر گروه در کلاس صحبت می‌کند.

● گوش کن و بگو: با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.

۱ - کدام یک از حیوانات علف می‌خورند؟ (با توجه به دانسته‌های دانش‌آموزان پاسخ داده شود).

۲ - کدام یک از حیوانات شاخ دارد؟ گوزن

● بگرد و پیدا کن:

کلمات این بخش: میمون، پلنگ، فیل، گرگ، خرگوش، شیر، شتر، خرس

● به دوستانت بگو: پاسخ‌های مورد انتظار از سؤالات این بخش را در زیر می‌آوریم:

۱ - اگر به باغ‌وحش بروی چه کارهایی می‌کنی؟

نزدیک نشدن به قفس جانوران

احترام به نگهبان باغ‌وحش

اذیت نکردن جانوران و...

۲ - کدام یک از حیوانات باغ‌وحش را بیشتر دوست دارید؟ چرا؟

دانش‌آموزان با توجه به علائق خود، به قدرت، زیبایی، پرواز و... اشاره می‌کنند و سپس سعی

می‌کنند صدای جانور مورد علاقه خود را تقلید کنند.

● کتاب خوانی: معلم با کمک دانش‌آموزان یک کتاب انتخاب می‌کند و در کلاس می‌خواند.

نگاره ۹

در مسجد محله			
اهداف درس		۱- آشنایی با قرآن	
		۲- آشنایی با مسجد	
اهداف درس		۳- دقت و توجه و علاقه‌مندی به رعایت نظم و ترتیب و بهداشت در مسجد	
		۴- آشنایی با مؤذن، امام جماعت، وسایل موجود در مسجد	
		۵- آشنایی با نحوه وضو گرفتن	
		۶- توانایی رسم خطوط شکسته ترکیبی با دو حرکت	
		۷- توانایی تلفظ کلمات درس نظیر قرآن، مسجد و...	
واژه‌های جدید		مسجد - جانماز - پنجره - قرآن - پرده - اذان	
نمایش	شعر	شاعر	شعر پیشنهادی
وضو گرفتن	—	—	—
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
بین و بگو : توجه به اعمالی که در مسجد انجام می‌شود گوش کن و بگو : آشنایی با مسجد و نماز جماعت و وضو گرفتن ... بگرد و پیدا کن : پیدا کردن تصاویر در نگاره مثل منبر و ... به دوستان بگو : آشنایی با اماکن عمومی محل زندگی خود (مانند مسجد)		ر. ک : نگاره‌های درس ۱	

روش تدریس پیشنهادی : (روش همیاری)

نکته : بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر نیز جلب کند :

اسامی : مسجد، در، مهر، نماز جماعت، صف نماز، پرده، پدر، پسر، تسبیح، مؤذن، مادر،

دختر، دوست، جای مهر، گلدسته، گنبد، جانماز، پنجره، قرآن، امام جماعت

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیرنگاره : مسجد، جانماز، پنجره، قرآن، پرده، اذان

تصاویر پیشنهادی : قرآن، در، مهر، نماز جماعت، صف نماز، پدر، پسر، تسبیح، مؤذن،

امام جماعت، جاکفشی

● **بین و بگو** : هدف از این بخش، تصویرخوانی، بیان شفاهی، جمله‌سازی و درک ارتباط تصویری است. (فعالیت گروهی)

تصویر ۱ - دو بچه کنار آب در مسجد وضو می‌گیرند. برای خواندن نماز آماده می‌شوند. (رعایت بهداشت)

تصویر ۲ - نمازگزاران در کنار هم به تلاوت قرآن مشغول هستند. (توجه به اهمیت خواندن قرآن)

جمع‌بندی : دانش‌آموزان درباره تصاویر در گروه، بحث و گفت‌وگو می‌کنند و داستان کوتاهی می‌سازند و نماینده هر گروه داستان را در دو مرحله بیان می‌کند.

● **گوش کن و بگو** : با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.

۱ - مردم در مسجد چه می‌کنند؟ (هدف اشاره به نماز جماعت)
خدا را عبادت می‌کنند.

نماز جماعت می‌خوانند.

رای می‌گیرند.

مشورت می‌کنند.

قرآن می‌خوانند.

اگر کسی بمیرد، در مسجد برایش دعا می‌کنند.

۲ - داخل مسجد چه چیزهایی می‌بینی؟ منبر، قرآن، مهر، تسبیح، جانماز، کتاب دعا، چادر نماز، جای مهر، فرش، پرده، مردان، زنان، بچه‌ها و...

سؤال پیشنهادی

- مردم قبل از نماز چه کارهایی انجام می‌دهند؟ (چون بچه‌ها به سن تکلیف نرسیده‌اند، فقط آنها را با موارد زیر آشنا می‌کنیم). / نیت می‌کنند. / وضو می‌گیرند. / لباس پاکیزه می‌پوشند.

● **بگرد و پیدا کن**

کلمات این بخش : منبر، قرآن، مسجد، پرده، جانماز

● **به دو ستانت بگو** : پاسخ‌های مورد انتظار از سؤالات این بخش را در زیر می‌آوریم.

۱ - اسم مسجد محل خود را بگو. (پاسخ شخصی)

۲ - آیا تا به حال به مسجد رفته‌ای؟ چرا؟

بله (شرکت در مراسم ختم، نماز خواندن، رأی دادن بزرگ‌ترها و...)

● **نمایش:** بچه‌ها وضو گرفتن را نمایش دهند. (اگر همراه با آب باشد، بهتر است.)

تذکر مهم: از شیوه‌های مختلف تدریس به صورت همیاری و مشارکت و... استفاده شود،

زیرا این کار بر شادابی و طربناکی کودکان و تنوع شیوه‌های آموزش می‌افزاید و یادگیری و تعلیم را گوارا می‌سازد.

نگارهٔ ۱۰

نوروز در خانهٔ ما			
۱- آشنایی با عید نوروز ۲- آشنایی با آداب و رسوم مردم ایران ۳- آشنایی با اهمیت نقش پدربزرگ و مادربزرگ در خانواده ۴- ایجاد علاقه به دید و بازدید ۵- توانایی رسم خطوط منحنی در همهٔ جهات ۶- توانایی تلفظ کلید واژه‌های سیر، سبزه، عید و...			
		واژه‌های جدید سبزه - سیر - سکه - سرکه - سمنو - سیب - سنجد - قرآن	
شعر پیشنهادی	شاعر	شعر	نمایش
-----	رحماندوست	انار	رفتن به مهمانی و عید دیدنی
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
ر. ک: نگاره‌های درس ۱		بین و بگو: آشنایی با عید نوروز و ارتباط عاطفی بین خانواده گوش کن و بگو: آشنایی با سفرهٔ هفت‌سین و آداب آن بگرد و پیدا کن: پیدا کردن تصاویر در نگاره مثل سیب، قرآن به دوستان بگو: بیان احساسات درونی هنگام تحویل سال نو کتاب‌خوانی: انتخاب کتاب مناسب و خواندن آن	

مفاهیم و هدف‌ها و مهارت‌های نگارهٔ ۱۰

- آشنایی با نام وسایل سفرهٔ هفت‌سین، از قبیل سنجد، سیر، سکه، سمنو، سرکه، سبزه، آینه، شمعدان، شمع؛
- آشنایی با برخی از وسایل تزئینی سفرهٔ هفت‌سین؛
- گفت‌وگو دربارهٔ مفهوم عید؛
- آشنایی با مفهوم خانوادهٔ گسترده و پدربزرگ و مادربزرگ؛
- گفت‌وگو دربارهٔ خاطره‌ای از سفرهٔ هفت‌سین؛
- آشنایی با رسم عیدی دادن و عیدی گرفتن؛

- آموزش آداب معاشرت؛
- آموزش دوستی و همدلی؛
- آشنایی با مفهوم سال نو؛
- آشنایی با مقررات رفتن به مهمانی و دید و بازدید؛
- آشنایی با کارهایی که هنگام تحویل سال نو انجام می‌شود؛
- مهارت سپاسگزاری و تشکر از نعمت‌های خدا؛
- مهارت احترام گذاشتن به بزرگ‌ترها.

روش تدریس پیشنهادی: (روش همیاری)

نکته: بهتر است معلم توجه دانش‌آموزان را به موارد زیر جلب نماید.

عید نوروز، سفرهٔ هفت‌سین، دعای تحویل سال، قرآن، پدر بزرگ، مادر بزرگ، شمع، آینه، تَنگ ماهی، شیرینی، سبزه، سنجد، سکه، سرکه، سمنو، سیب، سیر

مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی

تصاویر موجود در زیر نگاره: سنجد، سیب، قرآن، سبزه، سیر، سکه، سرکه، سمنو
تصاویر پیشنهادی: سفره، ساعت، شیرینی، پدر بزرگ، مادر بزرگ، تخم‌مرغ، مادر، پدر، خواهر، برادر

● **بین و بگو:** هدف از این بخش تصویرخوانی، بیان شفاهی، جمله‌سازی و درک ارتباط تصویری به شیوهٔ فعالیت گروهی است.

تصویر ۱ — آزاده در حال شیرینی آوردن برای اعضای خانواده است. (آموزش مهارت‌های اجتماعی)

تصویر ۲ — سفرهٔ هفت‌سین، (هدف آشنایی با عید باستانی نوروز و زمان تحویل سال و دعای تحویل سال) در صورت امکان دعای تحویل سال خوانده شود.

بسم... الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
یا مقلبَ القلوب و الابصار
یا مدبّر اللیل و النهار
یا محوّل الحول و الاحوال
حوّل حالنا الی احسن الحال

تصویر ۳- پدر برای تبریک سال نو بچه‌ها را می‌بوسد. (احترام و ارتباط عاطفی و آموزش روحیه سپاسگزاری)

تصویر ۴- بچه‌ها از بزرگ‌ترها (پدر بزرگ) عیدی می‌گیرند و از آن‌ها تشکر می‌کنند. (تقویت روحیه سپاس‌گزاری)

جمع‌بندی: دانش‌آموزان درباره تصاویر درگروه بحث و گفت‌وگو می‌کنند و داستان کوتاهی می‌سازند و نماینده هر گروه داستان را در چهار مرحله بیان می‌کند.

● **گوش کن و بگو:** با توجه به هدف هر سؤال، پاسخ‌های منطقی دانش‌آموزان پذیرفته شود.
۱ - سر سفره هفت‌سین چه چیزهایی می‌بینی؟ قرآن، آینه، سبزه، ماهی، سیر، سکه، سرکه، سمنو، سیب، سنجد، تخم مرغ رنگ شده، شیرینی

۲ - پدر بزرگ مشغول چه کاری است؟ دعا کردن، قرآن خواندن و ...

۳ - کنار سفره هفت‌سین چه کسانی را می‌بینی؟ پدر بزرگ، مادر بزرگ، مادر، پدر، آزاده، امین
● **بگرد و پیدا کن:**

کلمات این بخش: سیب، قرآن، آینه، ماهی، سنجد، سیر، سبزه، مادر بزرگ، پدر بزرگ
● **به دوستان بگو:** پاسخ‌های مورد انتظار از سؤالات این بخش را در زیر می‌آوریم:

۱ - در سال نو به دیدن چه کسانی می‌روی؟

دوستان و آشنایان / فامیل / پدر بزرگ و مادر بزرگ / همسایه‌ها و بزرگ‌ترها / بیماران در بیمارستان‌ها

۲ - شما سر سفره هفت‌سین چه می‌گذارید؟ (متناسب با شرایط زندگی و سنت هر منطقه پاسخ داده شود)

۳ - هنگام تحویل سال نو چه کارهایی می‌کنی؟

- دعا برای پدر و مادر و ...

- دعا برای معلم و ...

- دعا برای رهبر انقلاب و ...

- دعا برای شفای بیماران

- پوشیدن لباس نو

- روبوسی با پدر و مادر و تشکر کردن از آن‌ها

- گرفتن عیدی

۴- اگر به جای آزاده یا امین بودی، هنگام تحویل سال از خدا چه می‌خواستی؟ (پاسخ آزاد)

- نمایش: مهمانی رفتن، بچه‌ها دوتا دوتا یا سه‌تا سه‌تا، برای رفتن به مهمانی آماده می‌شوند. با هم صحبت می‌کنند و چند نفر هم به‌عنوان میزبان منتظر آمدن آنها هستند. (هدف اصلی از این بخش ایجاد ارتباط عاطفی بین گروه همسالان و افزایش مهارت‌های اجتماعی است)
- کتاب‌خوانی: کتابی را انتخاب کنید و در کلاس بخوانید.

* بخوان به نام پروردگارت.
قرآن کریم

بخش سوم

آموزش نشانه‌ها (یک)

بخش سوم : آموزش نشانه‌ها (۱)

این بخش که به آموزش نشانه‌ها (الفبای فارسی) اختصاص دارد از درس اول شروع می‌شود و شامل شش قسمت زیر است :

قسمت اول : تصویر بزرگی است که برای ایجاد فضای مناسب برای شروع آموزش، بهانه ایجاد گفت‌وگو و یافتن واژه کلیدی طراحی شده است. معلم می‌تواند برای ایجاد تحرک و رقابت سالم در مشارکت جمعی از این تصویر استفاده کند.

قسمت دوم : شامل سه تا شش تصویر کوچک است که از متن تصویر بزرگ صفحه استخراج و زیر هر تصویر نام آن به خط خواندن نوشته شده است.

قسمت سوم : شامل واژه‌های کلیدی هر درس است و در هر واژه یک صدا با رنگ قرمز آمده که هدف اصلی درس، تدریس همان صداست؛ با این توضیح که چون صدا به صورت مجرد برای نوآموز هیچ مفهومی را القا نمی‌کند، در قالب یک واژه آشنا آمده است. سوق دادن نوآموز به یافتن رابطه بین تصویرها و نام آنها (= واژه‌های کلیدی) مهمترین بخش آموزش است. کار اصلی معلم پس از یافتن واژه‌های کلیدی، به همین قسمت متمرکز می‌شود. او ساده‌ترین واژه کلیدی را از میان واژه‌های کلید - که از دهان بچه‌ها گرفته است - انتخاب می‌کند و پس از آن به سمت صدای مشترک در واژه‌ها حرکت می‌کند و صدای مشترک و جای آن را در واژه‌ها مشخص می‌نماید و سپس به آموزش مکتوب آن می‌پردازد و روی تخته می‌نویسد. تنها تفاوت آموزش کنونی با آموزش قبلی، استفاده از خط انحنادار به جای خط زاویه‌دار است. پس از نوشتن و چند بار تمرین کردن، توجه بچه‌ها را به صفحه قرینه کتاب «کار» جلب می‌کند و از آنها می‌خواهد تا در کتاب کار بنویسند. این تمرین پس از اتمام تدریس این صفحه و تسلط نسبی نوآموز بر آن، با نظارت معلم انجام می‌گیرد.

توجه : اگرچه برای شروع کار، بخش کردن واژه‌ها و صداکشی یادگیری را آسان می‌کند، تجربه نشان داده است که ادامه آن به شکل افراطی و تأکید بر بخش کردن و صداکشیدن به‌ویژه زمانی که نوآموز به حد قابل قبولی از تشخیص رسیده است، خسته کننده و ملال آور می‌شود و روند کار را کند می‌کند. بنابراین، در شیوه کنونی به کاربرد بیش از حد آن توصیه نمی‌شود. این مهم به تشخیص همکاران محترم واگذار می‌شود تا در صورت ضرورت، به اندازه لازم آن را به‌عنوان ابزاری برای پیشبرد تدریس، (نه در جهت کند ساختن روند آن) به کار گیرند. با وجود این، در سراسر این کتاب،

تمرین‌های بخش کردن و شمردن صداها آمده است.

قسمت چهارم: متن آهنگین و تقریباً کوتاهی است که هدف از آن آشنا شدن چشم نوآموز به هیئت دیگری از واژه است؛ به شکلی یکپارچه به خط تحریری. معلم می‌کوشد با کمک نوآموز، در خواندن نوشته‌های این قسمت با کلاس همراهی کند. توجه شود که تمامی واژه‌های این قسمت در قسمت دوم با خط خواندن (نسخ) آمده است.

توجه: هیچ ضرورتی ندارد که نوآموز صداها یا واژه‌ها یا طرز نوشتن آنها را بداند؛ هدف آشنا ساختن چشم نوآموز با هیئت کلی واژه است.

قسمت پنجم: هیئت درشت و خوانای شکل یا اشکال حرف تدریس شده امروز است تا نوآموز ابعاد مختلف آن را در گوشه سمت چپ و پایین صفحه به خوبی از نظر بگذراند.

قسمت ششم: طرح انگشت اشاره است که حرف دیروز (با رنگ سیاه)، حرف امروز (با رنگ قرمز) و حرف فردا (با رنگ آبی) در سه جای مشخص بدنه آن نقش بسته است. این حرف‌ها تا پایان تدریس نشانه‌ها (۱) افزایش خواهند یافت و نوآموز با یک نگاه به انگشت اشاره آنچه را تاکنون آموخته، همیشه پیش چشم خواهد داشت و از افزایش روند آموزش خوشحال می‌شود.

آنچه ممکن است در این بخش (تنها در همین بخش) برای همکاران محترم ایجاد ابهام و نگرانی کند، استفاده از حروفی است که نوآموز نخوانده و ندیده است. باید توجه داشت که کودک در این مرحله از شکل هر تصویر، نام آن را کشف خواهد کرد و وقتی نام هر شکل را در زیر آن می‌بیند، بین شکل و نام، رابطه عینی برقرار می‌کند، از این رو، همه واژه‌هایی که در این مرحله از آموزش برگزیده شده‌اند، واژه‌های عینی و محسوس یا ملموس زبان هستند تا به وسیله نشان دادن شکل، قابل شناسایی باشند. از آن گذشته با استفاده از اصل تمرین و تکرار و مطرح کردن همین واژه‌ها در درس بعدی، کار یادگیری آسان می‌شود.

توجه: در نظر گرفتن این اصل ضروری است که در این مرحله از نوآموز انتظار نمی‌رود که تمامی واژه‌های داده شده را به راحتی بخواند و بنویسد، بلکه هدف از آموزش این بخش، فقط یادگرفتن شکل‌های قرمز رنگ و صدای آنهاست. نباید برای یادگیری تمام واژه‌ها، نوآموز را در فشار گذاشت. اگر در صفحه ۲۷ تنها شکل «آ» را می‌آموزد، جای نگرانی نیست چون بعداً در صفحه ۲۸ با آموختن شکل «ب» می‌تواند واژه «آب و بابا» را به راحتی بخواند و بنویسد.

درس اوّل :			آب - باران									
اهداف تربیتی			۱- معرفی آموزش صدا و نشانه (آ) و (ب)ب ۲- تقویت توانایی خواندن و نوشتن صدای (آ) و (ب)ب در کلمات ۳- تقویت توانایی خواندن کلمات متناسب با تصویر ۴- نقش آب و باران در طبیعت و زندگی ۵- آشنایی با گردش آب در طبیعت ۶- توجه و علاقه به استفاده صحیح از آب و صرفه جویی آن ۷- توجه و علاقه به تمیز و سالم نگه داشتن آب ۸- آشنایی با رنگ آبی در طبیعت ۹- آشنایی با موارد استفاده از آب و باران									
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>نشانه</th> <th>کلمات جدید</th> <th>شعر</th> <th>شاعر</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>آ</td> <td>آب - آبی - دریا</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>ب</td> <td>باران - آب - باد</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر	آ	آب - آبی - دریا	-	-	ب
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر									
آ	آب - آبی - دریا	-	-									
ب	باران - آب - باد	-	-									
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»										
۱- گوش کن و بگو : توجه به تشکیل ابر در آسمان و ریزش باران، تشخیص صدای (آ، ب) در کلمات مختلف، بیان کردن ۲- ببین و بگو : داستانی در ارتباط با یک چرخه آب ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن تصاویر و کلمات مربوط به درس مثل آب، آبی و ... ۴- به دوستانت بگو : موارد استفاده صحیح از آب، استفاده از وسایل مخصوص در یک روز بارانی مثل چتر و ... ۵- بازی : کشیده گفتن مصوبات (آ) (ب) ۶- کتابخوانی : تعریف کردن خلاصه‌ای از داستان هفته گذشته که در کلاس خوانده شد.		۱- بنویس : صحیح نوشتن شکل نشانه (آ) (ب) و (ب)ب ۲- کامل کن : جایگزین کردن نشانه (آ) (ب) و (ب)ب در جاهای صحیح خود در کلمات مختلف ۳- تشخیص صداهای مختلف کلمات خوانده شده (آب و بابا) ۴- رنگ‌آمیزی										

روش‌های پیشنهادی برای تدریس و آموزش شکل و صدای (آب) □ آ □

فعالیت: معلم با لیوان آبی وارد کلاس می‌شود.

الف - پازلی (جورچینی) سه تکه از مفاهیم درس برای دانش‌آموزان هر میز تهیه شود تا گروه‌ها پس از درست کردن پازل (جورچین) در مورد آنچه می‌بینند، در گروه صحبت کنند مثلاً:

۱- دریا با ماهی‌های رنگارنگ و آسمانی آبی.

۲- آسمان آبی با تکه‌های ابر سفید.

۳- منظره‌ای با آسمان آفتابی که بچه‌ها در کنار دریا بازی می‌کنند.

۴- قایقی بر روی آب دریا روان است.

۵- منظره‌ای از دریا که در خط افق کشتی بادبانی روی دریا قرار دارد.

ب - تصویری از دریا در اختیار هر گروه قرار گیرد تا گروه‌ها راجع به آنچه در تصویر می‌بینند،

بحث کرده و در قالب کلمه یا جمله بیان کنند.

ج - معلم می‌تواند از تصویر کتاب برای بحث و گفت‌وگو در گروه دانش‌آموزان استفاده کند معلم با انتخاب یکی از سه روش بالا دانش‌آموزان را به دیدن، شنیدن، فکر کردن و سخن گفتن وامی‌دارد و اشکالات تلفظی و گفتاری آنان را شناسایی و رفع می‌کند و نماینده هر گروه آنچه را دیده است برای دیگران در قالب جملاتی بیان می‌کند. سعی شود تمام شاگردان در بحث کلاس شرکت کنند. (معلم در درس‌های بعدی نیز به این نکات توجه می‌کند.)

دانش‌آموزان با راهنمایی و هدایت معلم به مفاهیم مورد انتظار در تصویر دست می‌یابند و آنها را به زبان می‌آورند. بهتر است این کلمات را خود دانش‌آموزان بیان کنند.

شگردهایی برای پویاسازی آموزش و یادگیری

۱- گروه‌بندی

- با توجه به تعداد دانش‌آموزان کلاس و تعداد اعضای هر گروه، کارتهایی طراحی می‌کنیم که

استفاده‌های آب را نشان دهد؛ (برای این کار، دانش‌آموزان به گروه‌های ۳ نفری تقسیم می‌شوند.)

- با توجه به تصویر، هر گروه یک جمله برای تصویر کارت خود بیان کند.

- با توجه به تصویر، هر گروه یک نام برای گروه خود انتخاب کند و از طریق نماینده گروه به

کلاس ارائه دهد. نام انتخابی همه گروه‌ها را روی برگه‌هایی می‌نویسیم و روی میز گروه یا روی دیوار

بالای میز گروه نصب می‌کنیم.

۲- ارائه یک کار هنری

به هر دانش‌آموز برگه سفید می‌دهیم و از او می‌خواهیم یک نقاشی بکشد که در آن قایق باشد. [تذکر: می‌توان این فعالیت را روز قبل، به‌عنوان فعالیت خارج از کلاس تعیین کرد تا روز تدریس به کلاس بیاورند.]

۳- تصویرخوانی

از کودکان می‌خواهیم نقاشی خود را در گروه به هم نشان بدهند و درباره آن بحث و گفت‌وگو کنند و چند نفر آنچه را کشیده‌اند، برای کلاس بیان کنند. در ادامه با طرح سؤال‌های جهت‌دار آنها را راهنمایی می‌کنیم:

۴- تقویت مهارت مقایسه و سنجش

از دانش‌آموزان بخواهیم کتاب «فارسی» را باز کنند و نقاشی خود را با تصویر بزرگ کتاب مقایسه کنند.

با طرح سؤال در گروه خود، درباره سؤال‌ها فکر کنند و با هم فکری یکدیگر نماینده‌ای تعیین کنند تا پاسخ را به کلاس گزارش دهد.

۵- بیان عواطف و احساسات

همه دانش‌آموزان چشمان خود را ببندند و احساس کنند در سایه درختی کنار رود نشسته‌اند. پس از مدتی چشمان خود را باز کنند و احساس خود را برای دیگران بیان کنند. (پاسخ به صورت فردی)

۶- تقویت مهارت خوب دیدن، خوب سخن گفتن و خوب گوش دادن

از افراد گروه بخواهیم به تصویر بزرگ کتاب خوب نگاه کنند ابتدا هرکس آنچه را که می‌بیند برای خودش تعریف کند. سپس آن‌را برای دوستان خود در گروه به نوبت تعریف کند. اعضای هر گروه از بین خودشان یک نفر را به نمایندگی گروه تعیین کنند تا آنچه در مورد تصویر گفته‌اند، به کلاس گزارش دهد. در این هنگام، وقتی نماینده گروه کلمه کلید را بازگو می‌کند، از فرصت استفاده کنیم و همان واژه را با تأکید مجدد، ادا کرده، به صورت رسا و بلند و با آهنگی که نشان‌دهنده توجه باشد، تکرار کنیم.

۷- تمرین خواندن به شیوه‌های متفاوت

خواندن مهارتی است که به گونه‌های مختلف و با تغییر لحن و آهنگ می‌تواند انجام گیرد، اگر بخواهید، می‌توانید بهتر از این آموزش بدهید و فرصتی را برای تمرین دانش‌آموزان معین کنید.

۸- تعیین فعالیت خارج از کلاس

دانش‌آموزان در دفتر تمرینشان «۳ یا ۵» شکل که صدای اول آنها «آ» باشد، در سمت راست و «۳ یا ۵» شکل که صدای «آ» در اول آنها نباشد، در سمت چپ ورق دفتر خود بکشند یا بچسبانند.

صدای اول آن «آ» نباشد.	صدای اول آن «آ» باشد.

اهداف :

- تشخیص صدای «آ» در کلمه‌های دیگر
 - تشخیص و دسته‌بندی کلمات برحسب جای صدای «آ» در کلمه
- ۹- طراحی با شکل نشانه «آ ا»
آنچه می‌توانید با دو شکل «آ ا» طراحی کنید، در دفتر نقاشی بکشید.

آ

۱۰- نمایش نوشتن

کلمات آب - دریا - آبی را روی تابلو می‌نویسیم و هنگام نوشتن روی تابلو، توجه دانش‌آموزان را به حرکت دستمان جلب می‌کنیم. از دانش‌آموزان می‌خواهیم به دستور زیر عمل کنند :

- کلمه آب را روی تابلو پیدا کنید و صدای «آ» را در کلمه آب در خط بسته بگذارید.
- کلمه دریا را پیدا کنید و با گچ رنگی صدای «ا» را در کلمه دریا رنگی کنید.
- کلمه آبی را روی تابلو پیدا کنید و صدای «آ» را در کلمه آبی با گچ رنگی پررنگ کنید.

۱۱- آموزش دو شکل نوشتاری نشانه (آ - ا) به تفکیک

طریقه نوشتن «آ - ا» را در سمت راست تابلو آموزش می‌دهیم.

۱۲- نوشتن

وقتی دانش‌آموز، نوع نشانه و محل آن را تشخیص داد و تمرین کرد، از او می‌خواهیم یکی از دو شکلی را که در سطرهای بالا تمرین کرده، برای کامل کردن نام تصویرها بنویسد.

نمونه فعالیت آموزشی ۱ : آب، دریا، آبی

فعالیت ۱ : دانش‌آموزان در گروه‌های خود درباره آب، دریا و چیزهای دیگری که در تصویر وجود دارد بحث و گفت‌وگو می‌کنند و با راهنمایی معلم به رنگ‌ها، رنگ آبی، دریا و... توجه کنند.

معلم با استفاده از تصویر این درس یا تصاویری که متناسب با این درس است، بحث و گفت‌وگو دربارهٔ آب را آغاز کند و دربارهٔ موارد استفاده از آب برای آشامیدن، فایدهٔ لوله‌کشی و آب پاک و سالم و گردش آب در طبیعت، ابر، باران، برف و آب شدن برف قلّه‌های کوه‌ها، جاری شدن آن و تشکیل آب رودخانه بحث را ادامه دهد و با قدم زدن در بین گروه‌ها، اشکالات تلفظی و گفتاری دانش‌آموزان را رفع کند به طوری که اعضای هر گروه یا نمایندهٔ هر گروه مطالب مورد بحث را در حضور جمع بیان کنند.

فعالیت ۲: توجه دانش‌آموزان را به تصاویر کوچک زیرنگاره‌ها جلب می‌کند. از آنها می‌خواهد در گروه صحبت کنند و حدس بزنند هر تصویر چه کلمه‌ای را نشان می‌دهد. پس از بحث و گفت‌وگو در کلاس، دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند که تصویر را با شکل کلمه مطابقت دهد و سپس آن را تلفظ کند.

کلمات این درس: آب، دریا، آبی

فعالیت ۳: معلم همچنین توجه بچه‌ها را به رنگ حروف جلب می‌کند و می‌گوید صدایی که امروز یاد گرفتیم، با رنگ قرمز نوشته شده است. بچه‌ها در گروه آن را پیدا کرده و شکل آن را ببینند و صدای آن را ادا کنند. معلم اشاره می‌کند که صدای «آ» دو شکل دارد. در روی تابلو می‌نویسد و به شکل «آ» در اول و شکل «ا» در وسط و آخر کلمه اشاره می‌کند، (آ) اول، (ا) غیر اول. آموزگار دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که کلمات زیر هر تصویر را با هم و تک‌تک بخوانند.

فعالیت ۴: پس از فعالیت ۳، دانش‌آموز به راحتی می‌تواند متن درس را بخواند و هر جا که دچار مشکل شد، شکل کلمه را با تصویر کوچک تطبیق دهد و آن را بخواند. سپس آموزگار به خواندن تمام دانش‌آموزان توجه کند و می‌کوشد شکل، صدای آ-ا را در کلمات مختلف به آنها نشان دهد و مرتب اشاره کند. (بدون نگاه کردن به تصویر)

نمونه فعالیت آموزشی ۲

وسایل: کارت‌های رنگی برای گروه‌بندی، نوار کاست مربوط به صدای آب. کارت‌های تصویری مربوط به صدای بخش شده، نگارهٔ آب یا نوشتهٔ آب، برجسب صدا آ، آ، رنگ گواش، لاجورد، بودر گچ، تصویر بدون رنگ.

فعالیت معلم	فعالیت فراگیرنده
۱- ابتدا کارت‌های رنگی را به‌طور تصادفی میان دانش‌آموزان پخش کنید و از آنان بخواهید که براساس رنگِ کارت خود، در یک گروه قرار گیرند	– دانش‌آموزان پس از انتخاب کارت در داخل گروه‌های هم رنگ قرار می‌گیرند. – کارت‌های رنگی را دریافت می‌کنند. – براساس تشابه رنگ‌ها در گروه قرار می‌گیرند.

دانش‌آموزان با توجه به شش نمونه رنگ آبی و یا سه رنگی آبی در اندازه‌های بزرگ و کوچک تقسیم می‌شوند. انتخاب رنگ کارت براساس رنگ آبی موجود در طبیعت است.

۲- از دانش‌آموزان بخواهید به رنگ کارت‌های خود نگاه کنند و پس از مشورت با یکدیگر به این سؤال پاسخ دهند. «این رنگ‌ها را در چه جاهایی دیده‌اید؟»	– درباره سؤال مطرح شده و پاسخ‌ها (دریا، مداد، آسمان، کیف، آب و...) با هم گفت‌وگو کنند.
۳- نوار صوتی مربوط به صداهای آب در طبیعت را که شامل صدای باران، آبشار، دریا، چکه‌چکه آب، آب‌بازی کودکان، ریختن آب داخل لیوان و... است، برای دانش‌آموزان پخش کنید و از آنان بخواهید به دقت به صداهای پخش شده گوش دهند، سپس به‌خاطر بیاورند که این صداها را در کجا شنیده‌اند یا با شنیدن آنها به یاد چه چیزی می‌افتند. (این فعالیت ابتدا به صورت انفرادی و سپس به‌طور گروهی انجام می‌شود.)	– به صداها گوش دهند، موضوعات را به خاطر آورند و در گروه درباره‌ی خاطرات خود در این زمینه گفت‌وگو کنند. – صداهایی را که می‌شنوند، تشخیص دهند.

در صورتی که می‌بینید دانش‌آموزان در به‌خاطر آوردن صداهای پخش شده با مشکل مواجه‌اند، می‌توانید نوار صدا را مجدداً پخش کنید.

- ۴- پس از تشخیص صداها از گروه‌ها بخواهید تا با کمک یکدیگر و با استفاده از صداها شنیده شده یک داستان تخیلی بسازند و حاصل کار خود را به کلاس ارائه دهند.
- ۵- کارت‌های تصویر با زیرنویس را توزیع کنید و با پخش مجدد صداها از دانش‌آموزان بخواهید تا کارت مربوط به صدای پخش شده را از میان تصاویر خود پیدا کرده و نشان دهند.
- در گروه با هم گفت‌وگو کنند و یک داستان تخیلی بسازند.
- به صداها گوش دهند، کارت مرتبط با صدا را پیدا کنند و به کلاس نشان دهند و در صورت خطا کردن، کارت انتخاب شده را اصلاح کنند.

در هر کارت، نام تصویر زیر آن نوشته شده است. این فعالیت تا جایی که کلیه گروه‌ها بتوانند صدای مربوط به تصویر را به درستی تشخیص دهند، ادامه می‌یابد. تصاویر شامل شیر آب، باران، آبخار، دریا، آسمان، رنگ آبی، آهو، آتش، بادام و آدمک است.

فعالیت فراگیرنده	فعالیت معلم
۶- زیرنویس تصویر را به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. ۷- صدای «آ» را بکشند. ۸- کارت‌هایی را که «آ» و «ا» دارند، بالا ببرند. ۹- در صورت خطا کردن، کارت‌ها را اصلاح کنند. ۱۰- به حرکت دست معلم هنگام نوشتن صدای «آ» دقت و توجه کنند.	۶- تصویر آب و نوشته زیر آن را روی تابلو نصب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که به‌طور دسته‌جمعی آن را بخوانند و صدای اول و آخر آب را بگویند. هم‌زمان با کشیدن صدای اول آب توسط دانش‌آموزان، از آنها بخواهید تا کارت‌هایی را که صدای اول آنها «آ» است، بالا نگه دارند و شما نیز «آ» اول را روی تخته بنویسید. در مرحله بعد از گروه‌ها بخواهید کارت‌های تصویری را که صدای وسط یا آخر آنها «ا» است، بالا بگیرند و صدای «آ» را بکشند. شما نیز هم‌زمان با آنها صدای «ا» دوم را روی تابلو بنویسید.

در اینجا می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید تصاویری را که «آ» اول دارند، در سمت راست و تصاویری را که «ا» دوم دارند، در سمت چپ بگذارند. سپس با استفاده از ابتکارات خود می‌توانید «آ» و «ا» را معرفی کنید.

- ۷- با نشان دادن کارت به دانش‌آموزان، از آنها بخواهید به تصاویر نگاه کنند و در زیر صدای «آ» با مداد آبی خط بکشند. در مرحله بعد نیز با مداد قرمز دور صدای «ا» خط بکشند.
- ۸- کارت‌های تصویری را که در زیر آنها نام کلمات نوشته شده اما جای «آ» و «ا» در آنها خالی است، روی تابلو نصب کنید. سپس، از گروه‌ها بخواهید که با استفاده از برچسب‌های «آ» و «ا» آن را کامل کنند و سایر دانش‌آموزان آنها را بخوانند.
- دور صدای «آ» خط آبی و دور صدای «ا» خط قرمز بکشند.
- کارت‌های نصب شده در روی تخته را با استفاده از کارت‌هایی که در اختیار گروه است، بخوانند.
- برای تکمیل حروف، کارت‌های مربوط به صدای «آ» و «ا» که بر روی تخته نصب شده انتخاب کنند.
- به همراه دانش‌آموزان دیگر کارت‌ها را بخوانند.

هنگام فعالیت دانش‌آموزان، مراقب باشید که آنان ابتدا خوب فکر کنند و پس از تشخیص دادن صدای «آ»، «ا»، در هر یک از تصاویر، برچسب موردنظر را در زیرنویس مربوطه نصب کنند.

- ۹- از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب خود را باز کنند و در مورد تصویر کتاب به گفت‌وگو بپردازند.
- ۱۰- از دانش‌آموزان بخواهید که به تصاویر کوچک همان صفحه نگاه کنند و نام آنها را بگویند.
- ۱۱- از هر گروه بخواهید با هر یک از کلمات زیر تصاویر جمله‌ای بسازند و جملات خود را در کلاس بیان کنند.
- ۱۲- از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب «کار» را باز کنند و تمرینات آن را انجام دهند. سپس صدای «آ، ا» را در جدول بزرگ کلاس نصب کنید.
- ۱۳- مقداری رنگ گواش با لاجورد در اختیار هر گروه قرار دهید و از آنها بخواهید با مخلوط کردن مقداری آب، رنگ سفید با گچ، رنگ‌های متفاوت آبی را که در طبیعت مشاهده می‌کنند، به کمک یکدیگر به دست آورند. سپس تصویر ارائه شده را بر اساس ذوق و سلیقه خود رنگ‌آمیزی کنند و در زیر نقاشی خود صدای «آ» را با آبی پررنگ و «ا» را با آبی کم‌رنگ بنویسند.
- دانش‌آموزان هر گروه بحث و تبادل نظر کنند و نظر گروه را به کلاس ارائه دهند.
- کتاب را باز کنند و پس از مشاهده تصاویر آنها را نام ببرند.
- جمله بسازند و جملات را بیان کنند.
- تمرینات کتاب، «کار» را انجام دهند.
- دانش‌آموزان صدای «آ» را در جدول‌های کوچک خود ثبت می‌کنند.
- رنگ‌های مختلف آبی را تهیه کنند.
- تصاویر را رنگ بزنند، در رنگ‌آمیزی با اعضای گروه همکاری کنند، صدای «آ» را با آبی پررنگ و صدای «ا» را با آبی کم‌رنگ نشان دهند.

قطعاً دانش‌آموزان رنگ‌های آبی متنوعی را به دست خواهند آورد. آنها در جریان فعالیت خود به همکاری و مساعدت سایر گروه‌ها نیازمندند. این مسئله می‌تواند تعامل آنها را با یکدیگر افزایش دهد.

نمونه فعالیت آموزشی ۳

وسایل: شکل‌های رنگی برای گروه‌بندی، تصاویر مربوط به موضوع درس (دریا و قایق، ماهی در رودخانه، لیوان آب، گلدان و پارچ آب و...) - تصاویر مربوط به واژه‌ها (آب، دریا، آبی) - کارت‌های تصویری مربوط به درس - کارت‌هایی مربوط به کلمات درس - خمیربازی - چسب مایع - تعدادی ورق A4.

فعالیت معلم	فعالیت فراگیرنده
۱- ابتدا شکل‌های رنگی (مربع آبی رنگ - مثلث قرمز رنگ - دایره نارنجی رنگ - مستطیل سبز رنگ و...) را به‌طور تصادفی میان دانش‌آموزان توزیع می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم که براساس شکل و رنگ کارت خود، در یک گروه قرار بگیرند.	- دانش‌آموزان پس از انتخاب کارت در داخل گروه‌های هم‌رنگ و هم‌شکل قرار می‌گیرند. (گروه آبی‌رنگ، گروه سبز رنگ، گروه نارنجی رنگ، گروه قرمز رنگ و...)
۲- از دانش‌آموزان می‌خواهیم به رنگ و شکل کارت خود توجه کنند و پس از مشورت با یکدیگر به این سؤال‌ها پاسخ دهند: این رنگ‌ها را در چه جاهایی دیده‌اید؟ این شکل‌ها شبیه چه چیزهایی هستند؟	- درباره سؤال‌های مطرح شده و پاسخ‌ها با هم گفت‌وگو می‌کنند. مثلاً گروه آبی: رنگ دریا - مداد - آسمان - کیف و آب و... را دیده‌اند و پاسخ به سؤال ۲ که شکل‌ها شبیه آینه، کتاب و... می‌باشند. چهارگوش است، مربع است.
۳- تصاویر مربوط به موضوع درس (دریا، قایق، ماهی، لیوان آب، گلدان و پارچ آب و...) را که به شکل پازل (جورجین) می‌باشند و در یک پاکت قرار گرفته‌اند را بین گروه‌ها توزیع می‌کنیم.	دانش‌آموزان قطعات جورجین (پازل) را از داخل پاکت خارج می‌کنند و با کمک یکدیگر قطعات را جور می‌نمایند و با توجه به تصاویر خود به بحث و گفت‌وگو می‌پردازند. مثلاً گروه ۱ (آبی‌رنگ) درباره موارد استفاده از آب (تصویر آب و لیوان آب). آب آشامیدنی مناسب - صرفه‌جویی در مصرف آب - احساس خود را در ارتباط با یک قطره آب بیان می‌کنند. - گروه ۲ سبز رنگ (ماهی در آب) - همه موجودات زنده به آب نیاز دارند - آلوده نکردن آب دریا و رودخانه‌ها - تعداد ماهی‌های در آب - خود را به‌جای ماهی بگذارند و احساس خود را بیان نمایند.

– گروه ۳، نارنجی رنگ (دریا و قایق) در ارتباط با مسافرت به کنار دریا و آنچه دیده‌اند، آنچه روی آب می‌ماند و زیر آب نمی‌رود، ورزش‌های مربوط به آب. وسایل مربوط به مسافرت روی آب صحبت می‌کنند. – گروه ۴ قرمز رنگ (گلدان و پارچ آب) – گیاهان نیاز به آب دارند چه نوع آبی برای رشد گیاه مناسب است؟ در صورتی که به گیاهان آب ندهیم چه اتفاقی می‌افتد؟ (به تعداد شاخه‌های گل در گلدان نیز اشاره می‌شود.) – هر گروه به‌طور جداگانه تصویر خود را روی تابلو نصب می‌کنند و درباره آن صحبت می‌کنند و به تمام موارد بالا اشاره می‌نمایند.	معلم به کار گروه‌ها نظارت می‌کند و در صورتی که از موضوع درس خارج شوند آنها را هدایت می‌کند.
– دانش‌آموزان در هر گروه سعی می‌کنند با کمک یکدیگر کلمات مربوط به تصاویر را بخوانند. گروه ۱. آب. گروه ۲. دریا. گروه ۳. آبی.	۴– معلم از هر گروه می‌خواهد تصویر مربوط به خود را که به شکل جورچین است روی یک ورق با چسب بچسباند و روی تابلوی کلاس نصب نمایند. در صورتی که دانش‌آموزان به موارد مورد نظر اشاره نکنند، معلم با پرسش‌های متنوع توجه آنها را به موارد مورد نظر جلب می‌نماید.
– زیرنویس تصویر را به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. صدای «آ» را کشیده ادا نمایند.	۵– واژگان تصویری بین گروه‌ها توزیع می‌شود. (آب، دریا، آبی) از هر گروه خواسته می‌شود با توجه به تصویر کلمات را بخوانند.
– کارت‌های تصویری را که «آ» اول دارند، بالا ببرند. به حرکت دست معلم هنگام نوشتن صدای «آ» دقت و توجه کنند.	۶– معلم از گروه ۱ می‌خواهد که تصویر آب با واژه مربوط به آن را روی تابلوی کلاس نصب کنند – از دانش‌آموزان می‌خواهیم که به‌طور دسته‌جمعی آن را بخوانند و صدای اول آن را بگویند. هم‌زمان با کشیدن صدای اول «آب» توسط دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم تا کارت‌هایی را که صدای اول آنها «آ» است بالا نگه دارند. معلم نیز «آ» اول را روی تخته می‌نویسد در مرحله بعد از گروه‌ها می‌خواهد کارت‌های تصویری که صدای وسط یا آخر آنها «ا» است بالا بگیرند و صدای «ا» را کشیده بگویند. «ا» غیر اول روی تابلو نوشته می‌شود.

۷- دانش‌آموزان دستورالعمل را اجرا می‌کنند. آب دریا آبی	۷- از دانش‌آموزان می‌خواهیم تصاویری را که «آ» اول دارند در سمت راست و تصاویری را که «ا» غیر اول دارند، در سمت چپ تابلو نصب کنند. معرفی صدای «آ» و «ا»
آه - آتش - آلبالو - آدم ... زیبا - سارا - آقا و خدا ...	۸- از دانش‌آموزان می‌خواهیم که کلمات دیگری بیان کنند که صدای اول آنها «آ» و صدای آخر آنها «ا» غیر اول باشد. (آ) اول، (ا) غیر اول
دانش‌آموزان با توجه به تصویر روی تابلو، کارت کلمه آن را پیدا می‌کنند و زیر آن نصب می‌کنند.	۹- معلم کارت‌های تصویری مربوط به درس (آب، دریا، آبی) را یکی‌یکی روی تابلو نصب می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد که واژه مربوط به تصویر را زیر آن نصب نمایند.
دانش‌آموزان صدای «آ» اول و «ا» غیر اول را روی میز خود درست می‌کنند.	۱۰- خمیربازی در اختیار گروه‌ها قرار می‌گیرد تا (آ) درست کنند و درباره آن صحبت کنند و به تمام موارد بالا اشاره نمایند. صدای «آ» اول و «ا» غیر اول را درست کنند.
دانش‌آموزان با چشم بسته صدای «آ» اول و «ا» غیر اول را روی هوا با انگشت خود می‌نویسند.	۱۱- معلم از بچه‌ها می‌خواهد که صدای «آ» اول و «ا» غیر اول را روی هوا با چشم بسته بنویسند.
برای تکمیل کلمات، در کارت‌های نصب شده بر روی تخته، صدای «آ» و «ا» را انتخاب کنند. دانش‌آموزان کارت‌ها را بخوانند.	۱۲- کارت‌های تصویری را که در زیر آنها نام کلمات نوشته شده اما جای «آ» و «ا» را کامل کنند و سایر دانش‌آموزان آنها را بخوانند.
دانش‌آموزان با توجه به بحث و گفت‌وگوهای قبلی به پرسش پاسخ می‌دهند.	۱۳- از دانش‌آموزان می‌خواهیم که کتاب «فارسی» صفحه ۲۷ را باز کنند. این تصویر مربوط به چیست؟
دانش‌آموزان سعی می‌کنند کلمات را بخوانند.	۱۴- از دانش‌آموزان می‌خواهیم که کلمات تصویری را به‌طور گروهی و سپس به‌طور انفرادی بخوانند.
دانش‌آموزان سعی می‌کنند که متن درس را با کمک یکدیگر بخوانند.	۱۵- از دانش‌آموزان می‌خواهیم که متن درس را ابتدا به‌صورت گروهی و سپس به‌صورت انفرادی بخوانند.
دانش‌آموزان با توجه به توضیح معلم به‌صورت انفرادی به فعالیت می‌پردازند.	۱۶- کتاب کار را باز کنند و در هر قسمت توضیح لازم را بدهید.

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای (باران) ب ب

نمونه فعالیت آموزشی ۱

فعالیت ۱

الف) جورچین سه تکه‌ای از مفاهیم درس، برای هر میز تهیه شود تا دانش‌آموزان پس از درست کردن جورچین، در مورد آنچه که می‌بینند در گروه صحبت کنند. مثلاً:

۱- کوهی که پر از برف است.

۲- درخت‌هایی که باد آنها را خم کرده است.

۳- منظره‌ای که در آن برف در حال باریدن است.

۴- آسمان ابری در حال باریدن باران است.

۵- رودخانه‌ای که تصویر آسمان در آن پیداست.

ب) تصویری از طبیعت در اختیار گروه‌ها قرارگیرد تا راجع به آنچه در تصویر می‌بینند، بحث کرده و در قالب کلمه یا جمله بیان کنند.

ج) معلم می‌تواند از تصویر کتاب، جهت بحث و گفت‌وگوی گروهی و رسیدن به اهداف درس استفاده کند.

معلم با انتخاب یکی از سه شیوه بالا دانش‌آموزان را به دیدن، شنیدن، فکر کردن و سخن گفتن وامی‌دارد و اشکالات تلفظی و گفتاری آنان را شناسایی و رفع می‌کند و نماینده‌ای از گروه‌ها آنچه را که دیده‌اند، برای دیگران در قالب جملاتی بیان می‌کند. (سعی شود تمام شاگردان در بحث کلاس شرکت کنند.)

دانش‌آموزان با راهنمایی و هدایت معلم به مفاهیم مورد انتظار در تصویر دست می‌یابند و آنها را به زبان می‌آورند. بهتر است این کلمات را خود دانش‌آموزان بیان کنند. آب، باد، باران

فعالیت ۲: توجه دانش‌آموزان را به تصاویر کوچک زیر نگاره‌ها جلب می‌کند. از آنها می‌خواهد در گروه صحبت کنند و حدس بزنند که هر تصویر چه کلمه‌ای را نشان می‌دهد.

پس از بحث و گفت‌وگو در کلاس، دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند که تصویر را با شکل کلمه مطابقت دهند و با مطابقت دادن تصویر و شکل کلمه آن را تلفظ کند.

کلمات این درس: آب، باد، باران

فعالیت ۳: به روش تدریس (آ ۱) مراجعه شود.

فعالیت ۴: به روش تدریس (آ ۱) مراجعه شود.

نمونه فعالیت آموزشی ۲

فعالیت فراگیرنده	فعالیت معلم
- پاکت‌های حاوی تکه‌های جورچین را بردارند. - در گروه خود قرار گیرند و جورچین را تکمیل کنند. - تصاویر را بخوانند.	۱- از دانش‌آموزان بخواهید که هنگام نشستن بر جای خود، هر کدام قطعات مربوط به جورچین تصاویر (تاب، باران، برگ، ابر، بادام، برف، آب، بار، بیر، باد) را بردارند و بر اساس تشابه رنگ پاکت در یک گروه قرار گیرند. سپس قطعات جورچین را کنار هم، روی کاغذ بچسبانند و نام تصویر را بخوانند.

در هر پاکت، سه قطعه از یک جورچین است. اعضای هر گروه با استفاده از قطعات خود می‌توانند جورچین را کامل کنند.

- جورچین را مرتب کنند. - صدای «پ» را در اوّل، وسط یا آخر کلمه تشخیص دهند. - تصاویر را روی تخته نصب کنند.	۲- از گروه‌ها بخواهید به تصویر جورچین خود نگاه کنند و تصویری را که صدای «ب» در اوّل یا وسط آن است، در سمت راست و تصویری را که صدای «پ» در آخر آن است، در سمت چپ تابلو نصب کنند.

جورچین‌ها پس از مرتب شدن، شکل و نام تصویر موردنظر را نشان خواهند داد. جورچین‌ها را می‌توان با استفاده از نقاشی تهیه و بر روی تخته کلاس نصب کرد یا با چسب روی کاغذ زمینه چسبانند. در صورتی که جورچین‌ها در پایان، یک جورچین مادر را تشکیل بدهند، می‌توان آنها را روی یک تابلو در کلاس به نمایش گذاشت. در داخل هر جورچین، یک کلمه کلیدی وجود دارد.

- ۳- پس از نصب کردن تصاویر روی تخته، هر یک از تصاویر نصب شده را نشان دهید. از دانش‌آموزان بخواهید که پس از دیدن تصویری که نشان داده می‌شود، نام آن را به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. سپس با اشاره به تصاویر سمت راست از دانش‌آموزان بخواهید تا بگویند صدای «ب» را در کدام قسمت کلمه می‌شنوند. همراه با دانش‌آموزان صدای «ب» را تکرار کنید و «ب» غیرآخر را روی تخته در زیر همان تصاویر بنویسید. سپس به سمت چپ اشاره کنید و پس از خواندن تصاویر، از دانش‌آموزان بپرسید که صدای «ب» در کدام قسمت کلمه قرار دارد. همراه با آنان «ب» را تکرار کنید و «ب» آخر را در زیر تصاویر مربوط به آن بنویسید.
- تصاویر را بخوانند.
 - در کشیدن صدای «ب» همراهی کنند.
 - تصاویر را روی تخته نصب کنند.
 - به حرکت دست معلّم توجه داشته باشند.

هنگام نصب تصاویر بر روی تخته، باید مراقبت کنید که تصاویر باران، برگ، بادام، برف در زیر هم و تصاویر آب، تاب در زیر یکدیگر قرار گیرند.

فَعَالِيَّتْ مَعْلَم	فَعَالِيَّتْ فَرَاغِيرْ نَدَه
۴- جدولی را در اختیار هر یک از دانش‌آموزان قرار دهید و از آنها بخواهید که آن را به‌صورت انفرادی تکمیل کنند.	- حرف را در جدول تکمیل کنند. - جدول خود را در گروه تصحیح کنند.

جدول از نام تصاویر روی تابلو تشکیل شده است و صدای خوانده شده تکمیل می‌شود. قبل از انجام دادن این فَعَالِيَّتْ، مطمئن شوید که دانش‌آموزان خواندن کلمه‌ها را خوب آموخته‌اند. جدول به‌گونه‌ای است که نوشته‌ی مربوط به صداهای خوانده شده با رنگ سیاه مشخص شده است و جای صدای جدید خالی است و باید توسط دانش‌آموزان با رنگ قرمز پر شود. این فَعَالِيَّتْ انفرادی است، اما در گروه انجام می‌شود. در صورتی که دانش‌آموزان در تشخیص صدا دچار اشکال باشند، باید مطالب را مجدداً مرور کرد.

۵- صدای جدید را در جدول کلاس نصب کنید. ۶- پس از انجام گرفتن فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید کتاب «فارسی» را باز کنند و درباره تصاویر درس، به گفت‌وگو بپردازند. سپس متن درس را برای دانش‌آموزان بخوانید. ۷- از دانش‌آموزان بخواهید کتاب «کار» را باز کنند و فعالیت‌های مربوط به آن را انجام دهند.	۵- صدای جدید را در جدول خود بنویسند. ۶- کتاب را باز کنند و به متن خوانده شده توسط معلم گوش دهند. ۷- در خواندن متن با کلاس همراهی کنند. ۸- کتاب را باز کنند. ۹- فعالیت‌های مربوط به کتاب «کار» را انجام دهند.

فَعَالِيَّت‌های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو : دانش‌آموزان به سؤالات مطرح شده در کتاب پاسخ می‌دهند.

● بین و بگو : دانش‌آموزان در مورد تصاویر کتاب صحبت می‌کنند.

تصویر ۱ – تابیدن خورشید به آب دریا

تصویر ۲ – تشکیل ابرها در آسمان

تصویر ۳ – بارش باران روی دریا

● بگرد و پیدا کن : در این فَعَالِيَّت، معلّم نام چند واژه را بیان می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد تصاویر مربوط به آن واژگان را در درس پیدا کنند.

● به دوستان بگو : دانش‌آموزان پرسش‌های این قسمت را برای دوستان خود پاسخ

می‌دهند

● بازی : آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد (به صورت گروهی) صدای «آ» را تا آنجا که

نفس دارند، بکشند و شفاهاً نشان دهند.

● کتاب‌خوانی : دانش‌آموزان خلاصه کتابی را که هفته گذشته در کلاس خوانده شد، بیان

کنند.

فَعَالِيَّت‌های کتاب «کار»

صفحات مربوط به درس (آب) و صفحات مربوط به درس (باران) در طول هفته انجام می‌گیرد.

(هر صفحه در یک روز).

درس دوم : ابر - باد			
		۱- معرفی صدا و نشانه (أ -) و (د) ۲- توانایی نوشتن شکل‌های مختلف صدای (أ) و (د) ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با صداهای خوانده شده ۴- توجه به آثار قدرت خدا (ابر، باد و...) ۵- آشنایی و علاقه‌مندی با نحوه بهره‌گیری از طبیعت در زندگی ۶- آشنایی با نقش ابر در چرخه تشکیل آب ۷- تأثیر باد در حرکت ابرها	
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
افسانه شعبان‌نژاد	مهربان‌تر از مادر	ابر - آمین - بادبادک - دریا	اَ -
		باد - دریا - داد	د
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : صحیح نوشتن شکل نشانه (أ -) و (د) و کلمات مربوط به درس ۲- کامل کن : جایگزین کردن نشانه (أ -) و (د) در جاهای صحیح خود در کلمات مختلف ۳- تشخیص صداهای خوانده شده در کلمات مختلف ۴- وصل کردن واژه‌ها به تصاویر مربوط به خود ۵- نوشتن نام تصاویر ۶- ترکیب صامت و مصوت ۷- رنگ‌آمیزی		۱- گوش کن و بگو : مشاهده محیط اطراف تشخیص صداها «ا» و «د» در کلمات مختلف ۲- ببین و بگو : بیان داستان به شکل گروهی ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای نشانه (أ -) و (د) هستند ۴- به دوستانت بگو : نام بردن چند میوه که دارای صدای (أ) هستند و فواید باران. ۵- نمایش : پوست گرفتن و خوردن میوه ۶- کتاب‌خوانی : معرفی کتاب خوانده شده ۷- رنگ‌آمیزی	

روش تدریس: به یکی از روش‌های درس اول یا روش ابتکاری دیگر
در صورت استفاده از جورچین مفاهیم زیر به‌عنوان نمونه برای آموزش صدای (آ) توصیه
می‌شود:

- ۱- بادبادک بزرگ با نقاشی زیبا
 - ۲- دریا با ساحل و کودکی که در حال بادبادک بازی است.
 - ۳- آسمان ابری با بادبادکی در آن
 - ۴- آسمان ابری با یک بادبادک خیس در حال افتادن به زمین
 - ۵- کودکی که بادبادک از دست او رها شده و ناراحت است.
- مفاهیم پیشنهادی برای استفاده از جورچین در تدریس «د»
- ۱- آسمان ابری و دریا
 - ۲- بارش باران بر دریا
 - ۳- وزش باد و جابجایی اجسام سبک
 - ۴- بارش باران بر درختان جنگل
 - ۵- یک روز بارانی که مردم از چتر و لباس مناسب استفاده می‌کنند.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

- **ببین و بگو:**
 - تصویر دانش‌آموزانی که به سمت درختی می‌روند.
 - دانش‌آموزان به صورت گروهی تصویری یک درخت را روی بوم نقاشی می‌کنند.
 - تصویر درخت (نقاشی) را با هم تماشا می‌کنند.
 - بچه‌ها به نقاشی خود نگاه می‌کنند، از آن لذت می‌برند و درباره آن صحبت می‌کنند.
- **نمایش:** (هدف: تقویت دقت، توجه و تخیل، سخن گفتن و مهارت‌های ارتباطی)، پوست کندن میوه و خوردن آن توسط دانش‌آموزی نمایش داده می‌شود تا دانش‌آموزان دیگر نوع میوه را تشخیص دهند.
- **با هم بخوانیم**

مدرسه — کلاس			درس سوم :
۱- معرفی صدا و نشانه (م-م) و (س-س) ۲- تشخیص صدای (م-م) و (س-س) در اول، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی بیشتر با نهاد مدرسه و مقررات آن ۵- رعایت بهداشت فردی و اجتماعی در محیط مدرسه ۶- احترام به مدرسه و اولیای آن ۷- احترام به حقوق هم کلاسی ها			
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
—	—	مداد - میز - نیمکت - مدرسه - مدیر - پرچم	م-م
		دست - سبد - یاس - کلاس - آزاده	س-س
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : صحیح نوشتن شکل نشانه (م-م) و (س-س) و کلمات مربوط به آن ۲- کامل کن : جایگزین کردن نشانه (م-م) و (س-س) در جاهای صحیح خود در کلمات مختلف ۳- تشخیص صداهای (م-م) و (س-س) در کلمات مختلف ۴- وصل کردن واژه‌ها به تصاویر مربوط به خود ۵- تشخیص صداهای هر کلمه ۶- ترکیب صامت و مصوت ۷- کامل کردن جملات ناقص ۸- رنگ آمیزی ۹- نوشتن نام تصاویر		۱- گوش کن و بگو : آشنایی با پرچم ایران و رنگ‌های آن، تشخیص صدای (م-م) و (س-س) در کلمات مختلف ۲- ببین و بگو : تقویت روحیه سپاس‌گزاری از معلم ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که با صدای «م» آغاز می‌شوند و کلماتی که به صدای «س» ختم می‌شوند. ۳- به دوستان بگو : چگونه رعایت بهداشت محیط زیست (کلاس) ۴- بازی : ارتباط دادن بین کارت‌ها و کلمات مختلف مثل آدم‌برفی، مداد، برف ۵- کتاب‌خوانی : معرفی شخصیت‌های کتاب	

روش تدریس : به یکی از روش‌های درس اوّل یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش «م»

- ۱- حیاط مدرسه که بچه‌ها مشغول بازی هستند.
 - ۲- حیاط مدرسه که بچه‌ها در صف به سخنان مدیر گوش می‌دهند.
 - ۳- حیاط مدرسه که در آن پنجره کلاس و پرچم ایران مشخص است.
 - ۴- داخل کلاس که روی میزها مداد و دفتر وجود دارد.
 - ۵- داخل کلاس با نیمکت‌های خالی که معلّم در انتظار آمدن شاگردان است.
- مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش «س-س»
- ۱- کلاس درسی که بچه‌ها در حال درس خواندن هستند.
 - ۲- میز معلّم با یک سبد گل یاس و معلّمی که کنار تخته ایستاده است.
 - ۳- قسمتی از پارک با درختان سبز سرو
 - ۴- سبدهای گل‌های سفید
 - ۵- دانش‌آموزی که گل در دست دارد.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● ببین و بگو

- تصویر دانش‌آموزی که همراه مادر به مغازه گل‌فروشی می‌رود.
- از گل‌فروشی گل می‌خرد.
- از مادر خداحافظی می‌کند و به مدرسه می‌رود.
- پس از ورود به مدرسه، گل را به معلّم هدیه می‌کند.

اهداف درسی		درس چهارم : توت – تاب	
اهداف درسی		۱- معرفی صدا و نشانه (او، و) و (ت)ت ۲- تشخیص صدا و شکل‌های مختلف (او، و) در کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با انواع میوه‌ها ۵- آشنایی با بازی‌های مختلف ۶- تقویت علاقه و احترام به مادر ۷- رعایت نکات ایمنی هنگام بازی با وسایل ۸- همکاری در بازی‌های گروهی ۹- آشنایی با نقش بازی و ورزش در سلامتی ۱۰- رعایت بهداشت بعد از ورزش و بازی	
		نشانه	کلمات جدید
او- و	توت – هلو – آلو – انگور – او – دوست	شاعر	شعر
ت- ت	تاب – توپ – سوت – دست – پست	—	—
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو : بیان کلماتی با صدای «او»، چیزهایی از درس با صدای «ت» ۲- ببین و بگو : داستانی در ارتباط با زنگ ورزش ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای صدای (او) و (ت) باشند. ۴- به دوستان بگو : نام بردن بازی‌های مورد علاقه و ذکر کارهایی که باید قبل از خوردن میوه انجام داد. ۵- نمایش : اجرای یک بازی (ورزش) و حدس زدن آنها ۶- کتاب خوانی : بیان داستان شنیده شده		۱- بنویس : صحیح نوشتن شکل نشانه (او - و) و (ت- ت) و کلمات مربوط به آن ۲- کامل کن : جایگزین کردن نشانه (او- و) و (ت- ت) در جاهای صحیح خود در کلمات مختلف ۳- کامل کردن بخش‌ها و صداهای کلمات در جدول ۴- کامل کردن جملات ناقص ۵- ساختن کلمه مثل بادام – بودم و ... ۶- ترکیب صامت و مصوت در جدول ۷- نوشتن اسم تصاویر (بادام، اسب، باد و ...) ۸- تشخیص صداهای اول و آخر در تصاویر مختلف ۹- رنگ‌آمیزی ۱۰- تشخیص صداهای اول در تصاویر مختلف	

روش تدریس: به یکی از روش‌های درس اول یا روش ابتکاری دیگر

الف) مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش «او و»

۱- سبدی از میوه روی میز شامل: توت - هلو - آلو - انگور

۲- کودکی در حال خوردن انگور که دانه‌هایی از آن، روی زمین ریخته است.

۳- بچه‌ها مشغول چیدن انگور از درخت هستند.

۴- بچه‌ها در زیردرخت توت چادری پهن کرده‌اند و یک نفر بالای درخت، توت می‌چیند و با

تکان دادن درخت، توت‌ها در چادر می‌ریزند.

۵- مادری در حال بوسیدن فرزندش است.

ب) مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش «ت ت»

۱- پارکی که بچه‌ها در آن مشغول تاب بازی هستند.

۲- بچه‌ها در زمین بازی مشغول توپ بازی هستند.

۳- داوری که کنار زمین بازی در حال سوت زدن است.

۴- کودکی که در یک دست کتاب و در دست دیگری دفتر دارد.

۵- دو کودک که یکی از آنها در حال کتاب خواندن و دیگری در حال نقاشی کردن است.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- دانش‌آموزان در حیاط مدرسه نرمش می‌کنند.

- دانش‌آموزی توپ را از مربی خود می‌گیرد.

- دانش‌آموزان در حیاط مشغول بازی‌های مختلفی از قبیل توپ بازی و طناب بازی هستند.

- دانش‌آموزان پس از بازی، دست‌های خود را با آب و مایع دستشویی می‌شویند.

● به دوستان بگو

- دانش‌آموزان بازی‌های مورد علاقه خود را بیان می‌کنند.

- دانش‌آموزان باید بدانند قبل از خوردن میوه، باید آن را به خوبی بشویند و بعد بخورند.

مادر - نان		درس پنجم :	
		اهداف	
		۱- معرفی صدا و نشانه (ر) و (نن) ۲- تشخیص صدای (ر) و (نن) در اول، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با پدیده‌های (ابر، باد، باران) ۵- آشنایی با نان و فرایند تولید آن ۶- رعایت پوشش مناسب در روزهای بارانی ۷- ایجاد علاقه به همکاری در انجام کارهای خانواده	
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
مصطفی رحماندوست	زردآلو	مادر - آرام - ابر - باران - در	ر
		نان - نانوا - باران - نم - امین	نن
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : صحیح نوشتن شکل نشانه (ر) و (نن) و کلمات مربوط به آن ۲- کامل کن : جایگزین کردن نشانه (ر) و (ن) در جاهای صحیح کلمات ۳- کامل کردن بخش‌ها و صداهای کلمات برادر، ابرو و... در جدول ۴- کامل کردن جملات ناقص ۵- ساختن کلمه دویخشی که بخش اول آن مشخص است. ۶- کلمه‌سازی (بادام - سرما و...) ۷- نوشتن اسم تصاویر ۸- تشخیص صداهای (ر) و (نن) در کلمات مختلف ۹- مرتب کردن جملات در هم‌ریخته ۱۰- تشخیص صداهای آخر در تصاویر مختلف		۱- گوش کن و بگو : پیدا کردن کلماتی که صدای (ر) و پیدا کردن صدای (ن) در چند کلمه ۲- بین و بگو : داستانی در ارتباط با خرید کردن برای خانه مثل میوه ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای صداهای (ر) و (ن) باشند. ۴- به دوستان بگو : کمک در کارهای خانه - شناخت محل زندگی و انواع نان‌هایی که در مناطق مختلف کشور پخته می‌شود. ۵- بازی : بازی با توپ همراه با نام دانش‌آموز ۶- کتاب‌خوانی : بیان داستان شنیده شده	

مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش صدای [ر] (مادر)

- ۱- تصویر باریدن باران بر رودخانه
- ۲- بارش باران و مردم در خیابان
- ۳- مادر و دختری که با چتر در باران هستند.
- ۴- کودکی که از پشت پنجره بارش باران را تماشا می‌کند.
- ۵- پرندۀ ای که در آسمان پر از ابر پرواز می‌کند

روش تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای [ن] (نان)

مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش صدای (ن ن)

- ۱- آسمان ابری که از آن باران نم‌م می‌بارد.
- ۲- پسری که در زمین گلی به زمین افتاده است (پس از باران).
- ۳- یک نانوا در نانوایی مشغول پختن نان است.
- ۴- آسمان صاف با رنگین‌کمان پس از باران (دیگر ابری نیست).
- ۵- پسری، در یک روز بارانی دوستش را به زیرچترش دعوت می‌کند.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- مادر به کودک پول می‌دهد تا خرید کند.
- کودک به مغازه می‌رود و در نوبت می‌ایستد.
- مغازه‌دار پاکت سیب را به کودک می‌دهد.
- کودک میوه‌های خریداری شده را به خانه آورده و به مادرش می‌دهد.

● به دوستان بگو

- دانش‌آموزان نوع کمک به اعضای خانواده را بیان نمایند.
- دانش‌آموزان بدانند مردم شهر یا روستای محل زندگی‌شان از چه نوع نان‌هایی استفاده می‌کنند.

درس ششم :		ایران — سرباز		
تاریخ	۱- معرفی صدا و نشانه (ای ی ای) و (ز) ۲- تشخیص صدای (ای ی ای) و (ز) در اوّل، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با کشور ایران و علاقه‌مندی به آن ۵- آشنایی با اقوام ایرانی (لر، ترک، کرد، عرب و ...) ۶- آشنایی با نقشه ایران ۷- آشنایی با رنگ‌های مختلف (سفید، آبی، سرمه‌ای و ...) ۸- آشنایی با رنگ‌های پرچم ایران ۹- تقویت روحیه دفاع از میهن اسلامی ۱۰- آشنایی با نام دریاها و شمال و جنوب کشور			
	نشانه	کلمات جدید	شعر	
	ای ی ای	ایران - ایرانی - سفید - سرمه‌ای - امین - آبی - پیدا	ای ایران	
	ز	سرباز - تیرانداز - زرد - سبز	اسدالله شعبانی	
	فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
	۱- گوش کن و بگو : تشخیص صدای (ای) و (ز) در کلمات مختلف ۲- ببین و بگو : ارتباط دادن تصاویر ایران، پرچم و سرباز ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای صداها (ای) و (ز) باشند. ۴- به دوستان بگو : بیان چند شهر ایران - شهرهای مورد علاقه برای سفر - چگونگی همکاری با خانه ۵- کتاب‌خوانی : تعریف کردن داستان این هفته برای کلاس		۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌هایی که در آنها (ای ی ای) و (ز) به کار رفته است. ۲- کامل کن : اسم هر تصویر را بنویس، کامل کردن جمله‌های ناقص و کامل کردن جدول‌های بخش و صدا (آبی، بیداری) - کامل کردن جملات با کمک تصاویر ۳- نوشتن شکل‌های مختلف نشانه‌ها ۴- ترکیب صامت و مصوت در جدول ۵- جمله‌سازی با کمک تصویر جمله‌سازی با کلمات مختلف ۶- تشخیص و نوشتن تعداد بخش‌های کلمات مختلف	

روش تدریس : به یکی از روش های درس اول یا روش ابتکاری دیگر
مفاهیم پیشنهادی برای جورجین مربوط به آموزش صدای «ای ی ای»

- ۱- نقشه ایران با پرچم ایران
 - ۲- سه کودک با سه رنگ لباس سفید، آبی و سرمه ای مشغول نقاشی هستند.
 - ۳- کودک با لباس نارنجی در حال رنگ کردن پرچم ایران روی دیوار است.
 - ۴- امین در قسمتی از نقشه ایران ایستاده است.
 - ۵- نقشه ایران با بچه هایی که در نقشه با لباس های محلی ایستاده اند.
- مفاهیم پیشنهادی برای جورجین مربوط به آموزش صدای «ز»
- ۱- چند سرباز در پشت خاکریز سنگر گرفته اند.
 - ۲- سربازی در حال تیراندازی است.
 - ۳- کودکی با لباس زرد، پرچم ایران را رنگ می کند.
 - ۴- چند سرباز، در حال رژه رفتن در میدان جنگ هستند.
 - ۵- چند تانک (با پرچم ایران) از پشت خاکریز در حال بالا آمدن است.

فعالیت های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- تصویر نقشه میهن عزیزمان ایران را نشان می دهد.
- پرچم کشورمان در سه رنگ زیبا دیده می شود.
- چند سرباز که با هم در حال گفت و گو هستند.

استخر - گوش شنوا			درس هفتم :
۱- معرفی صدا و نشانه (ا - ه ه) و (ش ش) ۲- تشخیص صدای (ا - ه ه) و (ش ش) در اول، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با استخر و شنا ۵- رعایت نکاتی ایمنی در ورزش‌ها به خصوص شنا ۶- آشنایی با اعضای مختلف بدن مثل گوش، چشم و... و راه‌های مراقبت از آنها			اهداف
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
-	-	استخر - زرده - خانه - درخت	ا - ه ه
-	-	چشم - گوش - انگشت - شنوا - چشمان	ش ش
فعالیتهای کتاب «کار»		فعالیتهای کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌هایی با صداهایی (ا) و (ش) به کار رفته است. ۲- کامل کن : کامل کردن کلمه‌ها، نوشتن نام تصاویر، بخش و صداکشی در جدول، کامل کردن کلمه‌ها با کمک تصاویر ۳- جمله‌سازی : ساختن جمله برای تصاویر مختلف و با کلمات مختلف ۴- ترکیب صامت و مصوت در جدول ۵- وصل کردن : ارتباط کلمه‌ها به وسیله (-) ۶- تشخیص و نوشتن نشانه‌های اول تصاویر مختلف ۷- کلمه‌سازی ۸- رنگ آمیزی		۱- گوش کن و بگو : آشنایی با کلماتی که صداهای (ا) و (ش) ۲- بین و بگو : آشنایی با زندگی پرندگان از تشکیل تخم تا تولد جوجه ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه‌هایی با صداهای (ا) و شناخت اعضای بدن ۴- به دوستان بگو : آشنایی با میوه‌های محل زندگی فرد، بیان احساسات بهداشت فردی ۵- بازی : ماهی‌گیری با آهنربا از کلمات خوانده شده ۶- کتاب‌خوانی : خواندن کتاب	

نمونه طرح درسی تدریس پیشنهادی

شماره درس : هفتم (۱-ه ه)

عنوان درس : استخر

نمونه تلفیقی

اهداف درس

- ۱- آموزش صدا و نشانه (۱-ه ه)
- ۲- تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن
- ۳- رعایت نکات ایمنی در ورزش‌ها، به‌خصوص «شنا کردن»
- ۴- مراقبت از جانوران و غذا دادن به آنها، به‌خصوص، در فصل سرد زمستان
- ۵- توجه به محل زندگی خود و دیگران
- ۶- تشخیص صدا (۱-ه ه) در اول، وسط و آخر کلمات
- ۷- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
شکل کلاس : نیم‌دایره، گروه‌های دو یا سه نفری.

ابزار آموزشی : کارت‌های تصویری، جدول الفبا، کارت نشانه (۱-ه ه)، تصویر فردی که (۱-ه ه) را تلفظ می‌کند، ماژیک، تخته سفید، حروف برجسته و بریده شده نشانه‌های خوانده شده، گردن‌بند‌های ترکیبات (با - بَ - یَ - به؛ دا - دَ - دِه؛ سا - سَ - سِ - سه؛ ما - مَ - مِ - مه) و روزنامه

واژه‌های جدید : امام، ساده، ماسه، مداد، داده، آماده، آباد، اسم و...
روش‌های تدریس : یادگیری مشارکتی، تلفیقی، پرسش و پاسخ، ایفای نقش و...
موضوع‌های موضوع درس : فارسی، علوم، ریاضی، بهداشت، اخلاق، هنر و...

انتظارات

- ۱- دانش‌آموز باید بتواند : کلمات تصویری را بخواند. صدای (۱-ه ه) را خوب تلفظ کند. با کارت‌های تصویر جمله بسازد و بگوید. کلمات و واژه‌های جدید و متن درس را روان و صحیح بخواند. (فارسی)
- ۲- در دفتر نقاشی یک درخت بکشد. قسمت‌های مختلف گیاه، مانند : ریشه، ساقه، برگ، گل و... را مشخص کند و نام آنها را بگوید. (علوم)
- ۳- تعداد شکل‌های نشانه (۱-ه ه) را بگوید. تعداد نشانه‌های کلمه‌های «امام»، «ساده» و «مداد» را بشمارد.
- ۴- نکات ایمنی را هنگام شنا کردن، بیان کند و به نکات بهداشتی هنگام رفتن به استخر اشاره کند.

۵- در روزهای سرد زمستان، به خصوص، برای پرندگان گرسنه می‌توان انجام دهد، بگوید (اخلاق)

۶- یکی از شکل‌های نشانه (ا-ه ه) را در دفتر نقاشی طراحی کند. (هنر)

ارزشیابی ورودی : معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد :

۱- دو کلمه بگویید که در آن نشانه (د) باشد.

۲- گردن‌بندهای تهیه شده از ترکیبات (با - ب، دا - د، سا - س، ما - م) را بلند بخوانند.

تکالیف

۱- نوشتن صفحه‌های مربوط به کتاب کار.

۲- نوشتن چند عبارت با (ی) ربط

۳- پیدا کردن نشانه (ه ه) در روزنامه

ارزشیابی تکوینی

۱- سه کلمه بگویید که در آنها یکی از شکل‌های نشانه (ا-ه ه) باشد.

۲- ساختن جمله با «امام»، «مداد» و ...

۳- به کار بردن (ی) ربط در عبارت‌های مختلف

گروه‌بندی : مقوای رنگی زرد، سبز، نارنجی، آبی، قرمز، سفید و ... را به ابعاد ۵×۵ ببرید و

روی هر کارت یک کلمه بنویسید. کارت‌ها را داخل کیسه یا پاکتی بریزید و جلوی هر دانش‌آموز بگیرید

تا یک کارت بردارد. کارت‌های رنگی مثل هم، یک گروه را تشکیل می‌دهند و با کمک یکدیگر آن را

مرتب می‌کنند و بدین ترتیب جمله‌ای ساخته می‌شود و هر گروه جمله خود را می‌خواند.

نکته : ضمناً به این وسیله یک ارزشیابی نیز انجام می‌گیرد. (ارزشیابی پایانی)

جمله‌هایی که با کارت‌ها درست شده است :

مقوای زرد : سام با اسب آمد.

مقوای قرمز : سبا سبب داد.

مقوای نارنجی : اسد مداد داد.

مقوای سفید : بابا بادام داد.

مقوای آبی : ایرانی آزاد است.

مقوای سبز : ایران سرسبز است.

فَعَالِيَتِ دَانِشْ آمُوْزَان	فَعَالِيَتِ مَعْلَم
● دانش‌آموزان با کارت‌های هم‌رنگ، گروه‌های خود را تشکیل می‌دهند؛ با مرتب کردن سه کارت، جمله گروه خود را می‌سازند و بلند می‌خوانند. (فارسی) ● دانش‌آموز انتخاب شده با حرکات پاتومیم نشان می‌دهد که هوا خیلی گرم است سایر دانش‌آموزان باید تشخیص دهند که او چه چیزی را نشان می‌دهد. ● دانش‌آموز با اعضای گروه خود مشورت کرده و راه‌های مختلف را بیان می‌کنند. مثل: روشن کردن کولر یا پنکه، رفتن به استخر، شنا کردن و... (علوم و تربیت‌بدنی) ● بچه‌ها با مشورت کردن پاسخ سؤال را می‌دهند. – استفاده از لباس مناسب مثل کلاه یا عینک مخصوص برای این که آب به چشم یا گوشمان نرود. – نرفتن به جاهای عمیق و غیرمجاز – هل ندادن همدیگر و... (بهداشت) ● دانش‌آموزان متن درسی «استخر» را ابتدا به صورت فردی و بعد گروهی می‌خوانند. بعد نماینده هر گروه برای کلاس متن را می‌خواند (فارسی) ● هر گروه پس از مشورت، جمله یا داستانی را بیان می‌کنند. (فارسی - جمله‌سازی) ● هر نفر ابتدا به صورت فردی و سپس به صورت گروهی، تصاویر کوچک را می‌خوانند (فارسی - تصویرخوانی) ● سه گروه پاسخ سؤال را می‌دهند. مثال: – پرده مال پنجره است. – خانه زده دارد. – ... (فارسی)	■ جلسه اول و دوم (۹۰ دقیقه) ● معلم به وسیله کارت‌های رنگی، بچه‌ها را گروه‌بندی می‌کند و از آنها می‌خواهد که با کارت‌ها جمله‌ای بسازند و آن را بخوانند. ● معلم قبلاً با یکی از بچه‌ها صحبت می‌کند و از او می‌خواهد که پاتومیمی برای نشان دادن گرمای هوا اجرا کند و سایر دانش‌آموزان آن را تشخیص دهند. ● بعد از نمایش معلم از بچه‌ها می‌پرسد: در هوای گرم برای خنک شدن چه راه‌هایی را می‌شناسید؟ ● معلم از بچه‌ها سؤال می‌کند موقع رفتن به دریا یا استخر برای شنا چه نکاتی را باید رعایت کرد؟ ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد کتاب را باز کرده و متن درس استخر را با همدیگر بخوانند و سعی کنند اشکالشان را از هم بپرسند. ● معلم: «برای تصویر بزرگ، داستان یا جمله‌ای را بیان کنید.» ● معلم: «تصاویر کوچک زیر تصویر بزرگ را بخوانید.» ● معلم: «آیا بین تصاویر کوچک، ارتباطی وجود دارد؟ ارتباط آنها را بگویید.» ● معلم یک کارت تصویری به هر گروه می‌دهد و از آنان می‌خواهد که با آن کارت جمله‌ای بسازند. ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که نشانه قرمز را در کارت تصویری هر گروه پیدا کنند تا جای آن را در کلمه خودشان مشخص کنند و روی تابلو نصب کنند.

● معلم از دانش آموزی می‌خواهد که پای تابلو برود و نشانهٔ قرمز مربوط به هر کارت را پیدا کند و زیر آنها بنویسد.

● هر گروه کارت تصویری خود را می‌خواند و جمله‌ای را که با آن ساخته است، بیان می‌کند.
مثال: خانهٔ ما استخر دارد.
و... (فارسی - جمله‌سازی)

● معلم از دانش آموزان می‌خواهد که برای شکل‌های نشانهٔ جدید (ا - ه) را نام‌گذاری کنند.

● هر گروه به نشانهٔ قرمز کارت خود اشاره می‌کند و مثلاً می‌گوید که در «نرده» آخر کلمه آمده است و... (فارسی)

● معلم از دانش آموزان می‌خواهد که متن درس را با کمک واژه‌های تصویری بخوانند.

● دانش آموز پای تابلو می‌رود و با توجه به کارت‌هایی را که وصل شده است. نشانهٔ قرمز را در زیر آن می‌نویسد. (فارسی)

● معلم برگه‌های جدول الفبا را به هر دانش آموزی می‌دهد و از آنان می‌خواهد که نشانهٔ (ا - ه) را پیدا کنند و آن را رنگ‌آمیزی نمایند.

● دانش آموزان، به کمک معلم، نامی را برای شکل‌های نشانهٔ جدید انتخاب می‌کنند. (ا) اوّل (ه) وسط (ه) آخر. (فارسی)

● معلم از دانش آموزان می‌خواهد که کارت (ا - ه) را از میان چند کارت پیدا کنند و آن را در جدول الفبا قرار دهند.

● هر نفر ابتدا به صورت فردی متن درس را می‌خواند. سپس به صورت گروهی متن درس را با هم می‌خوانند. (فارسی)

● هر نفر نشانه‌ای (ا - ه) را پیدا می‌کند و آن را رنگ می‌نماید و بلند می‌خواند. (فارسی - هنر)

● دانش آموزان (ا - ه) را از میان چند کارتی که معلم به آنان می‌دهد، پیدا می‌کنند و آن را در جدول الفبا قرار می‌دهند. (فارسی)

فَعَالِيَّتِ دَانِشْ آمُوزَان	فَعَالِيَّتِ مَعْلَم
● دانش‌آموزان ترکیبات نوشته شده روی تابلو را می‌خوانند و در دفترشان می‌نویسند. (فارسی) ● گروه‌ها با هم بحث و گفت‌وگو می‌کنند و برای ترکیب خواسته شده گروه، یک کلمه می‌گویند. مثلاً برای (بِه)، بهروز، بهناز و... را می‌گویند. (فارسی) ● دانش‌آموزان تعداد این کلمات تکرار شده را پیدا می‌کنند و بلند می‌گویند: استخر (۳ بار) زرده (۲ بار) و... (فارسی - ریاضی) ● هر گروه، پس از مشورت، نظرات خود را بیان می‌کند. مثلاً: «در ظرفی برای آنها غذا می‌ریزم و جلوی پنجره یا در حیاط می‌گذاریم و...» (اخلاق - فارسی) ● دو نفر از دو گروه می‌آیند و نشانه‌های این دو کلمه را جدا می‌کنند. مثال: (ا - م - م - ا - م) و (م - د - ا - د) دو نفر دیگر می‌آیند و عددهای هر کلمه را می‌نویسند. مثال: ۴ و ۵ (فارسی - ریاضی)	■ جلسه سوم (۴۵ دقیقه) ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که ترکیباتی را که او روی تابلو می‌نویسد (بِه - دِه - سِه - سِه - مِه - مِه)، بخوانند و بنویسند. ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که در گروه بحث کنند و یک کلمه با ترکیب مشخص شده بیان کنند. ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که کتاب «فارسی» را باز کنند و تعداد کلمات «زده» و «استخر» را در درس شمرده و بیان کنند. ● معلم: «در روزهای سرد فصل زمستان برای پرندگان چه کارهایی انجام می‌دهید تا آنها گرسنه نباشند؟» ● معلم کلمات «امام»، «مداد»، «ساده» و... را روی تابلو می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که ابتدا نشانه‌ها را جدا کنند و سپس عدد آن را زیر کلمه بنویسند

فَعَالِيَّتِ دَانِشْ آمُوزَان	فَعَالِيَّتِ مَعْلَم
● هر گروه پس از مشورت و پیدا کردن کلمات، آنها را بیان می‌کند. مثلاً: تخته، پنجره، پرده و اسم‌های دانش‌آموزان و... (فارسی) ● دانش‌آموزان دو تصویر «مادر» و «امین» را چند بار جدا جدا و بلند می‌خوانند تا به عبارت «مادر امین» اشاره کنند. در تصویر دیگر، «سبب» و «بادام» را نشان می‌دهند و آن را نیز بلند می‌خوانند. سپس هر گروه دو کلمه پیدا می‌کند که در آن نقش نمای (بِه) داشته باشد تا با یکدیگر بخوانند. مثال: دَرِ کلاس، مِيزِ اَوَّل و... (فارسی)	● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که در کلاس بگردند و کلماتی را که صدای (ا - ه) دارند، پیدا کنند و بگویند. ● معلم دو تصویر «مادر» و «امین» و... را به کلاس نشان می‌دهد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که این دو تصویر را با هم بخوانند و پس از چند بار خواندن می‌گویند: «مادر امین» و معلم نقش نمای (بِه) را می‌نویسد. پس از چند بار نوشتن، از دانش‌آموزان می‌خواهد که خودشان دو کلمه پیدا کنند که به یکدیگر مربوط باشند و نقش نمای (بِه) داشته باشد.

● دانش‌آموزان «درخت» را طراحی می‌کنند. قسمت‌های مختلف آن را می‌شناسند و نشانه (ا - ه ه) را پیدا می‌کنند و دور آن را خط می‌کشند تا روی آن را با قرمز بنویسند.
(فارسی - هنر - علوم)

● معلم در ساعت هنر از دانش‌آموزان می‌خواهد که درختی را طراحی کنند. سپس او قسمت‌های مختلف درخت، مانند: برگ، شاخه، ریشه و... را به دانش‌آموزان نشان می‌دهد و نام آنها را می‌نویسد. سپس از آنان می‌خواهد که نشانه جدید را در این کلمات پیدا کنند و آن را مشخص نمایند.

روش‌های تدریس: به یکی از روش‌های درس اول یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین درس (ا - ه ه)

- ۱- استخری بزرگ که بچه‌ها در آن مشغول شنا و بازی هستند و زنده‌های کنار آن مشخص است.
 - ۲- خانه‌ای که پنجره آن باز است و باد پرده‌های آن را بیرون می‌برد.
 - ۳- درختانی پر از میوه که باد میوه‌های آن را روی زمین ریخته است.
 - ۴- چند جوجه زیر درختان میوه مشغول خوردن دانه هستند.
 - ۵- چند کودک مشغول توپ بازی و یک پنجره‌ای که شیشه آن با توپ شکسته است.
- مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین درس (ش ش)
- ۱- کودکی که از چشمانش اشک می‌ریزد. (گریه می‌کند)
 - ۲- کودکی با انگشت خود رنگ را برمی‌دارد و نقاشی می‌کند. (رنگ بنفش بهتر است)
 - ۳- پشت شیشه طلا فروشی چند انگشتر و گوشواره قرار دارد.
 - ۴- کودکی در حال شانه کردن موهای دوستش است.
 - ۵- کودکی که گوش خود را با گوش پاک کن تمیز می‌کند.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● ببین و بگو

- تصویر پرندگانی که در حال درست کردن لانه هستند.
- پرندگان در لانه منتظر بیرون آمدن جوجه‌ها از تخم هستند.
- جوجه‌ها به دنیا می‌آیند و پدر و مادرشان به آنها غذا می‌دهند.
- پدر و مادر پرواز جوجه‌هایشان را تماشا می‌کنند.

درس هشتم : دریا - اردک		
اهداف		
۱- آموزش صدا و نشانه (ی) و (اُ) (اُ) ۲- تشخیص صدای (ی) و (اُ) در اوّل، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- توجه به نقش مادر بزرگ در خانواده ۵- رعایت نکات ایمنی در کنار دریا		
شاعر	شعر	کلمات جدید
-	-	قایق - دریا - یخ - چای - قایقران - روی
		مادر بزرگ - اُناق - اُردک - بُر
فعالیت های کتاب «کار»		فعالیت های کتاب «فارسی»
۱- بنویس : کلمه ها و جمله هایی با نشانه های (ی) و (اُ) ۲- کامل کن : بخش و صداکش در جدول کامل کردن جمله ها ۳- جمله سازی : نوشتن جمله برای تصویرهای مختلف ۴- مرتب کردن : مرتب کردن جمله های درهم ریخته و ساختن یک جمله . مرتب کردن حروف به هم ریخته و ساختن کلمه ۵- نوشتن نام تصاویر ۶- کلمه سازی		۱- گوش کن و بگو : آشنایی با کلماتی که صدا های (اُ) و (ی) دارند . ۲- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه ای که صدای «ی» در اوّل آن باشد و آشنایی با نام دو حیوان که صدای (اُ) داشته باشند . ۳- به دوستانت بگو : نام بردن نکات ایمنی در مواقع حضور کنار دریا، رعایت بهداشت فردی و ایجاد علاقه به انجام کارهای شخصی ۴- نمایش : بیان احساسات نسبت به جانوران و تقلید صدا و حرکات آنها ۵- کتاب خوانی : انتخاب نام برای کتابی که خوانده شده

روش های تدریس : به یکی از روش های اوّل یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین درس (ی - ی)

- ۱- یک قایق، روی دریا شناور است.
- ۲- پیرمردی در یک هوای سرد زمستانی در حال خوردن چای است.
- ۳- کودکی در هوای آفتابی، (تکه های یخ) را از یخدانی پراز یخ برمی دارد و در لیوان می ریزد.
- ۴- قایق شکسته ای در دریا دیده می شود که قایقران آن در آب افتاده و ناراحت است.

- ۵- دریا آرام است و چند کودک در آن شنا می‌کنند.
عناوین پیشنهادی برای طراحی جورچین آموزش «ا»
- ۱- مادر بزرگ در اتاق مشغول قصه گفتن برای بچه‌هاست.
 - ۲- کتاب داستانی که در آن تصویر اردک و بز نقاشی شده است و کودکی آن را می‌خواند.
 - ۳- چند اردک با رنگ‌های زیبا به دنبال مادر خود به طرف رودخانه می‌روند.
 - ۴- موشی که دُمش کنده شده و ناراحت است.

درس نهم :			لک لک - ورزش
نشانه	کلمات جدید		۱- آموزش صدا و نشانه (ک ک) و (و) ۲- تشخیص صدای (ک ک) و (و) در اوّل، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با انواع ورزش و نقش آن در سلامتی انسان ۵- شناخت جانوران مختلف و زندگی آنها
	شاعر	شعر	
ک ک	کبوتر - اردک - گنجشک - کندو - لک لک - کبک - می کند - کنار		-
و	ورزش - سوارکار - وزنه بردار - داور - دونه - توانایی - ورزشکار		-
فعالیّت‌های کتاب «فارسی»		فعالیّت‌های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو : آشنایی با حیواناتی که در آب زندگی می کنند. آشنایی با انواع ورزش‌ها. ۲- ببین و بگو : مسابقه لاک پشت و خرگوش ۳- بگرد و پیدا کن : نام بردن حیواناتی که دارای صدای (ک) در آخر کلمه باشند و نام بردن کلماتی که صدای (و) در وسط آنها باشند. ۴- به دوستان بگو : بیان احساسات درونی در رابطه با مراقبت از حیوانات، نام بردن انواع ورزش های مورد علاقه. ۵- نمایش : نمایش دادن چند حرکت ورزشی (فوتبال و ...) ۶- کتاب خوانی : بیان احساسات درونی در رابطه با کتاب قرائت شده و نام بردن شخصیت های داستان		۱- نویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن : نوشتن نام تصاویر، ترکیب دو بخش و ساختن کلمه جدید، ترکیب صامت و مصوت در جدول ۳- جمله سازی : ساختن جمله برای تصاویر ۴- مرتب کردن ۵- نوشتن نام تصاویر ۶- کلمه سازی	

روش‌های تدریس : یکی از روش‌های درس اوّل یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین مربوط به آموزش صدای «ک»

- ۱- برکه با حیوانات کنار آن، شامل : اردک - لاک پشت - زنبور - خرچنگ - لک لک
- ۲- درختی با کندوی عسل که زنبورها به طرف آن می‌روند و اردک نزدیک درخت در آب است.

۳- آسمانی که در آن کبوتران در حال پرواز هستند.

۴- گنجشکی که یک کرم را از زمین بیرون می‌کشد و بچه گنجشک‌ها در لانه، روی درخت

هستند.

۵- سگی که می‌خواهد لاک پشتی را بخورد و لاک پشت در لاک خود پنهان می‌شود.

مفاهیم پیشنهادی برای تهیه جورچین آموزش «و»

۱- چند دونه در ورزشگاه می‌دوند و داور سوت می‌زند.

۲- چند سوارکار بر روی اسب خود سوار هستند و مسابقه می‌دهند.

۳- چند ورزشکار در حال وزنه‌برداری هستند.

۴- گروهی از بچه‌ها والیبال بازی می‌کنند و داور سوت می‌زند.

۵- بچه‌ها در صف در حیاط مدرسه ورزش می‌کنند.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- تصویر مسابقه بین خرگوش و لاک پشت را نشان می‌دهد.

- خرگوش وسط راه به خواب می‌رود.

- لاک پشت آرام حرکت می‌کند و از خرگوش جلو می‌زند.

- لاک پشت برنده مسابقه می‌شود.

● به دوستان بگو

- بیان احساس درونی در رابطه با مراقبت از حیوانات.

- علاقه به ورزش‌های مختلف.

● نمایش

- چند تن از دانش‌آموزان انواع ورزش‌ها از قبیل سوارکاری، فوتبال، شنا، قایقرانی و ...

را نمایش دهند و سایر دانش‌آموزان باید حدس بزنند که چه نوع ورزشی است.

درس دهم :		پرواز - جنگل	
تجزیه و تحلیل	۱- آموزش صدا و نشانه (پ) و (گ) (گ)		
	۲- تشخیص صدای (پ) و (گ) در اول، وسط و آخر کلمات		
	۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده		
	۴- آشنایی با جنگل و جانوران آن و ایجاد علاقه به حفاظت از آن		
	۵- آشنایی با پرواز پرندگان و هواپیما		
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر
پ	پر - پرستو - پروانه - هواپیما - پا - پرنده - توپ	-	-
گ	جنگل - بزرگ - گرگ - گوزن - زندگی	-	-
فعالیت های کتاب «فارسی»		فعالیت های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو: شناخت حیوانات جنگل، نام بردن چند چیز که با صدای «پ» شروع می شود.		۱- بنویس: نوشتن کلمه ها و جمله های مربوط به درس	
۲- بگرد و پیدا کن: شناخت حیواناتی که دارای صداهای (گ) و (پ) باشند.		۲- کامل کن: نوشتن نام تصاویر، کامل کردن جمله ها، نوشتن کلمه های مناسب (او و) و (و) در جدول، کامل کردن جدول، بخش و صداکشی.	
۳- به دوستانت بگو: بیان راه های مراقبت از درختان، استفاده از وسیله نقلیه در مسافرت و آشنایی با وسائل نقلیه.		۳- جمله سازی: ساختن جمله برای تصاویر مختلف و با کلمات مختلف	
۴- بازی: کلمه سازی با استفاده از صدای آخر کلمه بیان شده.		۴- تشخیص صداهای خوانده شده: صداهای خوانده شده در جدول رنگ می شود.	
۵- کتاب خوانی: تغییر پایان داستان به صورت دلخواه			

روش های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای پ به یکی از روش های درس اول

عناوین پیشنهادی برای طراحی جورچین: جورچینی سه تکه از مفاهیم درس برای هر گروه تهیه شود تا دانش آموزان پس از درست کردن جورچین در مورد آن چه که می بینند، صحبت کنند. مثلاً:

۱- آسمانی که هواپیما در آن پرواز می کند و پنجره های هواپیما مشخص باشد.

- ۲- آسمانی با پرواز چند پرستوی زیبا (دسته‌جمعی) و پروانه‌هایی که روی گل‌ها پرواز می‌کنند.
- ۳- پرنده‌ای که در حال پرواز است و یکی از پرهایش کنده شده و به زمین می‌افتد.
- ۴- کودکی که با پدرش توپ بازی می‌کند.
- ۵- کودکی که موقع توپ بازی پایش آسیب دیده و توپ او هم پاره شده است.

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای گگ به یکی از روش‌های درس اول

عناوین پیشنهادی برای طراحی جورچین : جورچینی سه تکه از مفاهیم درس برای هر گروه تهیه شود تا دانش‌آموزان پس از درست کردن جورچین در مورد آنچه می‌بینند، صحبت کنند. مثلاً:

- ۱- حیوانات وحشی جنگل شامل : (گرگ - پلنگ - گوزن)
- ۲- گربه‌ای که موش را دنبال می‌کند و سگ هم می‌خواهد گربه را بگیرد.
- ۳- پلنگ، گوزنی را شکار کرده و آن را می‌خورد.
- ۴- روباهی با بچه‌های خود در حال خوردن یک خرگوش هستند.
- ۵- یک نهنگ بزرگ در دریا شنا می‌کند و از دور، جنگل پیداست.

درس یازدهم :				روزِ برفی — درخت		
اهداف درسی	۱- آموزش صدا و نشانه (ف) و (خ) (خ) ۲- تشخیص صدای (ف) و (خ) در اول، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با برف و بازی در روزهای برفی ۵- استفاده از لباس مناسب در روزهای سرد ۶- آشنایی با محل زندگی جانوران ۷- آشنایی با رودخانه و جانوران اطراف آن					
	نشانه	کلمات جدید			شعر	شاعر
	ف ف	کفش - کیف - آدم برفی - برف - آفتابی - فرزانه - فرشته - می‌رفتم			ما	عباس یمینی
	خ خ	ملخ - خرگوش - شاخه - درخت - خانه - رودخانه			کودکانیم	شریف
	فعالیت های کتاب «فارسی»			فعالیت های کتاب «کار»		
	۱- گوش کن و بگو : آشنایی با محل زندگی جانوران، آشنایی با فصل زمستان و پوشش مناسب این فصل ۲- ببین و بگو : درست کردن آدم برفی در یک روز برفی ۳- بگرد و پیدا کن : شناخت وسایل شخصی که دارای صدای (ف) باشند. آشنایی با کلماتی که صدای (خ) غیر آخر در آنها باشد. ۴- به دوستانت بگو : بیان احساسات درونی در یک روز برفی و پرورش قوه تخیل ۵- کتاب خوانی : نام نویسنده کتابی را که خوانده بگوید. تعداد صفحات کتاب را عنوان نماید.			۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن : نوشتن نام تصاویر، کامل کردن جمله‌ها با توجه به تصویر، کامل کردن کلمات دو بخشی که دارای صداهای (ف) و (گ) باشند، کامل کردن جمله‌ها بدون تصویر. ۳- کلمه سازی : ساخت کلمه‌هایی که دارای صداهای (ف) (گ) (ک)، (خ) و (پ) باشند. ۴- نوشتن بخش دوم کلمه‌ها : به بخش اول هر کلمه یک بخش اضافه می‌شود و کلمه‌های مختلف ساخته می‌شود. ۵- مرتب کردن : مرتب کردن حروف یک کلمه و نوشتن آن		

روش تدریس : یکی از روش‌های درس اول یا روش ابتکاری دیگر

عناوین پیشنهادی برای طراحی جورچین : جورچینی سه تکه از مفاهیم درس برای هر گروه تهیه شود تا دانش آموزان پس از درست کردن جورچین در مورد آن چه که می‌بینند، صحبت کنند؛ مثلاً :

۱- روز برفی که بچه‌ها کیف به دست به مدرسه می‌روند و برف به شدت می‌بارد.

- ۲- کودکی که در برف لیز خورده و درِ کیفش باز شده و دفترش به زمین افتاده است.
 - ۳- آسمانی ابری که خورشید پیدا نیست و بچه‌ها آدم برفی درست می‌کنند.
 - ۴- بچه‌ها در حال برف بازی هستند و کیف خود را به کناری گذاشته اند.
 - ۵- بچه‌ها در حال درست کردن آدم برفی هستند.
- مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش صدای «خ»
- ۱- مزرعه گندم که ملخ‌ها روی شاخه‌های آن هستند.
 - ۲- درختی کنار رودخانه که یک ملخ روی شاخه درخت است.
 - ۳- بچه‌ای که از درخت بالا رفته و شاخه درخت شکسته شده و بر زمین افتاده است.
 - ۴- خانه خرگوش که پراز شاخه‌های درخت است.

درس دوازدهم : همکاری – گل				
موضوع درس	۱- آموزش صدا و نشانه (ق) و (ل) (ل) ۲- تشخیص صدای (ق) و (ل) در اوّل، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- همکاری بین اعضای خانواده ۵- شناخت وسایل آشپزخانه و رعایت نکات ایمنی در استفاده از آنها ۶- توجه به آداب اجتماعی (سلام) ۷- آشنایی با محل زندگی حیوانات			
	نشانه	کلمات جدید	شعر	
	ق	قاشق – بشقاب – چاقو – قوری – قند – قندان – اتاق	–	
	ل	لبلب – لانه – گل – لبخند – سلام	–	
	فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
	۱- گوش کن و بگو : نام بردن وسایلی که صدای (ق) داشته باشند. دو کلمه که صدای (ل) در آنها شنیده می‌شود. ۲- بین و بگو : کمک به پرنده‌های زخمی و مراقبت از آنها ۳- بگرد و پیدا کن : کلماتی که صدای «ق» دارند. تکرار کلماتی که صدای «ل» دارند. ۴- به دوستان بگو : کمک به افراد خانواده، بیان احساسات شخصی (اگر بال داشتی، به کجا می‌رفتی؟) ۵- نمایش : داستان بین و بگو را نمایش دهید. ۶- کتاب خوانی : بیان خلاصه کتاب خوانده شده در کلاس		۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن : کامل کردن کلمات دو بخشی، نوشتن بخش و صدا در جدول ۳- جمله سازی : کامل کردن جمله‌ها با استفاده از تصاویر ۴- کلمه سازی : نوشتن کلماتی که آخر آنها (ل) باشند. نوشتن اسم دو جانور با نشانه‌های «ق» ۵- رنگ آمیزی : رنگ کردن تصاویری که صدای آخر آنها مثل هم است.	

روش تدریس : یکی از روش‌های درس اوّل یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین مربوط به آموزش صدای «ق»

- ۱- مادر و دختری در حال چیدن سفره هستند و در آن بشقاب و قاشق می‌گذارند.
- ۲- دختری که برای پدرش در یک سینی یک قوری و یک قندان پر از قند می‌آورد.

- ۳- کودکی در اتاق با چاقو دست خود را بریده است.
 - ۴- پسری میوه‌ها را در بشقاب می‌گذارد.
 - ۵- کودکی در حال دویدن، قندانی که پراز قند است، بر زمین می‌ریزد.
- مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین مربوط به آموزش صدای «ل»
- ۱- لک لک روی یک درخت بلند در کنار جویبار، لانه دارد.
 - ۲- یک فیل با خرطوم خود آب می‌ریزد و خودش را می‌شوید. (در جنگل).
 - ۳- ملخ بر روی شاخه درختان کنار جویبار برگ می‌خورد و بلبل بر آن شاخه لانه دارد.
 - ۴- بلبلی در قفس زندانی است و گریه می‌کند.
 - ۵- کودکی در یک گل‌زار گل لاله می‌چیند.

فعالیت های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- تصویر پرنده‌ای که زیر درخت افتاده است و امین آن را می‌بیند.
- امین پرنده را برمی‌دارد و به خانه می‌برد تا مداوا کند.
- امین با کمک خواهرش بال پرنده را می‌بندد و به او آب و دانه می‌دهند.
- امین و خواهرش آزاده بعد از درمان پرنده، او را آزاد می‌کنند.

درس سیزدهم : نارنج و برنج - خروس خوش آواز		
		۱- آموزش صدا و نشانه (ج ج) و (ا استثنا) ۲- تشخیص صدای (ج ج) و (ا استثنا) در اول، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با شالیزار ۵- توجه به چگونگی مراقبت از جانوران
شاعر	شعر	کلمات جدید
-	-	نارنج - برنج - این جا - جوجه - گنجشک - پنج
		روشن - خود - خورد - دو - خوش - خورشید
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»
۱- بنویس: نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن: کامل کردن جدول کلمات (خ خ) و (ج ج) کامل کردن جملات با توجه به تصاویر - کامل کردن جدول با توجه به صداهای مختلف «و» ۳- جمله‌سازی: جمله‌سازی با کلمات درهم ریخته، جمله‌سازی برای تصویر		۱- گوش کن و بگو: آشنایی با شالیزار و شناخت خورشید به‌عنوان منبع گرما و روشنایی زمین ۲- ببین و بگو: نوع غذای انسان و حیوانات مختلف و تفاوت آنها ۳- بگرد و پیدا کن: کلماتی که نشانه (ج) در آخر آنها باشد. کلماتی که (ا استثنا) داشته باشند. ۴- به دوستان بگو: دقت در تصویر درس نارنج و برنج و نام بردن عناصر تصویر، بیان کردن چگونگی مراقبت از جانوران خانگی مثل خروس ۵- بازی: کامل کردن کلمات با گذاشتن یک حرف در آنها ۶- کتاب‌خوانی: نام بردن شخصیت‌های داستان

روش تدریس: یکی از روش‌های درس اول یا روش‌های ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای طراحی جورچین مربوط به آموزش صدای «ج ج»

۱- یک شالیزار که در آن مردان و زنان کار می‌کنند. (مترسکی که روی آن گنجشک‌ها نشسته‌اند).

- ۲- یک درخت نارنج که باغبان نارنج‌های آن را می‌چیند.
 - ۳- خانه‌ای در شمال که در کنار آن مرغ و خروس و جوجه در حال دانه خوردن هستند.
 - ۴- یک خانواده که مشغول خوردن برنج یا نارنج (چلوکباب و نارنج) هستند.
 - ۵- کودکی که برای گنجشک‌ها برنج می‌ریزد تا بخورند.
- مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش صدای «اُ استثنا»
- ۱- پرنده‌ای که به زمین نوک می‌زند و دانه می‌خورد.
 - ۲- خورشید در آسمان نمایان است و زمین را روشن کرده است.
 - ۳- کودکی برای دو جوجه خود دانه می‌ریزد. (یک خروس، یک مرغ، دو جوجه)
 - ۴- پسری دوچرخه‌سواری می‌کند.
 - ۵- کشاورزی در حال درو کردن گندم یا جو است.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● بین و بگو

- تصویر کودکی که در حال غذا خوردن است و قاشق و چنگال در دست دارد.
- پرنده‌ای با نوک خود از زمین دانه برمی‌دارد و می‌خورد.
- حیوان علف‌خواری که در حال خوردن علف است.
- حیوان گوشت‌خواری که در حال خوردن گوشت است. (تفاوت نوع غذای حیوانات و انسان و چگونگی خوردن آن بیان شود.)

درس چهاردهم :		مهتاب - چشمه و چراگاه	
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر
	کوه - ماه - ستاره‌ها - آهو - به به - هوایی - مهتاب - مهربان	چو بان - چراگاه - قوج - چشمه - چادر - قارچ - چه - می‌چرند	ناصر کشاورزی
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو: تشخیص صدای (هه) و «ا» در کلمات مختلف، بیان کلماتی که (چچ) دارند. ۲- بگرد و پیدا کن: پیدا کردن کلمه‌هایی که یکی از نشانه‌های (هه-هه) و صدای (چه) غیر آخر دارند. ۳- به دوستان بگو: نام بردن چیزهایی که شب‌ها در آسمان می‌بینیم. ۴- کتاب خوانی: بیان احساسات نسبت به قسمت‌های مورد علاقه در داستان خوانده شده در کلاس		۱- بنویس: نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس. ۲- کامل کن: کامل کردن کلمات با گذاشتن حرف مناسب در جای خالی. کامل کردن جملات با نوشتن نام تصاویر ۳- جمله‌سازی: جمله‌سازی برای تصویر ۴- رنگ‌آمیزی: نوشتن نام تصویر و رنگ‌آمیزی کلماتی که صدای (هه-هه) دارند. ۵- تشخیص کلمات هم‌آغاز مثل چرخ، چادر ۶- کلمه‌سازی: کلمه‌سازی با یک نشانه مشترک	

روش تدریس: یکی از روش‌های درس اول یا روش‌های ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای جورچین مربوط به آموزش صدای (هه-هه)

۱- تصویری از شبی مهتابی که بچه‌ها به آسمان نگاه می‌کنند.

- ۲- آسمانی پر از ستاره که ماه و شهاب هم در آسمان مشخص است.
 - ۳- یک ماهی در حوض است و تصویر ماه در آب است. (شب مهتابی)
 - ۴- منظره‌ای از کوه و ماه و ستاره‌ها که در آن آهوها گردش می‌کنند.
 - ۵- سبزی از میوه‌ها شامل: به، هلو و... .
- مفاهیم پیشنهادی برای تهیه جورچین آموزش «ج»
- ۱- چوپانی که برای گوسفندان نی می‌زند و گوسفندان در چراگاه می‌چرند.
 - ۲- چوپانی کنار چشمه نشسته است و قوچ‌ها و گوسفندان کنار رودخانه می‌چرند.
 - ۳- کودکی از کنار چشمه قارچ می‌چیند.
 - ۴- چوپانی با چاقو هندوانه‌ای را پاره می‌کند و پوست آن را به قوچ‌ها می‌دهد.
 - ۵- زنان و مردان عشایر که در چادر زندگی می‌کنند.

درس پانزدهم : ژاله و منیژه - کتاب خوانی		
		۱- آموزش صدا و نشانه (ژ) و (خوا - خا) ۲- تشخیص صدای (ز) و (خوا - خا) در اوّل، وسط و آخر کلمات ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- آشنایی با انواع گل ها و راه های مراقبت از آنها ۵- ایجاد علاقه به مطالعه کتاب ۶- احترام به یکدیگر و ابراز علاقه اعضای خانواده نسبت به همدیگر.
نشانه	کلمات جدید	شاعر
ژ	ژاله - منیژه - پژمرده	—
خوا - خا	خواندن - خوابیدن - تخت خواب - خواهر - می خواند	—
فعالیت های کتاب «فارسی»		فعالیت های کتاب «کار»
۱- گوش کن و بگو : چگونگی مراقبت از گل ها، بیان کلماتی که (خوا) دارند، تکرار کلمات ۲- ببین و بگو : کاشت گیاه ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که در آنها صدای (ژ) و (خوا) باشد. ۴- به دوستانت بگو : زمان مناسب خوابیدن، بیان احساسات شخصی در مورد دوست داشتن گیاه و گل ۵- نمایش : کاشتن دانه و آب دادن به آن ۶- کتاب خوانی : نقاشی کردن قسمت مورد علاقه کتاب خوانده شده در کلاس		۱- بنویس : نوشتن کلمه ها و جمله های مربوط به درس. ۲- کامل کن : کامل کردن جملات و نوشتن نام تصاویر ۳- جمله سازی : ساختن جمله تصویر ۴- نوشتن کلمات با صدای (ژ) ۵- کلمه سازی : کلمه سازی با بخش مشترک (خوا)

روش تدریس : براساس روش های درس اوّل یا روش ابتکاری دیگر

مفاهیم پیشنهادی برای تهیه جورچین آموزش «ژ» :

- ۱- ژاله و منیژه به گل آب می دهند.
- ۲- گلدانی که یک گل پژمرده در آن است.
- ۳- مادر با نخ و کاموا ژاکت می بافت.

۴- آمبولانسی در خیابان آژیر می‌کشد و چند ماشین مختلف و یک ماشین ژیان هم در خیابان

هست.

۵- راننده‌ای ماشین خود را در گاراژ پارک می‌کند.

مفاهیم پیشنهادی برای تهیه جورچین آموزش «خوا»:

۱- مادر کتاب داستانی می‌خواند و امین و آزاده کنار او نشسته‌اند.

۲- کودکی نقاشی می‌کشد و کودکی دیگر، کتاب می‌خواند.

۳- کتاب‌خانه‌ای پر از کتاب است و کودکی از آن کتاب برمی‌دارد.

۴- مادر پس از نماز، قرآن می‌خواند.

۵- کودکی در تخت‌خواب، خوابیده است.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● ببین و بگو

– تصویر امین و آزاده که در حال کاشتن دانه هستند.

– گلدان را پشت پنجره جلوی نور خورشید قرار می‌دهند.

– به گلدان آب می‌دهند و دانه جوانه می‌زند.

– جوانه رشد کرده است و بچه‌ها از دیدن آن خوشحال می‌شوند.

● بگرد و پیدا کن

– کلمه‌ای که صدای (ژ) در اول آن باشد. (ژاله، ژیان، ژاکت و...)

– سه کلمه که صدای (خوا) در آنها باشد. (خواهر، می‌خواند، تخت‌خواب)

✽ خدا دانیان را دوست دارد.
امام علی (ع)

روان خوانی

روان خوانی

در کتاب فارسی چاپ ۱۳۹۰، «روان خوانی»ها به صورت هدفمند و همسو با میزان پیشرفت آموزش نشانه‌ها، نوشته و سازماندهی شده‌اند؛ به بیان دیگر، دو متن «قرآن» و «میهن ما» در پایان بخش دوم کتاب (آموزش نشانه‌ها ۱)، فقط در بردارنده ترکیب‌ها و کلماتی است که از سی نشانه آموخته شده در این بخش، ساخته شده‌اند. بنابراین، خواندن، تمرین، تکرار و نوشتن این دو متن، باعث تعمیق آموزش و یادگیری و نیز سبب افزایش دقت، شناخت و سرعت در خواندن و تشخیص نمادهای خطی می‌شود. اهداف آموزشی این بخش را در سه پهنه، به کوتاهی در پی می‌آوریم:

● شناختی

- تقویت آشنایی با نشانه‌های آوایی (صدا) زبان فارسی
- تقویت آشنایی با نشانه‌های خطی (شکل الفبا) زبان فارسی
- تقویت آشنایی بیشتر با قرآن کریم
- تقویت آشنایی بیشتر با میهن اسلامی
- غنی‌سازی ذهنی و افزایش دامنه واژگان دانش‌آموزان

● نگرش

- ایجاد علاقه نسبت به متن‌های نوشتاری فارسی
- ایجاد علاقه نسبت به خواندن متون فارسی
- ایجاد علاقه نسبت به زبان و فرهنگ فارسی
- تقویت نگرش مثبت نسبت به قرآن کریم
- تقویت نگرش مثبت نسبت به میهن اسلامی

● مهارتی

- تقویت توانایی صحیح و روان خواندن
- تقویت تشخیص و تمیز نشانه‌های خطی در کاربرد نوشتاری
- پرورش توانایی درست‌نویسی
- تقویت مهارت خوب گوش دادن
- تقویت توانایی درک و دریافت متون نوشتاری و...

متن روان خوانی‌ها

- قرآن

- میهن ما

* خدایا تو را سپاس که زیبایی‌های آفرینش را برای ما آفریدی
امام سجّاد (ع)

بخش چهارم

آموزش نشانه‌ها (دو)

بخش چهارم : آموزش نشانه‌ها (۲)

درس شانزدهم		در بازار	
	۱- آموزش نشانه (ت)		
	۲- تشخیص نشانه تشدید (ت) در کلمات مختلف		
	۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده		
	۴- آشنایی با بازار و مشاغل مختلف		
	۵- تقویت روحیهٔ سیاس‌گزاری و احترام متقابل به یکدیگر		
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر
تشدید ت	نجاری - کفّاشی - قنادی - تشکر - دکان	—	—
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو : آشنایی با بازار و مشاغل مختلف آن (کفّاشی، قنادی و...)		۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس.	
۲- بین و بگو : معرفی مشاغل معلّمی، نجاری، نقّاشی، بنایی		۲- کامل کن : کامل کردن کلمات، جملات و نوشتن نام تصاویر	
۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که در آنها نشانه تشدید (ت) است. پوشیدنی‌ها و خوردنی‌ها		۳- جمله‌سازی : جمله‌سازی با کلمات، جمله‌سازی دربارهٔ تصاویر و مرتب کردن کلمه‌های به هم ریخته	
۴- به دوستان بگو : توصیف فروشگاه‌هایی که تاکنون دیده است و نام بردن افرادی که باید از آنها تشکر کرد.		۴- جواب بده : پاسخ پرسش‌ها با توجه به تصاویر	
۵- بازی : ساختن کلمات به وسیلهٔ کارت‌های حروف الفبا			

روش تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای [ت] (در بازار)

نمونه تدریس ۱ : فعالیت ۱ :

الف) در قالب داستانی، مفاهیم درس را در کلاس مشخص می‌کنیم و هر جا به کلمات کلید و اصلی درس مثل : دکان، نجاری، کفّاشی، نجار، قنادی و تشکر رسیدیم، آن کلمه‌ها را یکی یکی معلّم یا دانش‌آموزان روی تابلو می‌نویسند.

ب) در جریان فعالیت، معلّم دانش‌آموزان را به مفاهیم درس هدایت می‌کند. مثلاً چند تصویر مرتبط به هم در مورد درس را در اختیار گروه‌ها می‌گذارد تا آنها را مرتب کنند و در مورد آن، داستان

کوتاهی بسازند. سپس نماینده هر گروه آن را برای کلاس تعریف کند و معلم نیز ضمن فعالیت دانش آموزان اشکالات تلفظی آنها را برطرف می‌کند و گاهی به آنان کمک می‌کند کلمات جدید درس را در گروه بنویسند و از روی درس در گروه بخوانند و در آخر، نتیجه فعالیت را در کلاس ارائه کنند.

تصویرهای پیشنهادی

۱- پدر با پسرش به بازار می‌روند.

۲- از دکان نجاری میخ و تخته می‌خرند.

۳- پدر به پسر کمک می‌کند تا میز بسازد.

۴- پسر میز را رنگ می‌زند.

ج) معلم از تصاویر بالا به عنوان پازل نیز می‌تواند استفاده کند.

فعالیت ۲: آموزگار با یکی از دانش آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم بود، بقیه تکرار

می‌کنند. سپس از دانش آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند.

این کلمات عبارت‌اند از: دکان، نجاری، کفّاشی، نجار، قنادی، تشکر و...

نمونه تدریس ۲

وسایل: کارت‌های رنگی (آبی، سبز، قرمز، زرد و نارنجی و...) برای گروه‌بندی - تصاویر مربوط

به موضوع درس شامل: (اره - میخ - تخته - نجار)، (آجر - خاک - ماله - بنا)، (قلم‌مو - قوطی

رنگ - مغازه رنگ‌فروشی - نقاشی)، (شیرینی - شکلات - آجیل - مغازه قنادی)، (قیچی - پارچه -

خیاط)، چسب مایع و تعدادی ورقه سفید. کارت‌های الفبای مربوط به بازی جهت کلمه‌سازی.

فعالیت دانش آموزان	فعالیت معلم
دانش آموزان برحسب رنگ کارت خود در گروه قرار می‌گیرند (رنگ آبی - سبز - قرمز - زرد و نارنجی...).	۱- ابتدا دانش آموزان را به صورت تصادفی به گروه‌های چهار نفری تقسیم می‌کنیم. (با کارت‌هایی که یک طرف آن رنگی و طرف دیگر آن تصاویر مربوط به درس دارند؛ مثلاً چهار کارت که یک طرف آنها با رنگ آبی و طرف دیگر، تصاویر اژه - میخ - تخته - نجاری دارند)
دانش آموزان کارت‌های رنگی خود را برمی‌گردانند و به تصویر پشت کارت‌ها توجه می‌کنند و با بحث و گفت‌وگو ارتباط بین آنها را تشخیص می‌دهند.	۲- از دانش آموزان خواسته می‌شود که کارت‌های رنگی خود را برگردانند و به تصویر پشت آن توجه نمایند و هر گروه رابطه منطقی بین تصاویر را کشف نماید.

۳- به کار گروه نظارت می‌کند و در صورت نیاز هدایت و راهنمایی می‌نماید.

۴- از گروه‌ها خواسته می‌شود که کارت‌های تصویری خود را روی یک برگه بچسبانند.

۵- از هر گروه خواسته می‌شود که تصاویر مربوط به خود را روی تابلوی کلاس نصب نمایند.

۶- معلم با پرسش‌های متنوع توجه دانش‌آموزان را به موارد مورد نظر جلب نماید.

۷- بعد از اینکه کلمات کلیدی (نَجّار - بِنّا - نَقّاش و...) از زبان دانش‌آموزان شنیده شد، روی تخته نوشته می‌شود. نشانه تشدید معرفی می‌گردد (این علامت روی هر حرفی که دیده شود آن حرف دو بار بیان می‌شود و یک بار نوشته می‌شود).

۸- از دانش‌آموزان خواسته می‌شود که کلمات دیگری بگویند که دارای تشدید باشند.

۹- از دانش‌آموزان خواسته می‌شود کتاب «فارسی» را باز کنند. پرسش در مورد تصویر طرح می‌شود. این تصویر مربوط به کجاست؟

۱۰- متن درس خوانده می‌شود (اشکالات تلفظی برطرف شود).

۱۱- متن درس بین اعضای هر گروه تقسیم می‌شود.

۱۲- نظارت بر کار گروه‌ها انجام شود.

تصاویر خود را روی یک برگه می‌چسبانند و درباره کار نجار، وسایلی که می‌سازد (در - کمد - میز و...) ابزار و آلات نجاری (آزه - میخ - تخته و...) و... بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

گروه ۲ (سبز رنگ)، چهار کارت با چهار تصویر مجزا که شامل: آجر - خاک - ماله - بِنّا هستند.

گروه ۳ (قرمز رنگ)، چهار کارت با چهار تصویر مجزا که شامل: قلم مو - قوطی رنگ - مغازه رنگ‌فروشی - نقّاش هستند

گروه ۴ (زرد رنگ) چهار کارت با چهار تصویر مجزا که شامل: شیرینی، شکلات، آجیل و مغازه قنادی هستند.

گروه ۵ (نارنجی رنگ) چهار کارت با چهار تصویر مجزا که شامل: قیچی، پارچه، خیاط، پارچه‌فروش هستند.

هر گروه در ارتباط با تصاویر خود بحث و گفت‌وگو می‌کند

هر گروه به‌طور جداگانه تصویر خود را روی تابلو نصب می‌کند و درباره آن توضیح می‌دهد؛ مثلاً

گروه ۱ درباره کار نجار - وسایلی که توسط نجار ساخته می‌شود. ابزار و آلات کار نجاری، اهمیت این شغل و احترام به این قشر صحبت می‌کنند.

گروه ۲ درباره کار بِنّا، ساختن خانه، مدرسه و مسجد و... توسط بِنّا، ابزار و آلات کار بنایی (آجر، سیمان، ماله و...) اهمیت این شغل احترام به آنها ... اشاره می‌کنند

۱۳- از چند دانش آموز به صورت انفرادی خواسته می شود که متن درس را کامل یا نیمه بخوانند و نیمه بعدی را فرد دیگر بخواند.

۱۴- پرسش های مربوط به «گوش کن و بگو» به صورت گروهی و یا انفرادی مطرح می شود.

۱۵- تصاویر مربوط به «بین و بگو» در گروه مورد بحث قرار می گیرد.

از هر گروه خواسته می شود که در رابطه با تصویر مورد نظر توضیح دهند.

۱۶- پرسش های مربوط به «بگرد و پیدا کن» به صورت گروهی مطرح شود.

۱۷- پرسش های مربوط به «دوستانت بگو» به صورت گروهی مطرح می شود.

۱۸- کارت های الفبایی مربوط به «فعالیت بازی» که از قبل تهیه شده است با سنجاق به پیراهن دانش آموزان وصل می شود. معلم کلمه ای مثل «پارچه» را می گوید، به همین شکل کلمه سازی با کارت های مختلف انجام می گیرد.

۱۹- کتاب کار باز می شود و تمرینات آن انجام می گیرد (به صورت فردی).

گروه ۳ درباره کار نقاشی، رنگ کردن خانه، مدرسه، مسجد، بیمارستان ها و... توسط نقاش ابزار و آلات کار نقاشی (قلم مو - رنگ و...) اهمیت این شغل و احترام به آنها... اشاره می کنند

گروه ۴ درباره کار قناد، پختن شیرینی و کیک و... توسط قناد و چیزهایی که در قنادی وجود دارد و زیاده روی نکردن در خوردن شیرینی و شکلات و تخمه و موارد بهداشتی آن، مسواک زدن و غیره اشاره می کنند.

گروه ۵ درباره فروش پارچه با انواع رنگ ها و جنس ها و... و دوختن پارچه توسط خیاط و... اشاره می کنند.

دانش آموزان کلمات را می خوانند.

نجار، بنا، نقاش و...
محمد، مکه، معلم

دانش آموزان با توجه به بحث و گفت و گوهای قبلی پاسخ پرسش را می دهند.

دانش آموزان گوش می کنند و با انگشت خود کلمات را ردیابی می نمایند.

دانش آموزان در هر گروه متن درس را می خوانند (هر نفر تقریباً ۲ خط).

دانش آموز متن درس را می خواند و بقیه گوش می کنند.

دانش آموزان پاسخ می دهند (درک مطلب)

دانش آموزان با توجه به موارد ذکر شده در جریان درس به بحث گروهی می پردازند.

نماینده هر گروه توضیحات لازم را درباره تصویر مورد نظر می دهد.

گروه ۱ کلمه های تشدیددار را می گویند. گروه ۲ پوشیدنی ها را می گویند و گروه ۳ خوردنی ها را در درس می گویند.

دانش آموزان در هر گروه به پرسش های مورد نظر پاسخ می دهند و در نهایت نماینده هر گروه برای کلاس توضیح می دهد.

دانش آموزان به ترتیب کنار هم می ایستند تا کلمه مورد نظر درست شود (پ، ا، ر، چ-ه)

دانش آموزان مشغول انجام فعالیت (نوشتاری) می شوند.

فعالیت های کتاب «فارسی»

• گوش کن و بگو

- ۱- مادر پارچه چادر نماز را از کجا خرید؟ بازار
- ۲- مادر چه جاهایی را به دخترش نشان داد؟ فروشگاه ها و دکان ها مثل نجاری و ...
- ۳- مادر از کجا شیرینی خرید؟ قنادی

• ببین و بگو

- تصویر ۱- نجار در حال کار (آشنایی با شغل نجاری و وسایل لازم و محصولات)
- تصویر ۲- نقاش در حال کار (آشنایی با شغل نقاش و وسایل لازم و محصولات)
- تصویر ۳- معلم در حال تدریس کردن (آشنایی با کار و وسایل شغل معلمی)
- تصویر ۴- بنا در حال کار (آشنایی با شغل بنایی و وسایل لازم)

● بگرد و پیدا کن

۱- کلمه‌هایی که «تشدید» دارند. اشاره به هر کلمه که داخل درس می‌باشد. مانند دگان، نجاری،

تشکر

۲- چیزهایی که پوشیدنی و خوردنی هستند. چادر، شیرینی و

● به دوستانت بگو

۱- چه دگان‌ها و فروشگاه‌هایی دیده‌اید؟ (با استفاده از محل زندگی کودک، شغل پدر و

مادر و ...)

۲- از چه کسانی باید تشکر کنیم؟ معلم دانش‌آموزان را به ارزش کارهای دیگران و نحوه تشکر

کردن و اینکه چرا باید تشکر کرد راهنمایی می‌کند.

● بازی: ساختن کلمات با حروف الفبا (هدف درس، مرور حروف الفبای خوانده شده است).

		۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷	
		۱- آموزش نشانه‌های (ص-ص) و (ذ) ۲- تشخیص نشانه‌های (ص-ص) و (ذ) در کلمات مختلف ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- دریا و فایده‌های آن ۵- آشنایی با پرندگان و حیوانات دریایی ۶- آشنایی با شرایط اقلیمی متفاوت و بی‌بردن به قدرت خدا با توجه به تنوع در خلقت ۷- ثبت خاطرات و نقاشی کردن و اهمیت آن به منظور حفظ برای آینده	
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
جعفر ابراهیمی (شاهد)	دریا	صدای - صاف - صدف - مخصوص	ص-ص
		لذت - دلپذیری - آذر - گذشته	ذ
فَعَالِیَّت‌های کتاب «کار»		فَعَالِیَّت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس. ۲- کامل کن : کامل کردن کلمات و جملات مربوط به درس، کامل کردن جدول مربوط به حرف ۳- جمله‌سازی : جمله‌سازی درباره تصاویر، جمله‌سازی درباره کلمات مطرح شده ۴- کلمه‌سازی : ساختن کلمات مربوط به درس ۵- وصل کردن : وصل کردن کلماتی که (ا) مالکیت دارند. مانند : آبِ صاف و وصل کردن سیلاب‌ها و ساختن کلمه‌ها ۶- نوشتن پنج چیز که در دریا وجود دارد ۷- تشخیص جمله‌ها به فعل مناسب ۸- پاسخ به پرسش‌های مطرح شده با توجه به تصویر		۱- گوش کن و بگو : آشنایی با دریا و عوامل موجود در آن، همراهی خانواده در مسافرت ۲- ببین و بگو : بیان تصاویر که دارای صدای (ص-ص) و (ذ) هستند. مانند (صدف، اذان، ذرت، صندوق) ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که نشانه‌های (ص-ص) و (ذ) دارند و تشخیص نشانه‌های مورد نظر در کلمات ۴- به دوستان بگو : بیان احساسات درونی نسبت به دریا و مسافرت ۵- بازی : پیدا کردن چیزهای پنهان ۶- کتابخوانی : بیان داستان شنیده شده	

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای **ص** (صدای موج) فعالیت ۱:

الف) مفاهیم درس را با شیوه‌های گوناگون مانند داستان بازی، و... در کلاس مشخص می‌کنیم و هر جا به کلمات کلیدی درس مثل: صدا، صاف، صدف‌های مخصوص رسیدیم، آن کلمه‌ها روی تابلو نوشته می‌شود.

- ۱- منظره‌ای از دریا و صدف‌های کنار آن
 - ۲- خانواده‌ای از ماشین بیرون می‌آیند.
 - ۳- بچه‌ها مشغول جمع کردن صدف هستند.
 - ۴- بچه‌ها با صدف‌ها شکل می‌سازند.
- ب) معلّم از تصاویر بالا به‌عنوان جورچین نیز می‌تواند استفاده کنند.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو

- ۱- آذر با چه کسانی به مازندران رفته بود؟ با خانواده‌اش
- ۲- چه جانورانی مخصوص دریا هستند؟ نهنگ، کوسه، هشت‌پا و...

● ببین و بگو

- ۱- تصویر ۱- ذرت (آشنایی با محصولات کشاورزی، موارد استفاده آن در خوراک و صنعت)
- ۲- تصویر ۲- مردی در حال اذان گفتن (آشنایی با مقدمات نماز)
- ۳- تصویر ۳- صابون (آموزش بهداشت)
- ۴- تصویر ۴- صندوق (آشنایی با وسیله)

● بگرد و پیدا کن

- ۱- کلمه‌هایی که «ذ» دارند. گذشته، آذر، لذت، دلپذیر
- ۲- کلمه‌هایی که «ص» دارند. صاف، صدا، صدف، مخصوص

● به دوستان بگو

- ۱- دریا چه چیزهایی را به یاد می‌آورد؟ (با توجه به نظر دانش‌آموز پاسخ داده شود.)
- ۲- در مسافرت از دیدن چه چیزهایی لذت می‌بری؟ (بیان احساسات شخصی)

● بازی

پیدا کردن وسیله‌ای که در کلاس پنهان یا جابه‌جا شده و نوشتن نام آن روی تخته توسط دانش‌آموزی که از کلاس خارج شده است.

روش تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای **ذ** (سفر دلپذیر) فعالیت ۱:

الف) مفاهیم درس را با روش‌های یاد شده، در کلاس مشخص می‌کنیم و کلمات کلیدی درس مثل: اذان، ذرت، لذت، آذر و... نوشته می‌شود.

تصویرهای پیشنهادی

۱- ماشینی کنار در منزل، پدر در عقب ماشین را باز کرده، پسری چمدانی را می‌آورد و دختر با مادری زنبیلی را می‌آورند.

۲- ماشینی که در حال حرکت در جاده است.

۳- خانواده در کنار شالیزاری ایستاده‌اند و مشغول تماشا هستند.

۴- خانواده به کارگران شالیزار کمک می‌کنند و برنج می‌چینند.

ب- معلم از تصاویر بالا به‌عنوان جورچین نیز می‌تواند استفاده کند.

فعالیت ۲: معرفی شکل و صدای (ذ) در قالب کلماتی مثل گذشته، آذر، لذت، دلپذیری که در

متن درس آمده است.

فعالیت ۳: آموزگار با یکی از دانش‌آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم بود، بقیه تکرار

می‌کنند. سپس، از دانش‌آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند. این کلمات عبارت‌اند از: گذشته، آذر، لذت، دلپذیری.

درس هجدهم : علی و معصومه – مثل خورشید			
۱۳۳		۱- آموزش صدا و نشانه (ع-ع-ع) و (ثث) ۲- برقراری روابط عاطفی و اجتماعی ۳- تشخیص نشانه (ع-ع-ع) و (ثث) در اول، وسط و آخر کلمات ۴- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۵- تقویت روحیه رفتار مناسب با دیگران ۶- تقویت روحیه احترام به معلم و دوستان ۷- تقویت روحیه نظم در کارها ۸- توجه به روز و شب به عنوان مظاهر خلقت خداوند ۹- توجه به تفاوت روز و شب ۱۰- آشنایی با نور ماه که به آن مهتاب می‌گویند.	
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
-	-	بعد - جمع - معلم - شروع - عزیز - معصومه - علی	(ع-ع-ع)
		ثریا - مثل - باعث - نائیه	ثث
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس. ۲- کامل کن : کامل کردن جملات مربوط به درس و کامل کردن جملات به کمک تصویر ۳- جمله‌سازی : جمله‌سازی درباره تصویرها و کلمات ۴- مرتب کردن : مرتب کردن کلمات مطرح شده در ساختن جمله مناسب		۱- گوش کن و بگو : آشنایی با آداب معاشرت، رعایت ادب و احترام و پاسخ پرسش‌های مطرح شده در درس و درک مطلب ۲- بین و بگو : بیان تصاویری که دارای صدای (ع-ع-ع) و (ث) هستند مانند عینک، عروسک، دست‌کفیف - نائیه شمار ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که نشانه‌های (ع) و (ث) هستند ۴- به دوستان بگو : بیان احساسات درونی ۵- نمایش : کارهای کلاس و آموزگار به صورت نمایش اجرا می‌شود. ۶- کتاب‌خوانی : بیان کتاب خوانده شده	

روش تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای **ع-ع-ع** (بجدهای خوب)

فعالیت ۱ :

الف) مفاهیم درس را با شیوه‌های متنوع در کلاس مشخص می‌کنیم و کلمات کلیدی درس مثل : علی، معلم، شروع، بعد جمع و عزیز روی تابلو نوشته می‌شود.

تصویرهای پیشنهادی :

۱- خواهر و برادری در پارک بازی می‌کنند.

۲- از سرسره بالا می‌روند.

۳- دختر جلوی سرسره زمین می‌خورد.

۴- برادر دست خواهرش را می‌گیرد و او را بلند می‌کند.

ب) معلم از تصاویر بالا به‌عنوان جورچین نیز می‌تواند استفاده کند.

فعالیت ۲ : آموزگار با یکی از دانش‌آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم بود، بقیه تکرار

می‌کنند. سپس، از دانش‌آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند.

این کلمات عبارت‌اند از : علی، بعد، جمع، معلم، شروع، عزیز، معصومه

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

• گوش کن و بگو

۱- علی و معصومه وقتی به‌جایی وارد می‌شوند، چه می‌کنند؟ اول در می‌زنند، سلام می‌کنند

...

۲- چه چیزهایی باعث روشن شدن زمین می‌شوند؟ نور خورشید، ماه و ...

• ببین و بگو

تصویر ۱- عینک (آشنایی با فایده‌های عینک، موارد استفاده از عینک، انواع عینک :

آفتابی، طبی و ...)

تصویر ۲- عروسک (آشنایی با وسایل بازی)

تصویر ۳- دست کتیف (اهمیت رعایت بهداشت فردی)

تصویر ۴- ثانیه‌شمار (آشنایی با ساعت و عقربه‌ها، اهمیت زمان و ...)

نکته : معلم کلمات استخراج شده از تصاویر را روی تابلو بنویسد.

● بگرد و پیدا کن

۱- کلمه‌هایی که «ع» دارند. علی، بعد، جمع، معلم، شروع، عزیز، معصومه و...

۲- کلمه‌هایی که «ث» دارند ثریا - مثل - باعث - ثانیه

● به دوستان بگو

۱- برای اینکه بزرگترها را خوشحال کنی، چه کار می‌کنی؟ به آنها سلام می‌کنم، به آنها ...

نمونه طرح درس پیشنهادی

موضوع درس : فارسی
شماره درس : هجدهم
نشانه : (ع-ع)
عنوان درس : علی و معصومه
زمان : براساس سه جلسه برنامه ریزی زبان آموزی
پایه : اول
تعداد : (تعداد نفرات کلاس)

اهداف درس :

آموزش صدا و نشانه (ع-ع-ع)

تقویت مهارت های گوش دادن و سخن گفتن

تشخیص (ع-ع-ع) در اول ، وسط و آخر کلمات

توانایی خواندن و نوشتن کلمه‌ها با حروف خوانده شده

تقویت روحیه احترام به بزرگترها مانند : سلام کردن ، اجازه گرفتن و...

توجه به سخنان معلم در کلاس و احترام به دوستان

تقویت روحیه نظم در کارها

ابزار آموزشی : کتاب های درسی ، تابلوی کلاس ، کارت کلمات ، کارت تصاویر و...

مدل کلاس : هر نوع چینی به صورت گروهی

روش تدریس : مشارکتی ؛ توضیحی ، پرسش و پاسخ و...

روش ارزشیابی : توصیفی با استفاده از روش مشاهده

ابزار ارزشیابی : چک لیست

فعالیت های معلم	فعالیت دانش آموزان
● معلم ابتدا دانش آموزان را با کارت های رنگی به گروه های دو یا سه نفری تقسیم می کند. کارت ها دورو دارند. یک طرف رنگی است. مثلاً قرمز و طرف دیگر تکه بریده ای از یک تصویر است، مثل درب زدن هنگام ورود و یا ...) ● از دانش آموزان می خواهد که طبق رنگ کارت خود در گروه قرار گیرند.	● دانش آموزان کارت های خود را دریافت می کنند و طبق رنگ کارت در گروه خود قرار می گیرند. (آبی - زرد - سبز - قرمز - نارنجی با توجه به تعداد دانش آموزان هر کلاس). ● دانش آموزان با کنار هم قرار دادن کارت های خود در هر گروه، تصویری را به دست می آورند که مربوط به درس است.
● معلم از دانش آموزان می خواهد که کارت های خود را برگردانند و به تصویر پشت آن توجه کنند و تصویر گروه خود را با کارت های هر نفر از اعضای گروه کامل نمایند. (جورچین)	● دانش آموزان با دقت به تصویر نگاه می کنند و درباره آن مشورت می کنند و نماینده گروه، صحبت های گروه خود را بیان می کند.
● معلم از دانش آموزان می خواهد که به تصویر به دست آمده، به دقت نگاه کنند و درباره آن با هم مشورت کنند و نکات آن را بیان کنند. ● با طرح پرسش های متنوع، توجه دانش آموزان را به موارد مورد نظر جلب می کند.	● گروه آبی: سلام کردن دو کودک به پدر یا مادر ● گروه قرمز: درب زدن قبل از ورود ● گروه سبز: گوش کردن در کلاس درس ● گروه نارنجی: جمع کردن وسایل بعد از درس ● گروه زرد: اجازه گرفتن هنگام استفاده از وسایل دیگران ● و ...
● معلم از دانش آموزان می خواهد که کتاب خود را باز کنند و هر گروه خطی را بخوانند. در صورتی که به کلمه ای رسیدند که نشانه جدید را داشت و نتوانستند آن را بخوانند، از گروه کمک بگیرند؛ و یا در صورت نیاز از معلم کمک گرفته و کلمه را بخوانند.	● دانش آموزان کتاب ها را باز می کنند و هر گروه خطی از متن کتاب را می خواند و در صورتی که به نشانه جدیدی رسیدند که تاکنون نخوانده اند، از هم گروه های خود کمک می گیرند و یا از معلم کمک گرفته و کلمه را می خوانند.
● معلم از دانش آموزان در هر گروه می خواهد که از روی متن درسی بخوانند.	● نماینده ای از هر گروه خط مربوط به گروه خود را می خواند تا درس به طور کامل خوانده شود. به این ترتیب، شماره بعدی هر گروه برای بار دوم درس را می خوانند و به همین ترتیب کار ادامه می یابد تا با دقت و توجه بخوانند. (البته با توجه به زمان)
● دانش آموزان گوش می دهند و در صورت نیاز پاسخ می دهند و تکرار می کنند.	● دانش آموزان گوش می دهند و در صورت نیاز پاسخ می دهند و تکرار می کنند.

- دانش‌آموزان کلمات (عمو، ساعت، عروسک، عینک، عروس سعید، مسعود و...) را نام می‌برند.
- دانش‌آموزان جای نشانهٔ (ع) را در جدول آواها و صداها (الفبا) نشان می‌دهند و یاد می‌گیرند.
- نمایندهٔ هر گروه دربارهٔ تصویر توضیحات لازم را می‌دهد و جملهٔ ساخته شده را بیان می‌کند.
- دانش‌آموزان به پرسش‌های «بین و بگو» پاسخ می‌دهند.
- هر گروه پاسخ خود را پس از مشورت می‌گوید.
- دانش‌آموزان پاسخ‌ها را به نوبت در گروه عنوان می‌نمایند؛ سایر اعضا در گروه گوش می‌دهند.
- هر کدام از بچه‌ها نقش خود را عهده دار می‌شوند و به ایفای نقش می‌پردازند.
- بعضی از دانش‌آموزان داوطلب، این کار را انجام می‌دهند.
- دانش‌آموزان کلمه‌ها و جمله‌های درس را می‌نویسند.

- معلّم توضیحات لازم را می‌دهد تا درس کامل شود. با تکیه بر کلمات جدید و اینکه این نشانه هم مثل (صص) که در بعضی کلمات به جای (سس) می‌نشست، یا (ذ) که به جای (ز) می‌نشست؛ گاهی اوقات به جای (أ، ا، آ) می‌آید. یعنی وقتی که می‌گوییم «علی»، آن را با (أ) نمی‌نویسیم بلکه با (ع) غیر آخر می‌نویسیم. وقتی می‌گوییم «بعد»، آن را با (ع) وسط می‌نویسیم. معلّم علت تغییر شکل در هر قسمت را کاملاً توضیح می‌دهد. مثلاً می‌گوید که چرا بعضی اوقات (ع) در وسط می‌آید؛ و یا از دانش‌آموزان می‌پرسد. همچنین مثال برای (ع) آخر چسبان می‌آورد. مثل: جمع، شمع، و... و (ع) آخر. مثل: شروع.

توجه: در چهار شکلی‌ها جا افتادن اینکه کدام شکل را در اول، وسط و یا آخر ننویسند، بسیار مهم است. به سبب سهولت کار، باید کلماتی را با جای خالی در نشانهٔ (ع) داد تا خودشان کامل کنند و به تجربه یاد بگیرند که کدام شکل در کجای کلمه می‌آید. همچنین باید توجه داشت که نشانهٔ (ع) از خود صدایی ندارد و با ترکیب مصوت‌ها، صدادر می‌شود. مثال: عَ عِ عَا عَو عِ

- معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد که کلمات دیگری را بگویند که این نشانه را دارند.

● بازی

- معلّم می‌تواند کلماتی را که یکی از نشانه‌های (ع) دارد، عنوان کند تا دانش‌آموزان تشخیص دهند که کجای کلمه است؛ و یا تصاویر واژه‌ها را نشان دهد تا دانش‌آموزان بگویند که کدام شکل نشانهٔ (ع) دارد.
- معلّم می‌تواند تصاویری را که (ع) دارند، نشان دهد تا دانش‌آموزان جمله‌ای بسازند.
- معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد که نشانهٔ جدید را در جدول الفبا پیدا کنند و جای آن را یاد بگیرند.
- فعالیت‌ها:
- بین و بگو
- معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد که دربارهٔ تصاویر مربوط به «بین و بگو» بحث کنند و جمله‌ای بسازند.

● جملات با استفاده از درس یا تصاویر توسط دانش‌آموزان کامل می‌شود.
دانش‌آموزان با توجه به تصویر این تمرین، جمله‌ای درباره آن می‌نویسند.
دانش‌آموزان شکل مورد نظر را به یک نقاشی زیبا تبدیل می‌کنند و برای هر یک از شکل‌های (ع) یک یا چند کلمه می‌نویسند.

● معلم پرسش‌های «گوش کن و بگو» را به صورت گروهی یا فردی مطرح می‌کند تا دانش‌آموزان پاسخ دهند.
● معلم پرسش‌های مربوط به «بگرد و پیدا کن» را به صورت گروهی مطرح می‌کند و از گروه می‌خواهد که به سؤال‌ها پاسخ دهند.
(او به این سؤالات اضافه می‌کند و گروه‌ها را مورد تشویق قرار می‌دهد.)

● به دوستانت بگو

● معلم پرسش مربوط (به دوستانت بگو) را به صورت گروهی مطرح می‌کند، هر نفر باید، با رعایت نوبت در گروه، برای هم گروه‌های خود پاسخ را عنوان کند. (معلم در تمام مراحل فعالیت بر کار گروه‌ها نظارت دارد و در صورت لزوم راهنمایی لازم را انجام می‌دهد)

● نمایش :

● معلم راجع به فعالیت‌های نمایش توضیح می‌دهد.
توجه : این نمایش را می‌توان در گروه‌ها هم اجرا کرد.
در هر گروه یک نفر معلم است و بقیه اعضا، دانش‌آموزان می‌شوند. با این کار، تعداد بیشتری مشارکت خواهند داشت.

● کتاب خوانی

● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد داستانی را که قبلاً خوانده‌اند یا برایشان خوانده شده است، برای دوستان خود بیان کنند.

بنویس

کامل کن

معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که برای این تصویر جمله‌ای بنویسند.

بازی (فعالیت تکمیلی)

معلم چهار شکل (ع) را به هر گروه می‌دهد تا هر نفر به دلخواه خود یکی را تزیین نمایند و به این ترتیب، شکل‌های بسیار زیبایی تولید می‌شود. سپس از آنها می‌خواهد که برای هر یک از شکل‌های نشانۀ (ع) یک یا چند کلمه بنویسند.

● نمایش : معلّم می‌تواند از رفتار بچه‌ها (معلّم بازی)، به بررسی کار معلّمی خود بپردازد و از زاویه نگاه دانش آموزان، عملکرد خود را ارزیابی کند.

● کتاب‌خوانی : یک نفر به صورت داوطلب کتابی را که هفته پیش خوانده شد، برای دیگران تعریف می‌کند. بهتر است :

۱- سؤالاتی از کتاب مطرح شود .

۲- چند نفر، هرکدام بخشی از کتاب را تعریف کند.

۳- هر یک از دانش آموزان، داستان را به شکل دیگری تمام کند.

نمونه چک لیست پیشنهادی برای ارزشیابی درس هجدهم

گروه ۳			گروه ۲			گروه ۱			مشاهدات
...	...	...	.	.	...	مینا	زهرا	فاطمه	انتظارات
									دانش آموز بتواند : از روی درس روان و درست بخواند . ویژگی های بجه با ادب را به درستی بیان کند . به صحبت های دوستانش در گروه با دقت گوش کرده و به موقع واکنش نشان دهد . به سؤال هایی که از او پرسیده می شود پاسخ مناسب بدهد . در گروه، نوبت و احترام دیگران را در جهت صحبت کردن رعایت کند . مخالفت خود را با نظرات دیگران با دلیل نشان دهد . (نقد کند) کلماتی را که با نشانه های جدید ساخته شده اند به راحتی بخواند و بنویسد . اسم هریک از شکل های نشانه جدید را بیان کند . کلمه هایی که نشانه ای جدید دارند، در متن پیدا کرده و با آنها جمله سازی کند . نظراتش را در کلاس به راحتی با دیگران در میان گذارد . در تشخیص موضوع نمایش، فعالانه شرکت کند .

درس نوزدهم :		حلزون	
۱- آموزش صدا و نشانه (ح ح) ۲- تشخیص نشانه (ح ح) در کلمات مختلف ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات خوانده شده ۴- آشنایی با زندگی حلزون			
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر
ح ح	حلزون - احساس - حال - حرکت - حیوان - صبح	آزاد	-
فعالیت های کتاب «فارسی»		فعالیت	
۱- گوش کن و بگو : پاسخ پرسش های مطرح شده در درس (درک مطلب) ۲- بین و بگو : بیان تصاویری که دارای صدای (ح ح) می باشند مانند : (حوله، تمساح، حمام، ساحل) ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای صدای (ح ح) و (ه ه) هستند. ۴- به دوستان بگو : بیان کردن حالت دفاعی حیوانات هنگام خطر و ترس و بیان اطلاعات دانش آموزان درباره حیوانات ۵- نمایش : نمایش نوع حرکت جانوران ۶- کتاب خوانی : بیان علاقه کودک نسبت به کتاب خوانده شده و شخصیت های داستان		۱- بنویس : نوشتن کلمه ها و جمله های مربوط به درس ۲- کامل کن : کامل کردن جدول حروف و ساختن کلمه، کامل کردن جملات با کلمات مناسب ۳- جمله سازی : جمله سازی درباره تصاویرها و کلمات ۴- نوشتن : نوشتن نام تصاویر	

روش های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای ح ح (حلزون) فعالیت ۱

الف) مفاهیم درس را با شیوه های متنوع در کلاس مشخص می کنیم و کلمات کلیدی مثل حلزون، احساس، حرکت، حال، صبح، حیوان روی تابلو نوشته می شود.
تصویرهای پیشنهادی :

۱- حلزونی روی شاخه ای مشغول حرکت است.

۲- کودکی در حال تماشای حلزون

۳- حلزون سرش را به داخل صدفش برده.

۴- حلزون‌های زیادی اطراف بچه‌ها را گرفته و بچه‌ها ترسیده‌اند.

ب) معلم می‌تواند از تصاویر بالا به عنوان پازل استفاده کند.

فعالیت ۲: آموزگار با یکی از دانش‌آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم باشد، بقیه تکرار

می‌کنند. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند.

این کلمات عبارتند از: حلزون، احساس، حرکت، حال، صبح، حیوان.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو

۱- بدن حلزون چگونه است؟ نرم و چسبناک است.

۲- وقتی حلزون می‌ترسد به کجا می‌رود؟ درون صدفش که به پشتش چسبیده است.

۳- حلزون چگونه راه برگشت خود را پیدا می‌کند؟ از اثرش که روی زمین و چیزهای دیگر

می‌ماند.

● ببین و بگو

تصویر ۱- حوله (توجه به سلامت و بهداشت، استحمام، حوله شخصی و ...)

تصویر ۲- تمساح (آشنایی با حیوانات و تنوع در مخلوقات الهی)

تصویر ۳- حمام با دوش (توجه به بهداشت و نقش آن در سلامتی)

تصویر ۴- ساحل (توجه به دریا و فایده آن و زیبایی‌های آفرینش)

نکته: بهتر است معلم کلمات استخراج شده از تصاویر را (خودش یا دانش‌آموزان) روی تابلو

بنویسند. کلماتی را که خود یا دانش‌آموزان از تصاویر استخراج می‌کنند.

● بگرد و پیدا کن

۱- سه کلمه از درس پیدا کن که شکل (ه) داشته باشد. هزاران، همه، همین، هرچیز، آنها و ...

۲- کلمه‌هایی که شکل (ح) داشته باشد؛ مانند: حلزون، احساس، حرکت، حال، صبح،

حیوان و ...

● به دوستان بگو

۱- حیواناتی مانند جوجه تیغی و لاک‌پشت هنگام ترس چه کاری می‌کنند؟ جوجه تیغی، تیغ پرت

می‌کند و خودش را گرد می‌کند. لاک‌پشت در لاک خود پنهان می‌شود.

- ۲- نام بردن حیواناتی مثل حلزون که بدنی نرم دارند. مانند کرم، مار و... .
- نمایش: نام بردن حیوان مورد علاقه و تقلید حرکت آن. معلم کوشش کند که این حیوانات را دسته بندی کند مثلاً حیوانات خانگی، جنگلی، پرنده ها و... .
 - کتاب خوانی: بهتر است معلم بپرسد: از چه چیزهایی لذت بردی؟ داستان، نامها، شکل کتاب و... .
 - باهم بخوانیم: برای این درس، شعر کوتاهی انتخاب و در کلاس خوانده شود. (شعر باید مورد علاقه بچه ها باشد و از شعر شاعران منطقه خود نیز در صورت امکان استفاده شود و...).

رضا - خاطرات انقلاب		درس بیستم :	
۱- آموزش صدا و نشانه‌های (ض، ض) و (ط) ۲- تشخیص نشانه‌های (ض، ض) و (ط) در کلمات مختلف ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات خوانده شده ۴- اهمیت عبادت از مریض و احوال پرسی از دوستان ۵- آشنا کردن دانش‌آموزان با مسجد و آداب آن ۶- آشنایی با انقلاب و شعارهای آن ۷- تقویت روحیه تجلیل از شهدا و امام خمینی			
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
هاشمی	جشن بهمن	رضا - وضو - حوض - مریض - حیاط - خاطرات - وطن - طولی	ض ض ط
فعالیت‌های کتاب «کار»		فعالیت‌های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس : نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن : کامل کردن جملات ناقص و نوشتن کلمات ۳- جمله سازی : جمله سازی درباره تصاویرها و کلمات ۴- مرتب کردن : مرتب کردن کلمات مطرح شده و ساختن جمله مناسب ۵- نوشتن : نوشتن نام تصویر ۶- پاسخ به پرسش‌های مطرح شده در کتاب با کمک تصویر و درک مطلب		۱- گوش کن و بگو : پاسخ پرسش‌های مطرح شده در درس (درک مطلب) ۲- ببین و بگو : بیان تصاویری که دارای صدای (ض، ض) و (ط) می‌باشند؛ مانند : حوض، طوطی، قطار، وضو ۳- بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلماتی که دارای صدای (ض، ض) و (ط) هستند. ۴- به دوستان بگو : بیان کردن اوقات اذان و آنچه مردم در ۲۲ بهمن انجام می‌دهند. ۵- بازی : نام بردن وسایل پنهان ۶- کتاب خوانی : انتخاب کتاب و خواندن آن	

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای ض ض (رضا)

فعالیت ۱

الف) مفاهیم درس را با روش‌های متنوع و خلاق در کلاس مشخص می‌کنیم و کلمات کلیدی

درس مثل : حوض، وضو، رضا و مریض را روی تابلو می‌نویسیم.

تصویرهای پیشنهادی

۱- نمایی از مسجد

۲- پسری به مسجد وارد می شود.

۳- پسر در حال وضو گرفتن

۴- پسر در صف نماز جماعت نماز می خواند.

ب) معلم از تصاویر بالا به عنوان جورچین نیز می تواند استفاده کند.

فعالیت ۲: آموزگار یا یکی از دانش آموزان از روی درس می خواند و اگر لازم باشد،

بقیه تکرار می کنند. سپس، از دانش آموزان می خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند.

این کلمات عبارتند از: حوض، وضو، رضا و مریض

فعالیت های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو

۱- صدای اذان از کجا به گوش می رسد؟ از بلندگوی مسجد

۲- انقلاب اسلامی در چه روزی پیروز شد؟ بیست و دوم بهمن

● بین و بگو

تصویر ۱- طوطی (آشنایی با پرندگان)

تصویر ۲- قطار (آشنایی با وسایل نقلیه)

تصویر ۳- حوض (توجه به اهمیت آب، این نعمت الهی در حفظ بهداشت و سلامتی)

تصویر ۴- وضو گرفتن (آشنایی برای نزدیک تر شدن به پروردگار با نماز و مقدمات آن)

نکته: بهتر است کلمات استخراج شده از تصاویر (توسط معلم یا دانش آموزان) روی تابلو

نوشته شود.

روش های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای **ط** (خاطرات انقلاب)

فعالیت ۱

الف) مفاهیم درس را با روش های گوناگون در کلاس روشن می کنیم و کلمات کلیدی درس مثل

حیاط، خاطرات، طولی، وطن را روی تابلو می نویسیم.

تصویرهای پیشنهادی

- ۱- تصویری از مردم در حال شعاردادن در خیابان و در طرف دیگر سربازانی که با تفنگ ایستاده‌اند.
- ۲- سربازانی که مشغول تیراندازی به مردم هستند.
- ۳- چند نفر شهید شده‌اند و در خیابان افتاده‌اند.
- ۴- شهیدان با آمبولانس به بیمارستان منتقل می‌شوند.
- ۵- معلم از تصاویر بالا به عنوان جورچین نیز می‌تواند استفاده کند.
- ۶- فعالیت ۲: آموزگار یا یکی از دانش‌آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم بود بقیه تکرار می‌کنند. سپس، از دانش‌آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند. این کلمات عبارتند از: حیاط، خاطرات، طولی، وطن.

فعالیت‌های کتاب فارسی

● بگرد و پیدا کن

- ۱- برای هر کدام از شکل‌های (ضض) یک کلمه بگو. ض: رضا، وضو، حاضر، ریاضی.
ض: مریض، حوض
- ۲- کلمه‌هایی را که نشانه «ط» دارند: حیاط، خاطرات، طول و وطن
به دوستان بگو
- ۱- مردم در روز بیست و دوم بهمن چه می‌کنند؟ جشن می‌گیرند، شادی می‌کنند و خاطرات انقلاب را می‌گویند.
- ۲- چه وقت‌هایی اذان می‌گویند؟ قبل از هر نوبت نماز

درس بیست و یکم : لاک پشت و مرغابی‌ها — درس آزاد			
		۱- آموزش صدا و نشانه (غ-غغ-غ) ۲- تقویت روحیه همکاری و کمک به دیگران ۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده ۴- تشخیص نشانه (غ-غغ-غ) در کلمات مختلف ۵- رعایت ادب و احترام هنگام سخن گفتن	
شاعر	شعر	کلمات جدید	نشانه
-	-	مرغابی - غمگین - جغد - کلاغ - جیغ	غ-غغ-غ
فعالیت های کتاب «کار»		فعالیت های کتاب «فارسی»	
۱- بنویس: نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن: کامل کردن جملات ناقص و کامل کردن جملات با حروف مطرح شده، کامل کردن جدول ۳- کلمه سازی: نوشتن کلماتی که صدای (غ) دارند. ۴- تشخیص جملات درست و نادرست با توجه به متن درس		۱- گوش کن و بگو: پاسخ پرسش‌های مطرح شده در درس (درک مطلب) ۲- بین و بگو: بیان تصاویری که دارای صدای (غ) در آنها می‌باشد. ۳- برگرد و پیدا کن: پیدا کردن کلماتی که صدای (غ) دارند. (دردرس) ۴- به دوستان بگو: آشنایی با پرندگان که در آب زندگی می‌کنند. ۵- بازی: بازی با کلماتی که صدای مشترک دارند.	

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای غ-غغ-غ

(لاک پشت و مرغابی‌ها)

فعالیت ۱

الف) مفاهیم درس را با شیوه‌های متنوع و خلاق در کلاس روشن می‌کنیم و کلمات کلیدی درس مثل: مرغابی، جیغ، غمگین، جغد و کلاغ را روی تابلو می‌نویسیم.

تصویرهای پیشنهادی

- ۱- پرواز مرغابی‌ها در آسمان
- ۲- شکارچی به سمت مرغابی تیراندازی می‌کند.
- ۳- یکی از مرغابی‌ها در حال زمین افتادن

۴- خواهر و برادری کنار مرغابی با ناراحتی نشسته‌اند.
 ب) معلّم از تصاویر بالا به عنوان پازل نیز می‌تواند استفاده کند.
فعالیت ۲: آموزگار یا یکی از دانش‌آموزان از روی درس می‌خواند و اگر لازم باشد، بقیه تکرار می‌کنند. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد که شکل صدای جدید را در کلمات درس پیدا کنند.
 این کلمات عبارتند از: مرغابی، غمگین، جیغ و کلاغ.

فعالیت‌های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو

۱- چرا لاک پشت از بالا به زمین افتاد؟ چون دهانش را باز کرد تا فریاد بزند.
 ۲- وقتی مرغابی‌ها می‌خواستند پرواز کنند، به لاک پشت چه گفتند؟ هرکسی هرچه گفت لاک پشت گوش نکند و جواب ندهد.

● ببین و بگو

تصویر ۱ - غنچه (آشنایی با رشد گیاهان: دانه، غنچه، گل)
تصویر ۲ - جغد (آشنایی با پرندگان شکاری در شب)
تصویر ۳ - چراغ راهنمایی (آشنایی با مقررات عبور و مرور و قوانین در شهرها)
نکته: بهتر است معلّم یا دانش‌آموز کلمات استخراج شده از تصاویر را روی تابلو بنویسد.

● بگرد و پیداکن

۱- کلمه‌هایی که شکل (غ) دارند. مرغابی، غمگین، جیغ، جغد، کلاغ
 ● به دوستانت بگو
 ۱- چه پرنده‌هایی را می‌شناسی که در کنار آب زندگی می‌کنند؟ لک لک، مرغابی، قو و...
 ● بازی: بهتر است معلّم تعداد بیشتری از کلمات مشترک را به کاربرد.
توجه: «درس آزاد» با راهنمایی، نظارت و هدایت آموزگاران محترم و به کمک گروه‌های دانش‌آموزی تولید می‌شود. بهتر است در این درس به موضوع‌های محلی، بازی‌ها، آداب و مسایل زبانی و فرهنگ بومی پرداخته شود. مشارکت اولیا، شیرینی و لذت تولید دانش‌آموزان را بیشتر خواهد کرد.

درس بیست و دوم :		پیامبر مهربان	
درجہ اولیٰ	۱- آموزش صدا و نشانه (ظ)		
	۲- آشنایی با اعیاد مذهبی (عید مبعث و...)		
	۳- توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده		
	۴- تشخیص نشانه (ظ) در کلمات مختلف		
	۵- شناخت «مکه» به عنوان خانه خدا		
نشانه	کلمات جدید	شعر	شاعر
ظ	ظلم	پیغمبر ما	علی اصغر نصرتی
فعالیت‌های کتاب «فارسی»		فعالیت‌های کتاب «کار»	
۱- گوش کن و بگو: پاسخ پرسش‌های مطرح شده در درس (درک مطلب) ۲- بین و بگو: بیان تصاویری که صدای (ظ) در آنها می‌باشد. ۳- بگرد و پیدا کن: پیدا کردن کلماتی که صدای (ظ) دارند. ۴- به دوستان بگو: آشنایی با جشن‌ها و اعیاد ملی و مذهبی و بیان داستانی درباره حضرت محمد (ص) ۵- نمایش: شستن ظرف در آشپزخانه ۶- کتاب خوانی: نام بردن اسامی داستان‌های هفته گذشته		۱- بنویس: نوشتن کلمه‌ها و جمله‌های مربوط به درس ۲- کامل کن: کامل کردن جملات ناقص با توجه به فعل جمله ۳- جمله سازی: جمله سازی درباره تصویرها و کلمات ۴- مرتب کن: مرتب کردن کلمات درهم ریخته و ساختن جملات مناسب. ۵- پاسخ به پرسش‌های مطرح شده در کتاب و درک مطلب	

روش‌های تدریس پیشنهادی برای آموزش شکل و صدای ظ فعالیت

الف) مفاهیم درس را به شکل متنوع و خلاق در کلاس روشن می‌کنیم و کلمات کلیدی درس، مثل: مواظبت، ظلم را روی تابلو می‌نویسیم.

تصویرهای پیشنهادی

- ۱- بچه‌ها در حال تزیین کردن کوچه
- ۲- پدر با جعبه شیرینی به منزل می‌آید
- ۳- پدر به بچه‌ها هدیه می‌دهد.

۴- روی هدیه، کارتی است که بر روی آن عبارت «عید مبعث مبارک» نوشته شده است.
ب) معلّم از تصاویر بالا به عنوان جورچین نیز می‌تواند استفاده کند.

فعالیت های کتاب «فارسی»

● گوش کن و بگو

- ۱- پیامبر (ص) در چه شهری به دنیا آمد؟ مکه
- ۲- روز مبعث چه روزی است؟ بیست و هفتم رجب روزی که حضرت محمد (ص) به پیامبری

رسید.

● ببین و بگو

- ۱- تصویر ۱ - ظرف (آشنایی با وسایل آشپزخانه)
 - ۲- تصویر ۲ - خدا حافظی (تقویت مهارت های اجتماعی و رعایت ادب هنگام خروج)
- نکته: بهتر است معلّم یا شاگرد، کلمات استخراج شده از تصاویر را روی تابلو بنویسند.

● بگرد و پیدا کن

- ۱- کلمه هایی که شکل (ض ض) دارند؛ مانند: حضرت، مریض، بعضی.
 - کلمه هایی که شکل (ظ ظ) دارند؛ مانند: اعظم، ظلم
- ### ● به دوستان بگو
- ۱- چه روزهایی را می‌شناسی که مردم در آن روزها جشن می‌گیرند؟ جشن های مذهبی مانند مبعث، غدیر، قربان، فطر و جشن های ملی مانند نوروز، ۲۲ بهمن.
 - ۲- داستانی که درباره حضرت محمد (ص) می‌دانی، بگو. (باتوجه به سطح درک و دانش بچه‌ها)
- ### ● نمایش: دانش آموزان شستن ظرف در آشپزخانه را نمایش می‌دهند.

* خدایا، زبانم را به گفتن سخن حق، عادت بده.
امام سجاد (ع)

روان خوانی

روان خوانی

در این بخش، چند متن برای روان خوانی انتخاب شده است. روان خوانی‌ها برای تقویت مهارت خواندن، پرورش ذوق و علاقه به مطالعه، ایجاد فرصت‌های مناسب برای تقویت و هدایت عواطف، احساسات، تفکر و گسترش دنیای ذهن و روان دانش‌آموز است. خوب عرضه کردن این بخش، به پرورش ذوق و تخیل و گرایش و نگرش مثبت به زندگی و ارزش‌های دینی، اجتماعی، هنری، ملی و تربیتی بسیار مؤثر است.

گزارشی از چگونگی طراحی و اجرای خط تحریری آموزان در کتاب‌های درسی دوره دبستان

«العلم فی الصغر كالنقش فی الحجر»

علی (ع)

خط مخصوص آموزش را می‌توان به دو دوره تقسیم کرد :

۱- قبل از حروف چینی و ماشین چاپ

۲- پس از حروف چینی و استفاده از ماشین چاپ

قبل از حروف چینی و ماشین چاپ : این دوره را می‌توان به چند بخش و خطوط مختلف تقسیم کرد و از دید آموزش مورد بررسی قرار داد؛ که در اینجا به آن نمی‌پردازیم. در این قسمت به دوره اخیر می‌توان اشاره داشت؛ جایی که خط به صورت دست نویس، مبتنی بر نستعلیق آموزش داده می‌شد. در این دوره کتاب‌های مورد نظر برای آموزش احتمالاً به صورت دست نوشته، تکثیر می‌شده و چند نفر از یک کتاب استفاده می‌کرده‌اند. خوشنویسان معتقد هستند که در آن دوره، مردم خوش خط‌تر بوده‌اند اما به سرعت و یادگیری در آموزش هیچ اشاره‌ای نمی‌کنند و این مهم را نباید از نظر دور داشت که تعداد کاراکترهای مورد استفاده به مراتب بیش از آن چیزی بوده که در حال حاضر عامه با آن آشنایی دارند. به عنوان مثال ما برای حرف «ب» چهار شکل را می‌شناسیم : (ب ب ب ب). اما در آن دوره با توجه به حرف بعد از آن مشخص می‌شده که حرف به چه شکلی باید نوشته شود : مثل بم ، بج ، بو ، بر ، بیم ، بی و... و طبیعتاً در این حالت بیش از چهار حالت می‌توان برای «ب» شناسایی کرد.

پس از حروف چینی و ماشین چاپ : پس از اختراع ماشین چاپ و رواج یافتن آن در ایران که از دوران مشروطیت آغاز شده بود و رشد جمعیت، نیاز به سرعت در امر اطلاع رسانی و استفاده از فناوری جدید بیش از پیش احساس شد و آموزش نیز جدا از این امر نبود، پس استفاده از ماشین چاپ برای چاپ کتاب درسی مورد نظر و به تبع آن استفاده از حروف چینی لازم آمد.

ملاک و محور چاپ، همچنان دست نوشته‌ها بود؛ اما به تدریج الفبای چاپی جایگزین دست نوشته‌ها شد، با این توضیح که شکل حروف چاپی را از خط نسخ - البته با دخل و تصرف‌هایی - اقتباس می‌کردند نه از خط نستعلیق، زیرا برای ساختن حروف سری و نیز چیدن آن به صورت افقی، الفبای

خط نسخ در عمل، مناسب تر بود. برای مثال کلمه «حجج» با سه حرف «ح» «ج» «ج» به سادگی در کنار هم چیده می شود ولی این چینش در خط نستعلیق با دشواری همراه بود؛ زیرا شکل حجج به دلیل ترکیب عمودی آن جدایی ناپذیر بوده، اشکال فنی و عملی پیدا می کرد.

پس خط‌های شبه نسخ چون روی خط کرسی قرار می گرفتند، بهترین گزینه برای حروفچینی بودند. دوره‌ای با خط جدید یا فونت‌های جدید آغاز شد که از آن جمله می توان به خط آموزشی کلاس اول اشاره کرد.

می دانیم روش تدریس الفبا و همچنین انتخاب خطی که در کلاس اول ابتدایی، الفبا را با آن یاد می دهند (قبل از سال ۱۳۸۰) نتیجه زحمات و نظرات دو استاد فقید، مرحوم دکتر محمدباقر هوشیار شیرازی و مرحوم جبار باغچه بان است. این خط شباهت زیادی به نسخ دارد و به همین جهت آن را شبه نسخ می نامند. با توجه به این که در نسخ، هریک از حروف در اتصال‌ها، شکل‌های گوناگونی دارد، مثلاً حرف «ب» در خط نسخ چایی چهار حالت دارد «ب، ب، ب، ب» و بسته به این که تنها نوشته شود یا به حرف قبل یا بعد خود بچسبد، از یکی از شکل‌های فوق استفاده می شود. مؤلفان کتاب اول ابتدایی برای راحتی و سادگی، تنها دو شکل از شکل‌های بالا را برای نوشتن کلمات مختلف مورد استفاده قرار داده اند (ب ب). لذا خطی که قسمتی از کتاب اول را با آن نوشته اند نسخ کامل نیست، شبیه نسخ است به عبارت دیگر از کمترین شکل حروف استفاده شده است.

این خط با ساختاری بسیار ساده، متشکل از ترکیب چند خط که عمدتاً شیوه عربی در آن مشهود بود توسط اساتید آن دوره به کار گرفته شد. از فواید این خط ساختار ساده آن، جهت آموزش واز اشکالات آن می توان به زاویه دار و ناهمگون بودن حروف اشاره کرد که بعضی‌ها این امر را سرآغاز بدخطی می دانند و معتقد هستند چیزی که باعث می شود حروف فارسی زیباتر به نظر برسند وجود انحنا در آن است. در قسمت زیر نمونه‌ای از خط مورد نظر مشاهده می شود.

خدا

به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست

که هم درخانه‌ی ما هست و هم نیست؟

توگفتی مهربانتر از خدا نیست

دمی از بندگان خود جدا نیست

چراهرگز نمی آید به خوابم؟

چرا هرگز نمی گوید جوابم؟

نیاز صبغاهت را شنیدم
تو را دیدم، خدایت را ندیدم»

...
...

همانگونه که اشاره شد حروف در این فونت برای ساده شدن فقط دوشکل یا یک شکل بیشتر ندارند :

مثل : «ب ، ب» ، «ج ، ج» یا «د» و ...

ولی در خط نسخ ماشینی، حروف چهارشکل دارند «ب ، ب ، ب ، ب» یا «ج ، ج ، ج ، ج» که شاید یکی از دلایل نازیبا شدن خط همین شکل‌های مختلف حروف باشد .

در حقیقت، خط نسخ به کار گرفته شده در این فونت، به علت نداشتن مسیرهای دایره‌ای وانحنا در مفردات و کلمات، صرفاً یادگیری در خواندن و نوشتن را ساده می‌کند و این امر موجب می‌شود که فرایند آموزش از کارآیی بیشتری در نزد معلمان برخوردار گردد. با جا افتادن حروف و کلمات به شکل نسخ با شکل حروف محدود در ذهن کودک، رسم الخطی غالب می‌شود که به علت نداشتن ویژگی «انحنا» فاقد ارزش هنری است .

البته در ادامه و در کلاس‌های بالاتر از فونت «بدر» و «زر» نیز استفاده شده که شاید یکی از دلایل استفاده از آن علاوه بر ماشینی بودن، خوانا بودن این فونت‌ها بوده باشد. این فونت‌ها با توجه به ساختار آن که حالتی از نسخ بوده، برای راحت خواندن مناسب است؛ منتهی به زیبا نوشتن کمکی نکرده، ولی در جهت خوانا نوشتن شاید مؤثر بوده است. البته ویژگی بعضی از این فونت‌ها داشتن حروف ترکیبی در آنها است که آن را به حالت دستنویس نزدیک می‌کند. مثل : علی، بیم، نجات، بحر و ..
یا می‌توان به نمونه زیر اشاره کرد :

خدا

به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست
که هم در خانه‌ی ماهست وهم نیست؟
تو گفتی مهربانتر از خدا نیست
دمی از بندگان خود جدا نیست
چرا هرگز نمی‌آید به خواجم؟
چرا هرگز نمی‌گوید جواجم؟»

نماز صبحگاهت را شنیدم تورا دیدم، خدایت را ندیدم.»

پس از ورود کامپیوتر به عرصه نشر و چاپ ماجرا شکل دیگری گرفت. سرعت در تهیه کتاب بالا رفت و فونت‌های مورد نیاز در اختیار همگان قرار گرفت. کامپیوتر و نرم‌افزارهای موجود در آن، ابزار طراحی فونت را در اختیار کاربر قرار دادند و این وسوسه را ایجاد کردند که فونت‌های موجود را کمی در جهت آموزش تغییر شکل داده و تصحیح کنند. با توسعه علوم کامپیوتر و رشد نرم‌افزارهای حروفچینی و صفحه‌آرایی، این امکان به تدریج فراهم شد تا بتوان از تعدد شکل حروف، آن هم به صورت حروف انتخابی در تایپ متن استفاده کرد. در این مقطع محل قرار گرفتن اعراب نیز در کتاب قرآنی، دینی و عربی تصحیح شد.

در جهت بالا بردن کیفیت خط آموزشی، ابتدای سال ۱۳۸۰ به دعوت گروه ادبیات، طرح فونت کامپیوتری بر مبنای دست خط تحریری و اجرای آن عنوان شد و گروه ادبیات با توجه به اینکه مطالب دائماً در حال تغییر می‌باشد، خواستار این بود که فونت قابل اجرا در کامپیوتر باشد تا به راحتی بتوان مطالب را ویرایش و تصحیح کرد و در غیر این صورت می‌بایست با اجرای فردی این کار انجام می‌شد، که مشکل بکنواخت نبودن خط در مقاطع و حالات مختلف و ویرایش و تصحیح آن قابل تأمل بود و از همه مهم‌تر این که ممکن بود شخص مورد نظر همیشه در دسترس نباشد و دیگر اینکه می‌بایست خط فرد مورد نظر پس از تهیه، اسکن شده و در قالب تصویر روی لی‌آوت کتاب بازسازی شود.

در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۲۹ به پیشنهاد گروه زبان و ادبیات فارسی طی حکمی از سوی مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، شورای خط شکل گرفت تا ضمن تبادل نظر با سایر اعضا نسبت به تعیین خط مشی اساسی مسأله خط کتاب‌های درسی در دوره ابتدایی به نتیجه‌پسندیده و قابل دفاع دست پیدا کند. پس از این با طرح محدودیت‌های ابزاری و زمان با مشاوره سایر اعضا روی نوعی خط که تقریباً شامل ۲۲۰ حرف می‌شد توافق حاصل گردید. این خط که «آموزان» نامیده شد برای سیستم «آپل» و برنامه کامپیوتری «بیج‌میکر» طراحی گردید و همان سال در کتاب درسی اول ابتدایی به طور آزمایشی استفاده شد و در سال بعد پس از تصحیح، در کتاب درسی اول و دوم ابتدایی استفاده گردید. از ویژگی‌های این خط، دستنویس و ساده بودن آن بود. در این خط برخلاف خط قبلی که دارای زاویه در اکثر حروف بود از انحنا استفاده شد که به اعتقاد بسیاری این امر به زیبا نوشتن کمک می‌کند. این کار از آن جایی که با محدودیت‌هایی انجام شد، دارای اشکالات فراوانی نیز بود از جمله می‌توان به بکدست

نبودن حروف اشاره کرد. در این قسمت نمونه‌ای از فونت آموزان که در آن سال در کتاب درسی سال اول و دوم استفاده شد، آورده شده است :

خدا
به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست
که هم در خانه‌ی ما هست و هم نیست؟
تو گفتی مهربانتر از خدا نیست
دمی از بندگان خود جدا نیست
چرا هرگز نمی‌آید به خوابم؟
چرا هرگز نمی‌گوید جوابم؟
نماز صبحگاهت را شنیدم
تو را دیدم، خدایت را ندیدم،

...

...

البته بعدها این فونت تصحیح گردید و تعداد حروف آن نیز افزایش یافت. حروف ترکیبی برای آن تعریف شده و در سال دوم نیز مورد استفاده قرار گرفت، مطابق نمونه زیر :

خدا
به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست
که هم در خانه‌ی ما هست و هم نیست؟
تو گفتی مهربانتر از خدا نیست
دمی از بندگان خود جدا نیست
چرا هرگز نمی‌آید به خوابم؟
چرا هرگز نمی‌گوید جوابم؟
نماز صبحگاهت را شنیدم
تو را دیدم، خدایت را ندیدم.»

پس از این، چون خط کتاب درسی سال سوم به بعد نیز مطرح بود به پیشنهاد گروه ادبیات فارسی در تاریخ ۱۶/۶/۸۱ تدارک فونت جدیدی با نام «تحریری آموزان» دیده شد. در اینجا سعی شد محدودیت ابزاری که در فونت قبل وجود داشت از بین برود؛ به طوری که خط مورد نظر در سیستم اپل و ویندوز قابل استفاده شود. برای این فونت ابتدا ۱۴۰۰ کاراکتر در نظر گرفته شد. که پس از چند ماه در همان سال قابل استفاده شد و در کتاب سوم ابتدایی سال ۸۲ به طور آزمایشی از آن مورد استفاده قرار گرفت.

اواخر سال ۱۳۸۲ به پیشنهاد گروه ادبیات فارسی و موافقت دفتر چاپ و توزیع کتاب‌های درسی این فونت ارتقا داده شد و تعداد کاراکترهای آن به حدود ۲۰۰۰ عدد افزایش یافت. ارتقا این فونت تا اواخر سال ۱۳۸۶ ادامه پیدا کرد و حروف ترکیبی تعریف شده در آن شامل بیش از ۴۰۰۰ شکل است که در کتاب درسی سوم، چهارم و پنجم ابتدایی استفاده می‌شود. نمونه‌ای از این فونت در قسمت ذیل آمده است.

خدا

به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست
که هم درخانه‌ی ماهست و هم نیست؟
تو گفتی مهربانتر از خدا نیست
دمی از بندگان خود جدا نیست
چرا هرگز نمی‌آید به خوابم؟
چرا هرگز نمی‌گوید جوابم؟
نماز صبحگاهت را شنیدم
تو را دیدم، خدایت را ندیدم.»

...

...

اواخر سال ۱۳۸۷ به پیشنهاد گروه زبان و ادبیات فارسی و پشتیبانی ریاست سازمان پژوهش

و برنامه‌ریزی و موافقت دفتر چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، لزوم بازنگری مجدد در شکل حروف و قانونمند کردن رفتار حروف در قالب کلمه‌ها احساس گردید و قرار بر این شد فونتی بر مبنای فونت‌های قبلی تولید گردد که بتوان از آن در کتاب‌های کلاس اول تا آخر دوره ابتدایی استفاده کرد. با در نظر گرفتن این مشخصه که شکل حروف آن ثابت بماند. همچنین حتی الامکان از قواعد خوشنویسی استفاده شود (این خط به علت یکنواخت بودن ضخامت در مقایسه با خط نستعلیق از سادگی بیشتری برخوردار است، ولی قواعد خوشنویسی را بدون پیچیدگی، حتی الامکان رعایت کرده مگر جایی که کفه ترازو به نفع آموزش، سنگین‌تر شده باشد). تولید این فونت تا ابتدای سال ۱۳۹۰ به طول انجامید و بلافاصله در کتاب اول دبستان از آن استفاده گردید. در این قسمت نمونه این فونت که «آموزان تحریری» نام دارد مشاهده می‌شود:

خدا
 به مادرم گفتم: «آخر این خدا کیست
 که هم در خانه ما هست و هم نیست؟
 تو گفتی مهرباتر از خدا نیست
 دمی از بندگان خود جدا نیست
 چرا هرگز نمی‌آید به خوابم؟
 چرا هرگز نمی‌گوید جوابم؟
 نماز صبحگاهت را شنیدم
 تو را دیدم، خدایت را ندیدم.»
 به من آهسته مادر گفت: «فرزند!
 خدا را در دل خود جوی یک چند
 خدا در رنگ و بوی گل نهان است
 بهار و باغ و گل از او نشان است
 خدا در پاکی و نیکی است، فرزند
 بود در روشنائی‌ها خداوند.

پروین دولت‌آبادی

در ادامه به مشخصه‌های این فونت اشاره می‌شود، تا راحت‌تر بتوان آن را درک کرد و آموزش داد :

۱- از آنجا که حروف کمی شیب‌دار است پس اتصال‌ها لزوماً روی خط کرسی قرار نمی‌گیرند مانند : **تصمیم یا گنجشک**، پس آموزش مبتنی بر نوع اتصال فونت کلاس اول قدیم، در مورد فونت جدید صادق نمی‌باشد و حروف کلمات از هر جایی که شروع شوند در انتها به خط کرسی ختم می‌شوند.

۲- در هر کلمه نوع اتصال بین حروف وابسته به حرف بعدی می‌باشد. یعنی هر حرف نوع شکل و اتصال قبل از خود را تعیین می‌کند.

۳- با توجه به اینکه الفبای فارسی یکی از پرنقطه‌ترین الفباها در زبان‌های جهان است و حتی از الفبای عربی که خود برگرفته از آن است پرنقطه‌تر است. (زیرا از چهار حرف خاص فارسی (پ- ژ- چ- گ) سه حرف آن سه نقطه‌ای است.) در این فونت محل اعراب و نقاط قابل تعریف و تغییر می‌باشد.

۴- در این فونت چند نکته می‌بایست مورد توجه قرار گیرد :

- طرز نوشتن «د»، «ذ»، «و» وقتی که به حرف قبل می‌چسبند : « **بد یز** »
- بر نوشتن حروف تو خالی «ف، ق» وقتی در اول کلمه می‌آید. این حروف اگر در اتصال وسط کلمه قرار گیرند تو خالی نوشته می‌شوند. و حرف «ف» اگر در اتصال آخر کلمه واقع شود تو خالی ولی حرف ق بر نوشته می‌شود.

ف ق نقر فقر کف حق

- بر نوشتن حرف «و» در اول و آخر کلمات؛ مانند : **و بو**
- حرف میم در حالت اتصال همیشه تو پر نوشته می‌شود. مانند : **بم نما**
- ۵- در این فونت حروف را با توجه به شکل آنها می‌توانیم به صورت زیر دسته بندی کنیم.
- حروفی که بالای خط کرسی قرار می‌گیرند، مانند : **ا د ذ ر ژ و ه**

- حروفی که به حالت کشیده نوشته می‌شوند، مانند : **ب ت پ ث ف ک گ**
- حروفی که در آنها حالتی از دایره یا نیم دایره دیده می‌شود و قسمتی از آنها بالای خط کرسی

قرار می‌گیرد : **ح ح چ خ س ش ص ض ع غ ق ل ن ی**

● سایر حروف **م ط ظ**

*(طراح خط رایانه‌ای : کامران انصاری)

سخن فرجامین اینکه، این گام‌ها از سال هزار و سیصد و هفتاد و هشت، برنامه‌ریزی شده بود

و در طول دوازده سال گذشته، از جنبه‌های مختلف، کاربست این خط‌ها بررسی گردید؛ همایش خط خوش و علل بدخطی دانش‌آموزان هم برگزار گردید که، مقالات نوشته شده و نتایج مهم این پویه‌ها، تأکید بر حرکت به سمت به کارگیری خط خوش و تربیت حس جمال‌شناسی و پرورش نگاه هنری در کودکان بوده است. در واقع، در طول سال‌های گذشته زمینه‌سازی‌های مناسبی برای این کار صورت پذیرفته و چاپ ۱۳۹۰ در واقع تبلور تمام یافته‌ها و گام‌های پیچیده در پهنه آموزش رسمی و کاربست نمونه‌های خط خوش آموزشی در کشور است، به همین سبب از مهر ۱۳۹۰ همزمان سه نوع خط: نسخ، تحریری و نستعلیق ساده در کتاب فارسی اول دبستان دیده می‌شود.

خط شبه نستعلیق/ نستعلیق ساده: این خط که در حقیقت، مُرده ریگ و میراث عظیم فرهنگ مکتوب و زیبایی‌شناسی هنر اسلامی ایرانیان است فقط در بخش‌های «باهم بخوانیم»، برای شعرها استفاده شده است تا پس از رویارویی با جلوه‌های زیبایی و هنر چشم نواز، سواد بصری دانش‌آموزان در مسیر درستی پرورده شود؛ زیرا حُسن و جمال خط، بهجت و شادابی باطن را نیز برخواهد انگیخت. اسنادی که مؤید این سخن است:

- ۱- پژوهش بررسی علل بدخطی دانش‌آموزان ۱۳۷۷
- ۲- همایش کشوری خط خوش ۱۳۷۸
- ۳- بررسی نظام خط در بدو آموختن ۱۳۷۸
- ۴- صورت جلسه‌ها و مصوبات شورای خط سازمان تا ۱۳۹۰
- ۵- پیشنهادهای معلمان و کارشناسان و پژوهشگران تا ۱۳۹۰
- ۶- رساله‌های دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور تهران در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰.

سخن آخر اینکه، رو به درگاه آن یگانه آن بی‌نیاز و پروردگار بنده نواز می‌آوریم و این اثر را با نیایش سرودی از شاعر عاشورایی عهد قاجار، «میرزا محمود فدایی‌مازندرانی»، به فرجام می‌رسانیم:

ای رحمتِ تو در حقِ هر ناروا، روا	وی خلعتِ تو بر قیدِ هر نارسا، رسا
ما سر به سر گناه و سزاوار رحمتیم	ما را مده ز فعلِ بد و ناسزا، سزا
بر بندهات ز روی عدالت، مکن سلوک	وز فضلِ خود مگیر ز فعلِ خطا، خطا
بنما ز لطفِ خویش به مُستقبلم قبول	بر ماضی‌ام ز فضلِ بگو: ما مَضی، مَضی

(مَقَلَّ منظوم فدایی‌مازندرانی، ۱۳۸۸، ص ۳۱۶)

کتاب‌نامه

- آموزش هنرهای زبانی (تدریس زبان فارسی در دبستان، دفتر اول)، سلیم نیساری، دانشسرای عالی، تهران، ۱۳۴۴
- آموزش مهارت‌های زبانی، صفاریور، عبدالرحمن، انتشارات مدرسه، تهران، چاپ چهارم، س ۱۳۸۱
- ادبیات کودکان و نوجوانان، اکبری شلدره و همکاران، انتشارات آیندگان، تهران، چاپ چهارم، س ۱۳۸۸
- ارزشیابی در خدمت آموزش، رستگار، طاهره، منادی تربیت، تهران، چاپ اول، س ۱۳۸۲
- اصول یادگیری و آموزش زبان، اج داگلاس، براون، ترجمه دکتر منصور فهیم، انتشارات رهنما، تهران، چاپ دوم، س ۱۳۸۴
- الفبای قصه نویسی، سرشار، محمدرضا، نشر پیام آزادی، چاپ دوم، تهران، س ۱۳۷۷
- اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی، سیف، علی اکبر، نشر دوران، تهران، ویرایش پنجم، س ۱۳۸۷
- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، جمعی از صاحب نظران، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، نگاشت چهارم، س ۱۳۹۰
- راهبردهای آموزش مهارت‌های زبانی فارسی، صفاریور، عبدالرحمان، انتشارات مدرسه، چاپ سوم، س ۱۳۷۸
- راهنمای برنامه درسی فارسی دوره ابتدایی، تهیه شده در گروه زبان و ادب فارسی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی ویراست س ۱۳۸۹.
- راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی، گردآوری و تألیف، احمدی و همکاران، وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، چاپ دوم، س ۱۳۸۹
- راهنمای معلم فارسی اول دبستان، عمرانی و همکاران، انتشارات مبتکران، تهران، چاپ اول، س ۱۳۸۲
- رشد عقلانی کودک از دیدگاه پیاژه، جنیز برگ و سیلویا، ترجمه فریدون حقیقی و فریده شریفی، انتشارات فاطمی، تهران، چاپ اول ۱۳۷۱
- روان شناسی پرورشی، سیف، علی اکبر، انتشارات آگاه، تهران، چاپ ششم، س ۱۳۷۱
- روش‌های نوین یاددهی — یادگیری، قاسم پور مقدم و دیگران، انتشارات فرتاب، تهران، چاپ چهارم، س ۱۳۹۰
- روش تدریس زبان فارسی دبستان، زندی، بهمن، انتشارات سمت، تهران چاپ نهم، س ۱۳۸۶
- رویکردها و روش‌های آموزش زبان، ریچاردز و دیگران، رهنما، تهران، چاپ دوم س ۱۳۸۴
- زبان و مهارت‌های زبان، جمیز فلادویتر، اج سالوس، ترجمه علی آخشینی، آستان قدس، س ۱۳۶۹
- طراحی آموزشی اول دبستان، سنگری و همکاران، انتشارات مدرسه، س ۱۳۸۲
- فارسی اول دبستان و کتاب کار، گروه مؤلفان، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، تهران، چاپ اول، س ۱۳۹۰
- قصه گوئی و نمایش خلاق، دیویی، چمبرز، ترجمه ثریا قزل ایاغ، نشر دانشگاهی، ۱۳۸۷
- قصه های مجید، مراد کرمانی، هوشنگ، انتشارات معین، تهران چاپ ۱۳۷۴
- مبانی زبان شناسی و کاربرد آن در آموزش، نجفی، ابوالحسن، انتشارات نیلوفر، تهران، چاپ پنجم، س ۱۳۷۶
- مقتل منظوم فدایی مازندرانی (سوغ‌نامه عاشورایی)، میرزامحمود فدایی، انتشارات فرتاب، تهران، چاپ دوم، س ۱۳۸۹
- ویژگی‌های آدمی و یادگیری آموزشگاهی، بلوم، اس بی، ترجمه علی اکبر سیف، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، چاپ اول، س ۱۳۶۳

